

<u>INTRODUKTION.....</u>	7
MENNESKEHANDEL OG PROSTITUTION I DANMARK	8
BESKRIVELSER AF MENNESKEHANDEL I DANMARK.....	9
HVORFOR LIVSHISTORIER	10
AFGRÆNSNING.....	10
<u>PROBLEMFORMLERING.....</u>	12
PRÆSENTATION AF HVORDAN PROBLEMFORMLERINGEN VIL BLIVE BESVARET	12
<u>RAMMERNE FOR DET SOCIALE ARBEJDE: ET ANDET LIV FRA APRIL 2005 OG HANDLINGSPLANEN 2007 - 2010.....</u>	13
MØDESTEDET	13
POLITIAKTIONER.....	13
REDEN INTERNATIONALS KRISECENTER	14
DANSK RØDE KORS KVINDECENTER	14
OPSØGENDE ARBEJDE PÅ MASSAGEKLINIKKER	14
OPSØGENDE ARBEJDE PÅ GADEN.....	14
OPKALD PÅ HOTLINE 70202550	15
EN FRIVILLIG FORBEREDT HJEMSENDELSE	15
Opsummering.....	16
<u>SPECIALETS TEORETISKE UDGANGSPUNKT ER LIVSHISTORIER, BÅDE EN TEORI OG EN METODE</u>	17
Indledning.....	17
FORTÆLLINGER: PLOT, DEN RØDE TRÅD, VENDEPUNKTER OG SKÆBNEVANGRE ØJEBLIKKE	18
KULTURELLE FORTÆLLINGER	18
ANALYSE AF LIVSHISTORIER.....	19

<u>SALUTOGENESE, FOKUS PÅ LIV OG SUNDHED.....</u>	20
Opsummering.....	21
<u>SPECIALETS VIDENSKABELIGE UDGANGSPUNKT</u>	22
Indledning.....	22
FÆNOMENOLOGI.....	22
HERMENEUTIK.....	23
Opsummering.....	24
<u>METODE</u>	25
Indledning.....	25
INTERVIEWMETODE.....	25
INTERVIEWSITUATIONERNE	26
TRANSSKRIBERING.....	27
Indledning.....	27
PIDGINSPROG	27
ANALFABETISME	28
SYSTEMATISERING AF DEN INDSAMLEDE EMPIRI.....	29
ANONYMISERING	29
ANDRE METODER - KRITIK AF METODEN – OG BEGRÆNSNINGER.....	29
Opsummering.....	30
<u>DEN SVÆRE VEJ TIL EMPIRI.....</u>	31
Indledning.....	31
UDVÆLGELSE AF KVINDER.....	31
HELLERE EN SOCIALARBEJDER END EN FORSKER.....	32
FORSKER OG SOCIALARBEJDER.....	33

OPLYSNINGER TIL KVINDERNE OM SPECIALET OG HVAD DET KAN BRUGES TIL	34
OPFØLGNING PÅ INTERVIEWERNE	35
ETISKE UDFORDRINGER I FELTARBEJDET	36
FØRVENTNINGER TIL FORSKEREN	37
OVERVEJELSER OM FORSKNING PÅ FELTET	38
SOCIOLOGISK FORULEMPNING?	39
INDEFRA – UDEFRA PERSPEKTIV	40
Opsummering.....	41
<u>SPECIALETS KVALITET</u>	42
Indledning.....	42
GENERALISERBARHED	42
RELIABILITET	43
VALIDITET	43
<u>PRÆSENTATION AF DE FIRE KVINDER</u>	45
LILLIAN	45
DEBORAH.....	45
JOY.....	46
LUCY	47
<u>ANALYSESTRATEGI</u>	49
Indledning.....	49
DET FØRSTE FORTOLKNINGSNIVEAU: SELVFORSTÅELSE.....	49
DET ANDET FORTOLKNINGSNIVEAU: "COMMONSENSE" FORTOLKNING	49
DET TREDJE FORTOLKNINGSNIVEAU: ANALYSEN, DEN TEORETISKE FORSTÅELSE.....	49
<u>ANALYSE.....</u>	51

HVILKE FAKTORER BIDRAGER TIL, AT KVINDEN I EUROPA INDSTILLER SIG PÅ AT FORSØRGE SIG SELV, DEN EFTERLADTE FAMILIE ELLER BØRN Gennem PROSTITUTION? 51

FAMILIEFORPLIGTIGELSER OG FAMILIEMØNSTRE 51

Indledning..... 51

DEBORAH..... 52

LUCY 54

LILLIAN 55

JOY..... 56

GÆLD TIL BAGMÆND 57

Indledning..... 57

JOY..... 57

BEGRÆNSEDE MULIGHEDER 59

Indledning..... 59

LILLIAN 60

DEBORAH..... 62

SELVREALISERING 62

Indledning..... 62

LUCY 63

LILLIAN 64

DEN ØKONOMISKE KRISE 66

Indledning..... 66

DEBORAH..... 67

LUCY 68

Opsummering..... 69

HVILKE STRATEGIER GØR DET MULIGT FOR KVINDEN AT MESTRE SIN TILVÆRELSE I PROSTITUTION? 73

GUD SOM EN NATURLIG DEL AF LIVET 73

Indledning.....	73
LILLIAN	74
JOY.....	75
GUD SOM CENTRUM I LIVET	76
Indledning.....	76
DEBORAH.....	76
LUCY	78
ANSVARET FOR FAMILIEN SOM OVERLEVELSESSTRATEGI	79
Indledning.....	79
DEBORAH.....	79
Opsummering.....	80
<u>HVILKE DRØMME FOR FREMTIDEN HAR KVINDERNE?</u>	<u>82</u>
DEN SVÆRE SKOLEGANG	82
Indledning.....	82
JOY.....	82
HANDELSDRØMME	83
Indledning.....	83
DEBORAH.....	84
LUCY	85
FREMTIDEN I HJEMLANDET	86
Indledning.....	86
LILLIAN	86
Opsummering.....	88
<u>SAMLET KONKLUSION.....</u>	<u>91</u>
<u>DISKUTERENDE KONKLUSION.....</u>	<u>94</u>

<i>INDEHOLDER HANDLINGSPLANEN TILBUD, DER KAN FREMSTÅ SOM RELEVANTE FOR DE INTERVIEWEDE KVINDER? .</i>	94
<i>HVORDAN HARMONERER HANDLINGSPLANEN MED KVINDERNES ØNSKER?</i>	94
Indledning.....	94
Hvordan harmonerer Handlingsplanen med kvindernes tilværelsesvilkår og ønsker for fremtiden?	96
Ville Lillian stadig opholde sig i Danmark irregulært, hvis hun ikke var blevet syg?.....	98
Opsummering.....	99
<i>HVILKET SYN PÅ KVINDERNE LÆGGER HANDLINGSPLANEN OP TIL?</i>	100
Kvinderne som ofre – en bekvem diskurs?	101
Hvordan har vi det med fattige mennesker, menneskehandel og prostitution?.....	102
<u>LITTERATURLISTE</u>	105
<u>ENGLISH ABSTRACT.....</u>	109
<u>BILAG.....</u>	111
BILAG 1, EUROPARÅDETS DEFINITION AF MENNESKEHANDEL	111
BILAG 2, AT AFTALE ET MØDE.....	112
BILAG 3, SMS KONVERSATION MED OG DAGBOGSNOTATER VEDR. TINA:	114
BILAG 4, AT AFTALE OPFØLGNING PÅ INTERVIEW.....	116
BILAG 5, MØDER SOM IKKE BLEV TIL NOGET.....	118

INTRODUKTION

Lillian, Joy, Deborah og Lucy er 4 afrikanske kvinder som lige nu opholder sig i Danmark. To af kvinderne opholder sig irregulært¹, én kvinde er på vej tilbage til hjemlandet og én kvinde skal fremover bo i Danmark. For alle fire kvinder gælder det, at de indskrives i gruppen af kvindelige migranter som på verdensplan udgør ca. halvdelen af 214 millioner mennesker (UN 2008). Kvinder har siden 1960'erne været dominerende indenfor arbejdsmigration uanset regioner og de forskellige migrationsformer (Castles & Miller, 1998).

Nogle kvinder rejser på eget initiativ ud for at skabe nye muligheder for sig selv (Plambeck, 2007) og for at forsørge deres familie. Andre er rejst ud som led i en familiestrategi for at sikre familien forsørgelse (Skilbrei, Tveit og Brunovskis 2006).

Kvindelige migranter reagerer på globale forhold, herunder en stigende mangel på arbejdskraft i den vestlige verden. De vestlige kvinders indtræden på arbejdsmarkedet har betydet, at der er en efterspørgsel på omsorgsressourcer eksempelvis til børnepasning, husarbejde og til prostitution (Holm 2006, Ehrenreich og Horchschild 2002). Man operer med en række specifikke kvindelige migrationsformer: migration til husarbejde også kaldet *"the maid trade"*, migration og menneskehandel af kvinder til sex industrien og den organiserede migration af kvinder til ægteskab *"Mail-order brides"* (Carling, 2005).

I en global verden i forandring er menneskehandel en særdeles lukrativ forretning for kriminelle bagmænd. Denne handel er på verdensplan den 3. mest indbringende form for organiseret kriminalitet efter handel med våben og narkotika. Den amerikanske regering estimerede i 2005 at der på verdensplan bliver handlet med 600 til 800.000 mennesker. Ca. 80 % er kvinder og piger og ca. 50 % er børn (VFC 2006).

Restriktioner på indvandring til Europa gør livet i vesten til en urealistisk drøm for de fleste. Uanset dette får drømmen om rigdom i Europa mange fattige afrikanere til at tage betydelige risici for at komme til et rigt land i håbet om at skabe sig en bedre fremtid. Der er 3 måder at komme til Europa på,

¹ Jeg bruger termen irregulær fordi den mere brugte term illegal refererer til et fænomen som er ulovligt. Khosravi (2006) bruger irregulariteten til at betegne en gruppe som er ekskluderet fra sociopolitiske rettigheder, snarere end at fokusere på gruppens ulovlige ophold i landet.

for borgere fra 3. verdens lande². Man kan få ophold i et Europæisk land på baggrund af udvidet eller permanent opholdstilladelse på grundlag af studier, arbejde eller ved familiesammenføring, der kan søges om turistvisum og endelig kan man komme ind i Europa som irregulær, ved at omgå grænse kontrol. Personer som kommer ind på denne måde er omgående i en irregulær situation såfremt de ikke søger om asyl (Carling, 2004).

Både Europol og International Organisation for Migration (IOM) skønner, at flere hundrede tusinde kvinder siden 1990'erne er blevet handlet til prostitution i Europa. De vigtigste modtagerlande af handlede kvinder fra Afrika syd for Sahara er Holland, Frankrig, Sverige, Tyskland, Schweiz, Storbritannien, Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater (Adepoju 2005).

MENNESKEHANDEL OG PROSTITUTION I DANMARK

Ifølge den årlige Trafficking in Persons Report (TIP report 2010) fra det amerikanske udenrigsministerium er Danmark primært et transit og destinations land for kvinder og børn fra de baltiske lande, Øst og Central Europa, Nigeria, Thailand og syd Amerika som er handlet med henblik på tvunget prostitution (TIP Report 2010).

Tal fra Servicestyrelsen, Fagområde Prostitution opgør, at der som minimum er 5.500 kvinder i prostitution i Danmark i 2008-2009. Det er tale om minimumstal som er baseret på den synlige prostitution. Informationerne om antal er hentet fra de sociale organisationer, fra annoncer i Ekstra Bladet og på internettet. Antal udenlandske kvinder i prostitution er ligeledes behæftet med stor usikkerhed men Rigspolitiet vurderer, at de udenlandske kvinder udgør ca. halvdelen af de prostituerede³.

Menneskehandel er ifølge FN og Europarådet at betragte som en menneskerettighedskrænkelse, og modtagerlande såvel som afsender og transit lande er forpligtigede til at iværksætte en helhedsorienteret, koordineret indsats for at bekæmpe problemet. En sådan indsats gælder både i forhold til at forebygge menneskehandel, at retsforfølge bagmænd og yde beskyttelse og støtte til mennesker udsat for menneskehandel (Rasmussen, 2007). FN's definition af menneskehandel (se bilag

² www.leksikon.org. Søg efter tredje verden. I Vesten er den tredje verden "de fattige lande" i Afrika, Asien og Syd- og Mellemamerika.

³ www.servicestyrelsen.dk. Søg efter udsatte, prostitution, udgivelser på prostitutionsområdet og herunder "Prostitutionens omfang og former".

1) er udgangspunktet for EU's og den danske definition. "Palermoprotokollen" blev underskrevet i 2000 og omhandler forebyggelse, bekæmpelse af menneskehandel og retsforfølgelse af bagmænd⁴.

Danmark har nu sin anden handlingsplan på området "*Handlingsplan til bekæmpelse af handel med mennesker 2007-2010*" (i det følgende kaldt Handlingsplanen). Handlingsplanen danner rammen for indsatsen i Danmark og har fire hovedformål:

- At styrke efterforskning, så bagmænd bliver retsforfulgt og straffet
- At støtte ofre ved at styrke de sociale tilbud
- At forebygge menneskehandel ved at begrænse efterspørgsel og øge befolkningens viden
- At forebygge menneskehandel ved forbedret internationalt samarbejde og forbedre det forebyggende arbejde i afsenderlandene (Handlingsplanen 2007-2010:3).

BESKRIVELSER AF MENNESKEHANDEL I DANMARK

I medierne kan man finde mange dramatiske historier om menneskehandel. En artikel i Jyllandsposten i marts 2009 beskriver hvorledes kvinder skamferes og sælges til sex. Det er tale bagmænd og menneskehandlere som med brændejern, opvarmede barberblade og vandrør systematisk brændemærker afrikanske kvinder og bagefter tvinger dem til at sælge sex (West og Hansen, 2009). Jens Høvsgaard beskriver i sin bog "*Solgt til sex*" fra 2007 hvorledes der alene i EU landene er op mod en halv million mennesker som er tvunget til at arbejde som prostituerede. Kvinderne er enten blevet lokket med falske løfter om almindelige jobs i Europa, hvor de kan tjene en god løn, eller de er blevet kidnappet af bagmænd og alfonsere som voldtager, banker eller truer dem til tavshed (Høvsgaard, 2007).

Enkelte træk ved kvindernes situation bliver fremhævet i den offentlige debat og kommer til at fremstå som gældende for hele mennesket. Ensartede beskrivelser som fattige kvinder, sexslaver, som ofre for menneskehandlere og som sagesløse og udnyttede, giver et unuanceret og stigmatiserede billede af kvinderne.

Dette særlige fokus på kvinderne betyder, at det er svært at se dem som andet end ansigtsløse/personlighedsløse ofre, som på grund af fattigdom og udnyttelse ender som sexslaver.

⁴ www.centermodmenneskehandel.dk. Søg efter internationale forpligtigelser, Palermoprotokollen.

Man kan næsten få indtryk af at alle disse sorte kvinder er ens, har den samme historie og er ofre for den samme grusomhed. Virkeligheden er dog mere nuanceret.

HVORFOR LIVSHISTORIER

Igennem mit arbejde i Center Mod Menneskehandel og Kompetencecenter Prostitution møder jeg mange forskellige kvinder i mit arbejde, hver med sin specielle historie, som døtre, veninder, mødre, kærester og som kvinder. Selv om mit arbejde tager udgangspunkt i, at kvinderne kan være potentielle ofre for menneskehandel, er det ikke kun ofrene jeg møder, men mange forskellige kvinder med hver deres egen særlige historie og med hver deres egen dagsorden og agenda.

Min interesse i at skrive dette speciale tager afsæt i en faglig indignation over de ensartede og stereotype billeder der gives af de afrikanske kvinder jeg møder i mit arbejde. Jeg vil herved på ingen måde anfægte, at menneskehandel er et stort og alvorligt, verdensomspændende problem. Men jeg håber, at jeg på denne måde kan være med til at nuancere beskrivelserne af kvinderne og give dem en stemme i debatten.

I arbejdet med livshistorier bliver man ifølge Skytte (2008) inspireret til at arbejde med tilgange, som sætter individet i centrum. Ifølge Skytte kræver socialt arbejde med *"hele mennesker"* viden om personens historie og opfattelse af egen aktuelle situation og ønsker for fremtiden. Ved at inddrage livshistorier i det sociale arbejde med kvinder som potentielt kan være offer for menneskehandel har man mulighed for at nuancere billedet af den enkelte kvinde. Kvinden fremstår herved som andet end blot et offer for menneskehandel, men også som den mor, søster, datter og veninde hun også er. For at imødegå de stereotype opfattelser af kvinderne som vi daglig udsættes for, er det derfor vigtigt, at få kvindernes egne historier frem, at vi får at høre, hvem de er og, hvad de selv finder, er vigtigt i deres liv.

AFGRÆNSNING

Min overordnede faglige interesse udspringer af at jeg som socialrådgiver har arbejdet med marginaliserede grupper mennesker igennem mange år. Herved har jeg en faglig interesse for sociale problemers opståen og for at søge indsigt i hvordan mennesker bedst kan hjælpes på deres egne betingelser. Igennem mit arbejde i Kompetencecenter Prostitution og Center Mod Menneskehandel har jeg siden 2006 lavet opsøgende arbejde i prostitutionsmiljøet. Siden 2007 udelukkende i forhold til de udenlandske kvinder på massageklinikker. Igennem mit arbejde i Center Mod Menneskehandel, herunder i Mødestedet og i fængslerne, har jeg fået kontakt til de udenlandske kvinder på gaden.

Jeg har i specialet valgt at fokusere på de afrikanske kvinder fordi de typisk opholder sig irregulært i Danmark og således kan være særligt udsatte. Deres ophold kan være irregulært og deres opholdstilladelse og formelle rettigheder kan derfor diskuteres⁵. Mange kvinder lever en udsat tilværelse med fare for udnyttelse, overgreb og vold. De afrikanske kvinder er meget synlige i gade prostitutionen på Vesterbro i Købehavn. De skiller sig ud ved deres udseende som sorte kvinder ofte med iøjefaldende frisurer. Derudover kan de have en offensiv prostitutionsadfærd, hvor de direkte tiltaler kunderne eller ligefrem tager fat i dem (Holm, 2006). Kvinderne bliver ofte entydigt beskrevet i medierne eksempelvis som sexslaver. På denne baggrund synes jeg, det er interessant at høre kvindernes egne historier. Kvinder som bliver udnyttet i prostitution og som er offer for menneskehandel er områder jeg dagligt bliver konfronteret igennem mit arbejde. Jeg har dog valgt ikke at fokusere på disse emner, medmindre det er noget kvinderne selv har fortalt om.

⁵ Hermed mener jeg, at alle mennesker er omfattet af generelle menneskerettigheder.

PROBLEMFORMULERING

Med udgangspunkt i fire afrikanske kvinders livshistorier, søges indsigt i følgende:

- Hvilke faktorer bidrager til, at kvinden i Europa indstiller sig på at forsørge sig selv og den efterladte familie eller børn gennem prostitution?
- Hvilke strategier gør det muligt for kvinden at mestre sin tilværelse i prostitution?
- Hvilke drømme for fremtiden har kvinderne?

Besvarelserne af ovenstående spørgsmål leder frem til en *diskuterende konklusion* omkring hvorvidt 'Handlingsplan til bekæmpelse af handel med kvinder, mænd og børn 2007 – 2010' indeholder tilbud, der kan fremstå som relevante for de interviewede kvinder?

PRÆSENTATION AF HVORDAN PROBLEMFORMULERINGEN VIL BLIVE BESVARET

Analysespørgsmål 1, 2 og 3 vil blive besvaret via livshistoriske interviews med fire afrikanske kvinder mellem 30 og 45 år. Interviewpersonernes livshistorier og de temaer, de vælger at fortælle om, vil som udgangspunkt blive behandlet fænomenologisk, det vil sige, at det kvinderne vægter som vigtigt i deres historier vil danne grundlag for besvarelsen af de tre undersøgelsesspørgsmål.

Dette fortolkningsniveau vil blive suppleret med en tolkning på et common sence niveau (Kvale 2008). Herved bliver kvindernes udtalelser omformuleret og udsat for en bredere forståelsesramme.

Endelig vil jeg kombinere min fænomenologiske tilgang med en hermeneutisk undersøgelse, hvor jeg ikke kun vil lade data tælle, men også ønsker en teoretisk begrundet analyse og en diskussion af kvindernes historier.

Jeg vil analysere livshistorierne i forhold til Marianne Horslunds teorier om livshistorier (Horslund 2005) og hvor det giver mening inddrage Antonovskys (2008) begreber om oplevelse af sammenhæng. Herudover vil jeg inddrage relevante undersøgelser på området.

I specialets samlede konklusion vil jeg diskutere de analyser som er kommet frem under de 3 undersøgelsesspørgsmål og holde dem op mod Handlingsplanens tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse. Jeg har valgt at forholde de tre undersøgelsesspørgsmål til Handlingsplanen, fordi den danner rammerne for det sociale arbejde med handlede kvinder i prostitution i Danmark.

RAMMERNE FOR DET SOCIALE ARBEJDE: ET ANDET LIV FRA APRIL 2005 OG HANDLINGSPLANEN 2007 – 2010.

Regeringen har i *"Det Fælles Ansvar"* lavet handlingsplaner for de svageste grupper i Danmark. Med handlingsplanerne "Et Andet Liv" fra 2005 kom prostitution på dagsordenen og med den 2. handlingsplan på menneskehandelsområdet *"Handlingsplan til Bekæmpelse af handel med mennesker 2007-2010"* er det regeringens formål, at det sociale arbejde rettet mod de danske kvinder i prostitution skulle lægges sammen med arbejdet rettet mod de udenlandske kvinder.

I henhold til Regeringens Handlingsplan 2007-2010 er der oprettet en række initiativer til bekæmpelse af handel med mennesker med henblik på at formindske antallet af mennesker, der bliver handlet til Danmark. For at belyse det sociale arbejde med kvinderne og rammerne for dette er det derfor vigtigt, at beskrive disse arenaer samt eksplicit forklare en *"frivillig forberedt hjemsendelse"*. Der beskrives kun indsatser i København.

MØDESTEDET

Mødestedet er oprettet iht. handlingsplanens formål om Forebyggelse og støtte til ofre⁶. Mødestedet blev indviet den 2. juni 2008 i et samarbejde mellem Reden International (RI) og Kompetencecenter Prostitution (KC). Personalet består af socialfaglige medarbejdere og frivillige. Tilbuddet til kvinderne består i socialfaglig og juridisk rådgivning, en lægeklinik, samt undervisning.

POLITIAKTIONER

Som følge af Handlingsplanen besluttede Rigspolitiet i 2006 en strategi for øget indsats mod prostitutionens bagmænd⁷. Politiet skal sikre, at de kvinder som mødes i prostitutionsmiljøet bliver orienteret om og henvist til de sociale tilbud som er rettet til denne målgruppe, hvis de er interesseret heri. Der foreligger i dag faste aftaler med flere politikredse om at Center Mod Menneskehandel deltager når der laves kontrolaktioner⁸.

⁶ Handlingsplanen s. 15-16.

⁷ Rigspolitiets strategi for en styrket indsats mod prostitutionens bagmænd, 2006.

⁸ Statusrapport 2007-2009. Den tværministerielle arbejdsgruppe til bekæmpelse af menneskehandel, juni 2009.

REDEN INTERNATIONALS KRISECENTER

Ifølge Handlingsplanen skal kvinder som er handlet til prostitution have mulighed for at opholde sig på et krisecenter, hvor der tages hensyn til deres specielle situation. Handlingsplanen beskriver, hvorledes ofre for menneskehandel kan reagere forskelligt, hvilket eksempelvis kan give sig udslag i post traumatisk stress syndrom og/eller fornægtelse af at være offer for menneskehandel.

Udlændingesservice og Center Mod Menneskehandel skal sikre, at kvinderne under ophold på et relevant krisecenter tilbydes sundhedsfremmende behandling, psykologhjælp, juridisk bistand og socialfaglig vejledning og hjælp til at bearbejde deres situation. Herudover kan der tilbydes andre aktiviteter som styrker kvinderne (Handlingsplanen 2007-2010:6).

DANSK RØDE KORS KVINDECENTER

Kvinder som søger asyl kan bo i Dansk Røde Kors Kvindeceter, som er et center udelukkende for kvinder og børn som bor på centret mens deres asylsag behandles. Herudover kan kvinder, som er vurderet handlet og som opholder sig ulovligt i Danmark også blive indkvarteret på et asylcenter.

OPSØGENDE ARBEJDE PÅ MASSAGEKLINIKKER

Det er Handlingsplanens mål at tilbyde kvinderne en mulighed for at komme ud af prostitutionsmiljøet og væk fra bagmænd. Kompetencecenter Prostitution (KC) udfører det opsøgende arbejde på massageklinikker. Det opsøgende arbejde skal være landsdækkende og koordineres med indsatserne for andre grupper prostituerede, herunder de danske kvinder⁹. Kvinderne skal opsøges i de prostitutionsmiljøer de befinder sig i, hhv. i escort på massageklinikker og på gaden og få information om rettigheder og muligheder for hjælp og bistand i Danmark.

OPSØGENDE ARBEJDE PÅ GADEN

Reden International (RI) udfører det opsøgende arbejde på gaden i København. Dette arbejde er centreret på Vesterbro omkring Istedgade og Halmtorvet.

⁹ Handlingsplanen "*Et andet liv*" skal hjælpe de prostituerede til en bedre tilværelse og forebygge prostitution blandt udsatte unge. Handlingsplanen implementeres via Kompetencecenter Prostitution.

OPKALD PÅ HOTLINE 70202550

Danmark har en hotline, hvor alle borgere herunder ofre for menneskehandel, politi og socialarbejdere kan ringe ind med oplysninger/mistanke om menneskehandel. Opkald til hotlinen er gratis.

EN FRIVILLIG FORBEREDT HJEMSENDELSE

Når en udenlandsk kvinde ikke opfylder betingelserne for et ophold i Danmark og er vurderet som værende udsat for menneskehandel, får hun i første omgang udsat sin udrejse, en såkaldt refleksionsperiode på 30 dage. Herudover kan kvinden tilbydes en frivillig forberedt hjemsendelse. Formålet med dette er, at styrke det enkelte menneske og forhindre at pågældende bliver handlet på ny.

En frivillig forberedt hjemsendelse indeholder følgende tilbud¹⁰:

- Udvidelse af refleksionsperioden på op til 100 dage.
- Under opholdet i Danmark kan der tilbydes kurser samt psykologisk, juridisk og socialpædagogisk hjælp samt sundhedsfremmende behandling.
- Udarbejdelse af individuel handlingsplan for reintegration i hjemlandet (for 3. verdens borgere) eller udarbejdelse af individuel plan for alternativ forsørgelse (borgere i EU lande)
- Der tilknyttes en kontaktperson som skal vejlede kvinden under opholdet i Danmark
- Det tilknyttes en kontaktperson fra Center Mod Menneskehandel som skal hjælpe kvinden under opholdet i Danmark som skal vejlede om de forskellige tilbud under handlingsplanen og om tilbuddet om en frivillig forberedt hjemsendelse.
- Kvinden bliver modtaget af en organisation i hjemlandet som kan tilbyde overnatningsmulighed, samt mulighed for uddannelse/undervisning.
- Der udarbejdes en reintegrationsplan for tilværelsen i hjemlandet.

¹⁰ www.centermodmenneskehandel.dk. Søg efter indsatsen i Danmark og herunder Forberedt hjemsendelse for voksne ofre for menneskehandel.

OPSUMMERING

Afsnittet har belyst det sociale arbejde som udføres overfor ofre/mulige ofre for menneskehandel i Københavnsområdet. Rammen om det arbejde er fastsat i Handlingsplanen. Handlingsplanens tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse vil senere blive diskuteret i konklusionen side 94-99.

Ovenstående tilbud under Handlingsplanen er medtaget for at give en forståelse af, tilbuddenes art og hvordan de bliver brugt. Yderligere oplysninger kan hentes i Statusopgørelse for 2009¹¹.

¹¹ "Statusrapport 2007-2009". Den tværministerielle arbejdsgruppe til bekæmpelse af menneskehandel. Juni 2009.

SPECIALETS TEORETISKE UDGANGSPUNKT ER LIVSHISTORIER, BÅDE EN TEORI OG EN METODE

INDLEDNING

Omdrejningspunktet i mit speciale er de livshistorie interviews jeg har lavet med 4 afrikanske kvinder. Livshistorier er en narrativ genre, en meningsanalyse og en hermeneutisk disciplin (Horsdal 2005). At arbejde med livshistorier er ifølge Horsdal både en metode og en teori. Det er en teori om, hvordan vores fortælling formes ud fra den konkrete kontekst, hvor vi står i dag. Derved bruger vi livshistorien til at forklare nutiden og på baggrund af denne planlægge, gøre os forhåbninger eller forestillinger om fremtiden. Hensigten med afsnittet er at udfolde specialets livshistoriske teori og med afsæt heri at redegøre for specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt, den fænomenologiske - hermeneutiske analyse.

Kategorisering, stigmatisering men også det fokus, der præger socialt arbejde, med krav om effektivitet og rationalitet, kan ifølge Marianne Skytte føre til et begrænset menneskesyn. Der sættes fokus på enkelte sider af mennesket, eksempelvis etnisk baggrund og prostitution og menneskehandel, noget som i bureaukratiske sammenhænge og i medierne, kan blive gældende for hele personen (Skytte, 2008). Skytte lægger vægt på at man i det sociale arbejde med *"hele mennesker"* har behov for viden om personens opfattelse af sin aktuelle situation, det enkelte menneskes historie men også hvilke ønsker og forestillinger personen har til fremtiden. Her fremhæves livshistorieperspektivet som en tilgang, der sætter individet i centrum. Der lægges vægt på den enkeltes livshistorie som baggrund for, hvordan individet begrundes sine handlinger, sine valg og sine opfattelser af egne fremtidsmuligheder. Biografien kan her både for personen selv som de offentlige myndigheder blive en forudsætning for menneskeligt handlerum (Skytte, 2008).

Livshistorier er ifølge Horsdal en narrativ genre, en meningsanalyse og en hermeneutisk disciplin. *"Der er ingen metode til biografiske studier, som gør os i stand til at udelukke os selv fra fortolkningen"* (Horsdal 2005:111) og vi fortolker fortællingen i forhold til den livshistorie vi selv har. Herved hænger hermeneutikkens fokus på forforståelse godt sammen med forståelsen og fortolkningen af livshistorier. Da formålet med specialet er at få en forståelse for de faktorer som ligger til grund for kvindernes valg, er hermeneutikken som videnskabeligt blik oplagt til dette speciale.

FORTÆLLINGER: PLOT, DEN RØDE TRÅD, VENDEPUNKTER OG SKÆBNESVANGRE ØJEBLIKKE

Gennem vores fortællinger prøver vi at forstå både fortiden og fremtiden. Et centralt omdrejningspunkt i livshistorier er fortællingens "plot". Ifølge Horsdal er plottet den røde tråd, det som giver fortællingen mening for den enkelte. Hun beskriver det sådan: *"Meningen opstår retrospektivt som resultatet af konfigurationen af elementer. Det er konfigurationen, det narrative plot, den røde tråd, som giver fortællingen mening"* (Horsdal 2005:36). Ifølge Horsdals optik fortæller vi vores historie fra hvor vi står i dag og det er ud fra denne kontekst, at fortiden og fremtiden forstås. Vi fortæller således ubevidst vores livshistorie på en sådan måde, at den skaber sammenhæng i vores liv og forbinder fortid og fremtid med nutid. På den måde vil vores fremtidsplaner afhænge af, hvor vi står idag. Her lægger Horsdal sig på linie med en mere eksistentiaalistisk og interaktionistisk tænkning som også påpeger at vi i nutiden skaber vores historier om både fortiden og fremtiden.

Et andet centralt begreb i livshistorier er *"vendepunkter"*. Vendepunktet er den uventede hændelse som gør, at tilværelsen ændrer retning. Vendepunkter og kriser kan ifølge Horsdal føre til, at man forsøger at finde ny mening i tilværelsen. Hordal refererer til Giddens (1996) når hun definerer vendepunkter som *"skæbnesvangre øjeblikke", "når udviklingen i fortællingen bryder med forventningerne, når det uforudsete sker, og tingene tager en ny vending"* (Horsdal 2005:40).

Vi skaber mening i vores liv ved at opleve det som et forløb, en fortælling. Marianne Horsdal (2005) påpeger, at livshistorier er fortællinger og ikke empiriske data om virkeligheden. Historierne er ikke frie opfundne fiktive fortællinger, men fortællinger som giver det virkelige liv konkret mening.

KULTURELLE FORTÆLLINGER

Fælles betydninger haves og skabes ved at indgå i kulturelle fællesskaber. I ritualer, traditioner og fortællinger organiseres og udtrykkes disse betydninger for os. Fortællinger er, som kulturelt strukturerede udtryk, en af de mest universelle måder hvorpå vi organiserer og udtrykker erfaring. Ud fra den kultur vi er sat ind i og ud fra dennes forståelse for omverdenen, oplever vi og organiserer vi vores erfaringer (Horsdal 2005).

Ifølge Jerome Bruner (1986:122) er kultur en flertydig tekst, som konstant nyfortolkes af de mennesker som er i kulturen. I skabelsen af en social virkelighed får sproget en vigtig rolle. I samtaler med hinanden finder vi en fælles forståelseshorisont, og i berøringsfladen mellem vores udtalte verdensbilleder, finder vi mening. For Marianne Horsdal (2005) er det vigtigt at opretholde en skelnen mellem individets fortællinger og kulturelle fortællinger for at betone forskellen mellem de oplevelser

og erfaringer, som den enkelte stykker sammen i en livshistorisk fortælling, og de kulturelt formidlede og kollektive fortællinger, vores selvforståelse og vores fortolkning af tilværelsen er vævet ind i.

ANALYSE AF LIVSHISTORIER

De narrative aspekter er væsentlige i fortolkningen af livshistorier. Og der findes ingen metode til biografiske studier, som gør os i stand til at udelukke os selv fra fortolkningen og vi fortolker fortællingen i forhold til den livshistorie vi selv har. Fortællerne fortolker de sammenhænge der er mellem begivenheder i deres liv. Livshistorier giver os ikke data som vi objektivt kan undersøge "*virkeligheden*" med og de er således ikke vinduer, hvorigennem vi kan beskue det levede liv. Livshistorier er "*fortællinger om mennesker og om disse menneskers forhold til deres individuelle fortid*" (Horsdal 2005:11).

I analysen af livshistorier er vigtige aspekter *tid* og *oplevelse af sammenhænge* i forskellige episoder og den måde de fortælles, kædes sammen og forklares på. Desuden er fortælleren i historien, *jeget*, central. Livshistorien bliver til i samspillet mellem interviewpersonen og interviewer, "*livshistoriens tekstlige fortæller: udsigelsesautoriteten*" (Horsdal 2005:127).

Ifølge Skytte (2008) er det vigtigt at forskeren ekspliciterer sin forståelse af livshistorier. Jeg vil i afsnittet om det videnskabelige blik argumentere for min brug af en fænomenologisk – hermeneutisk analyse af livshistorier. Hertil er det vigtigt at understrege at jeg også mener, at den enkelte kvindes livshistorie er et resultat af den kontekst hun i dag befinder sig i. Hendes livshistorie er således en fortælling som er afhængig af, hvem historien fortælles til og derfor i høj grad også en social konstruktion, som er bestemt af strukturelle og kulturelle repræsentationer (Skytte 2008). Min relation til informanten og de rammer, interviewet foregår i, har derfor betydning for kvindens fortælling.

SALUTOGENESE, FOKUS PÅ LIV OG SUNDHED

Den israelske psykolog Aaron Antonovsky (1923-1994) lancerede i 70'erne teorien om salutogenese, læren om sundhedens¹² opståen og udvikling. Begrebet står i modsætning til patogenese, som er læren om sygdommens opståen og udvikling. I sin bog *"Helbredets Mysterium"* fra 1987, præsenterer Antonovsky sine bud på hvad der er menneskets almene modstandskraft, og hvad der opretholder og genopretter vores sundhed. Antonovsky argumenterer for, at det er vigtigt at det enkelte menneske oplever at have en følelse af sammenhæng i sit liv. Jo højere følelse af sammenhæng den enkelte har i sit liv, jo sundere er man fordi sammenhængen giver en styrke til bedre at klare vanskeligheder i livet. *".... oplevelsen af sammenhæng er en vigtig determinant for bevarelsen af ens placering på det kontinuum, der går fra et godt til et dårligt helbred, og for bevægelse mod den sunde pol"* (Antonovsky 2002:33). Antonovsky bruger udtrykket *"stressorer"* om de oplevelser den enkelte dagligt bliver udsat for og som han ikke umiddelbart har svar på. For at komme ud af situationen skal den enkelte handle eller håndtere en given stressor. Der skal arbejdes på at få balance i livet og sundhed har derfor ifølge Antonovsky at gøre med, hvor god man er til at *mestre* sit liv.

Antonovsky opererer med begrebet *"Oplevelse af sammenhæng"* (OAS) (sense of coherence, SOC) som indeholder tre komponenter hhv. meningsfuldhed, begribelighed og håndterbarhed.

Styrken af OAS for det enkelte individ bevæger sig mellem høj og lav og er afhængig af en kombination af de tre komponenter (Antonovsky 2002). Personer med en stærk OAS har lettere ved at håndtere forskellige svære situationer som individet dagligt udsættes for, i forhold til personer med en lav OAS. De tre komponenter kan hos det enkelte individ variere over tid.

Antonovsky introducerer begrebet *"en legitim anden"*, som kan være en ægtefælle, kollega, ven, Gud, historien, partileder eller læge. En legitim anden er en person eller en relation som man føler, man kan stole på og har tillid til. Den legitime anden kan betyde, at man ikke føler at livet behandler en uretfærdigt, eller at man er offer for omstændighederne. Uheldige ting sker, men man håndterer dem og bliver ikke ved med at sørge. Den afgørende komponent for mobilisering af ressourcer er en stærk oplevelse af meningsfuldhed. Denne komponent er ifølge Antonovskys den vigtigste og er motivationselementet i forhold til at finde mening i tilværelsens udfordringer. Det enkelte individs

¹² www.leksikon.org. Søg efter sundhed. En berømt og omstridt definition af sundhed er givet af Verdens Sundhedsorganisationen (WHO): «Sundhed er en tilstand af fuldkommen legemlig, sjælelig og socialt velvære og ikke blot fravær af sygdom og gener».

modstandskraft beror således både på en oplevelse af sammenhæng og på en oplevelse af tilværelsen som meningsfuld, begribelig og håndterlig. I specialets analyse af, hvordan de 4 kvinder håndterer deres tilværelse som irregulære og hvad som er bestemmende for deres mestring af tilværelsen, er Antonovskys begreber om OAS meget relevante.

OPSUMMERING

Jeg har i specialets teoretiske udgangspunkt argumenteret for hvorfor livshistorier er et vigtigt redskab, såvel i det sociale arbejde som når vi som forskere vil analysere, hvordan kvinderne hver især finder mening i deres tilværelse. Livshistorier er både en teori og en metode. Hertil passer Antonovskys teorier om Oplevelse Af Sammenhæng godt ind, fordi historierne i høj grad handler om behovet for sammenhæng og mening i tilværelsen.

SPECIALETS VIDENSKABELIGE UDGANGSPUNKT

INDLEDNING

Specialets empiri er livshistorieinterviews med 4 afrikanske kvinder og hensigten med afsnittet er at redegøre for specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt. Jeg vil i afsnittet præsentere mit fænomenologiske udgangspunkt i min tilgang til den historie, kvinderne fortæller. I mine analyser af historierne og i min forståelse af dem, vil jeg arbejde hermeneutisk. Jeg vil i afsnittet præsentere centrale begreber i fænomenologien og i hermeneutikken.

FÆNOMENOLOGI

Ifølge Kvale er kvalitativ forskning præget af en fænomenologisk indfaldsvinklet. Det drejer sig om *"at beskrive det givne så præcist og fuldstændigt som muligt; at beskrive og ikke forklare eller analysere"* (Kvale 2008:62). Fænomenologien forklares som værende et forsøg på *"en direkte oplevelsesbeskrivelse uden nogen overvejelser om oprindelsen eller årsagen til en given oplevelse"* og videre *"objektivitet opnås i fænomenologisk filosofi gennem intentionelle bevidsthedsakter og er udtryk for troskab over for de undersøgte fænomener"* (ibid.). Det enkelte individs oplevelse er således det, som jeg som fænomenolog skal forholde mig til. Jeg skal sætte min common sense viden og den videnskabelige viden jeg har om fænomenet i parentes, for at nå frem til en *"fordomsfri beskrivelse af fænomeners væsen"* (Kvale 2008:63). Fænomenologiens styrke er således, at den tager det enkelte individs oplevelser alvorligt.

Da jeg er interesseret i at forstå kvinderne som andet end ofre for menneskehandel og som sexslaver, men som de mødre, døtre og kvinder de også er, er en fænomenologisk tilgang til mine informanter oplagt. Mit udgangspunkt i fænomenologien betyder, at jeg lader mine data tale for sig selv. Der er således ikke på forhånd fastlagte temaer, som danner grundlag for analysen. Tværtimod er det er min opgave som forsker at beskrive de fire kvinders livsverden, som de selv beskriver den.

Herved kommer også fænomenologiens svaghed ind. Den indfanger kun det, som kvinden er opmærksom på. Min fænomenologiske tilgang gør, at de temaer jeg i analysen kan arbejde med, kun er det som kvinderne er bevidste omkring at tale om (Kvale 2008:63). Det er således kun en begrænset del af deres liv min undersøgelse vil afspejle. Min fænomenologiske tilgang vil ikke kunne indfange ydre, objektive forklaringer, eventuelle fortrængninger eller strategisk handling.

Den tyske filosof Hans-Georg Gadamer (1900-2001) påpeger en anden svaghed ved fænomenologien, nemlig at forskerens rolle i forhold til sociale fænomener (kvinden) er en svaghed (Gadamer 2007). Ifølge Gadamer er det umuligt at møde sociale fænomener (kvinden) fordomsfrit. Jeg er opmærksom på, at jeg ikke helt har levet op til det fænomenologiske ideal, fordi det ikke har været helt muligt for mig, at sætte min forforståelse i parentes i mine interviews.

Da jeg søger at give et mere nuanceret billede af kvinderne og deres liv har jeg bestræbt mig på, at data skulle være så ustyrede som muligt. For mig har dette betydet, at det kvinderne talte om og fandt vigtigt, er det som er kommet med i analysen.

Trods kritikken af den fænomenologiske tilgang har jeg valgt at benytte mig af den fordi kvindernes subjektive beskrivelser og forklaringer, er vigtige i min analyse. Jeg vil kombinere min fænomenologiske tilgang med en hermeneutisk undersøgelse fordi jeg også ønsker en teoretisk analyse og diskussion af kvindernes historier.

HERMENEUTIK

Hermeneutikken understreger, at vores forståelse af sammenhæng altid sker på baggrund af bestemte betydninger. Herved modsætter hermeneutikken sig det fænomenologiske ideal om at beskrive fænomener neutralt.

Ifølge Hans-Georg Gadamer handler det om hvilken rolle, forståelse spiller i forhold til vores ageren i verden og i forhold til vores viden om verden. Forståelse er således at forstå noget som noget, det skal kunne tydes, udlægges og fortolkes og desuden kunne anvendes i praksis (Fuglsang og Olsen, 2004). Gadamer's hovedærinde er at vise, at fortolkning og forståelse er et grundvilkår i den menneskelige eksistens og han ønsker at gøre op med videnskabens tro på, at metode fører til sand viden. (Fuglsang og Olsen, 2004).

Det forudsættes indenfor hermeneutikken, at sociale fænomener (her kvindernes historier) altid fortolkes med en grad af for-forståelse. I spændingsfeltet mellem mig og kvindernes/informanternes historier, finder fortolkningen sted. Således er fortolkningen både reproduktiv og produktiv, fordi forskerens egen horisont har betydning for forståelsen. Hermeneutikken hævder at erkendelse og fortolkning sker i en cirkulær proces, den hermeneutiske cirkel. Ud fra enkelte dele, episoder og hændelser forstås helheden, og ud fra helheden forstås de enkelte dele. Denne bevægelse bliver sammenlignet med en spiral. Forskeren opnår herved til sidst en større forståelse, hvilket er hermeneutikkens ideal.

En svaghed ved hermeneutikken, som kan have indflydelse på min undersøgelse er, at jeg som forsker kan have forforståelser som jeg ikke er bevidst om. Ifølge Gadamer (2007:256) er det vigtigt, at forskeren kender til sine forforståelser, som på denne måde kan indgå i et produktivt samspil med det man undersøger. Denne svaghed ved hermeneutikken kan have indflydelse på min undersøgelse idet jeg som forsker kan have forforståelser, som jeg ikke er bevidst om.

Fænomenologien beskæftiger sig kun med de dele af virkeligheden som kvinderne er opmærksom på. På samme måde kan jeg som forsker have forforståelser, jeg ikke er bevidst om. Disse forforståelser kan ikke indgå som produktive elementer i samspil med kvindernes historier og kan således heller ikke øge min forståelse af det. Jeg mener dog også, at det teoretiske blik vil hjælpe mig til at styre min *"indefra"* forståelse, fordi jeg i mine analyser vil supplere kvindernes fortællinger med andre undersøgelser og til relevant teori.

Når jeg alligevel vælger at arbejde hermeneutisk i min analyse, er det fordi jeg herved får mulighed for at fortolke kvindernes historier i stedet for kun at genfortælle deres erfaringer, som fænomenologien sigter mod. Hermeneutikken kommer således i min opgave til udtryk ved, at jeg i mine analyser forholder kvindernes historier til allerede eksisterende teori. Herved kan den hermeneutiske tilgang hjælpe mig til at analysere og fortolke fænomener som fremkommer i deres historier.

Jeg mener også, at mit teoretiske blik vil hjælpe mig til at styre min *"indefra forståelse"*, fordi jeg i mine analyser forholder kvindernes historier til teori og andre undersøgelser.

OPSUMMERING

Da kvindernes historier danner grundlag for relevante analysetemaer, har jeg i kapitlet argumenteret for, at en fænomenologisk-hermeneutisk videnskabelig tilgang giver god mening i min undersøgelse. Da jeg ikke kun vil lade data tale for sig selv, har jeg sat mit fænomenologiske udgangspunkt i spil med en hermeneutisk forståelse i analyserne.

Jeg håber jeg herved kan give et større indblik i kvindernes liv, ved at deres historier bliver fortalt af dem selv samt et indblik i, hvordan de håndterer og mestrer en barsk tilværelse.

METODE

INDLEDNING

Det er afsnittets hensigt at gøre livshistorieinterviews som metode transparent for hvorledes forståelse er opnået, hvilket er et kvalitetskrav til et kvalitativt speciale (Kvale, 2008). Jeg vil i afsnittet præsentere hvad jeg har fokuseret på i mine samtaler med kvinderne samt beskrive de situationer som empirien er blevet til. Et særligt omdrejningspunkt er kvindernes sprog, som kræver speciel opmærksomhed. Dernæst beskrives specialets empiri og jeg overvejer, hvorvidt andre metoder ville være anvendelige i specialet.

INTERVIEWMETODE

Det narrative interview kan ifølge Horsdal (2005) opdeles i tre faser. 1. En indledningsfase, hvor interviewer og fortæller taler sig ind på hinanden og hvor fortælleren orienteres om undersøgelsen. 2. Hoveddelen hvor der fortælles og lyttes og skrives ned, og 3. efterspørgelsesfasen, hvor der kan stilles uddybende spørgsmål og hvor uklarheder kan belyses. Det narrative interview adskiller sig fra kvantitative og kvalitative undersøgelser ved, at kvinderne ikke skal besvare spørgsmål, men komme med en fortælling om sig selv. Herved bliver det op til kvinderne at selektere, hvad der skal med, hvad der skal fremhæves og hvad der skal forties.

Empirien er som nævnt genereret via livshistorieinterviews med 4 afrikanske kvinder. Jeg havde inden samtalerne med kvinderne forberedt mig grundigt både i forhold til hvordan jeg rent interviewteknisk skulle gå frem og hvad jeg skulle være opmærksom på jf. Alheits 10 regler for det narrative interview (Alheit, 1993). Herunder var jeg specielt opmærksom på de tre punkter som Horsdal (2005:106) trækker frem som særligt vigtige.

"1) Tid.

2) Forståelse for, hvad det går ud på, og vilje til at gøre forsøget fra fortællerens side.

3) Tilstrækkeligt rum til fortælleren fra interviewerens side".

Jeg tog derudover udgangspunkt i WHO's retningslinier for interviews med handlede kvinder¹³. Jeg var opmærksom på, at det ikke skulle være farligt for kvinderne at have kontakt med mig og jeg var forsigtig med at presse dem, både til at mødes med mig, og i interviewsituationen.

Jeg betragter den narrative historie som en fortælling, der leder fortælleren igennem sit liv og som er kendetegnet ved forskerens tilbagetrukne rolle og de nøgne data. Det er her op til fortælleren at bestemme hvad der skal fortælles om, hvilke begivenheder der skal trækkes frem og herved være den som bestemmer plottet i sin historie (Horsdal 2005).

Det viste sig at kollegaer og mulige informanter havde svært at forholde sig til mit projekt. For at komme i kontakt med kvinder, der ville fortælle deres historie, blev jeg derfor nødt til at formulere et fokus: at tegne et nuanceret billede af kvinderne og forsøge at vise dem som andet end ofre for menneskehandel.

Jeg har ud fra et meget åbent udgangspunkt ønsket at få et bredt indtryk af kvindernes livshistorie. Fra en nogenlunde tilbagetrukket rolle har jeg fortalt kvinderne om, at jeg gerne ville have andre historier end menneskehandel og prostitution og således kan man sige, at jeg har haft et fokus om end ikke et fokus med klart definerede og stillede spørgsmål. I løbet af samtalerne stillede jeg uddybende spørgsmål til det kvinderne fortalte. Jeg er opmærksom på at man her kan stille spørgsmålstejn ved om jeg har brugt en ren livshistorisk interviewteknik eller om jeg snarere har arbejdet som i et *"almindeligt"* kvalitativt interview.

INTERVIEWSITUATIONERNE

De fire interviews blev foretaget hhv. i Mødestedet, på et krisecenter, i kvindens bolig og over telefonen.

Jeg afsatte god tid, både til small talk og til at skabe en fortrolig stemning. Til interviewet i Mødestedet lavede jeg kaffe og vi spiste kiks, på krisecentret havde kvinden lavet kage til mig, og jeg blev inviteret på middag i kvindens lejlighed. Alle disse situationer var med til at skabe en god stemning og vi fik talt os ind på hinanden. Jeg fortalte også lidt om mig selv, udover det kvinderne kendte til fra mit arbejde som socialarbejder, hhv. min alder, mere specifikt om min uddannelse, at jeg er gift og har 2 børn. Jeg var opmærksom på at ekspliciterede de ligheder der var mellem os, eksempelvis som mødre og i forhold til to af kvinderne også nogenlunde omkring alder.

¹³ WHO ethnical and safety recommendations for interviewing trafficked women, 2003.

Efter disse forskellige indledninger på interviews fortalte jeg kort om undersøgelsen som foreslået fremgangsmåde ved livshistorieinterviews (Skytte, 2008). Jeg forsøgte at leve mig ind i kvindernes historier med det håb at skabe en fortrolighed og at de blev inspireret til at fortælle en åben og ærlig fortælling (Kvale 2008). Fordi tre af kvinderne kendte mig fra mit arbejde som socialarbejder og fordi der blev etableret kontakt til Lucy, den sidste informant, via min kollega, havde kvinderne fra starten af tillid til mig.

Som jeg senere har beskrevet i afsnittet om den vanskelige vej til empiri var der en hel del problemer i at jeg overfor kvinderne både havde rollen som socialarbejder og forsker. Men i selve interviewsituationerne var dette ikke et problem.

TRANSSKRIBERING

INDLEDNING

De fire interviews er foregået på engelsk - et sprog som hverken for kvinderne eller for mig er vores modersmål. Jeg har transskriberet alle interviews in extenso, men har jf. Kvale (2008:248) ikke medtaget trættende "*gentagelser, fyldord og uafsluttende sætninger*". Uanset det engelske sprog var et (nogenlunde) fælles 2. sprog har det afstedkommet flere problemer både i forståelsen af interviews samt i formidlingen af interviews til kvinderne. Jeg vil i det følgende eksplicitere disse problemstillinger og præsentere min løsning på dem.

PIDGINSPROG

Kvinderne i materialet kommer fra hhv. Vestafrika, Centralafrika og Østafrika som alle er gamle britiske kolonier. Det officielle sprog er engelsk og derudover flere lokale sprog. Kvinderne fortæller, at de enten har lært engelsk i skolen, eller at engelsk bliver brugt som officielt sprog i hjemlandet. Selv om kvinderne både taler og nogle også læser engelsk er det en variant over sproget som kan være meget svær at forstå. De taler det, som betegnes som pidgin sprog.

Mark Sebba (1997) påpeger, at pidgin sprog er en løsning på et praktisk problem for at mennesker, som ikke har et fællessprog, kan kommunikere. Sebba (1997:1) definerer pidgin sprog som "*any combination and distortion of two languages as a means of communication*" Og pidgin engelsk som

“any lingua franca¹⁴ consisting of English and another language”. Selv om pidgin engelsk som sprog har mange fælles ord med det traditionelle engelske sprog påpeger Sebba at *“it is very definitely a different language from English”* (Sebba 1997:14).

Den variation af engelsk, som bliver talt af kvinderne, har både oprindelse i deres eget sprog og i det engelske sprog, som bliver talt som officielt sprog i deres respektive lande. Tre af kvinderne har lært engelsk i skolen mens Joy, som kun har sporadisk skolegang fra hjemlandet, har lært det under sin opvækst. Særligt grammatikken kan medføre sproglige problemer og misforståelser og det er karakteristisk for samtalerne med kvinderne, at de for at forklare hvad de mener, skal bruge mange ord. For at forklare en episode eller et udsagn bliver der typisk brugt flere gentagelser. Eksempelvis gentager Lucy tre gange, på forskellig måde, at hendes mor var den eneste pige i sin familie. Det illustreres i følgende citat: *“In my country if you born and you don’t have enough men without a woman, that is something like in the family, it’s something big”*. Sætningen er i udgangspunktet ret uforståelig for mig og der skal flere forklaringer til, før jeg forstår at det handler om at hendes mor, der som den eneste pige i familien, fik en særstatus.

De ordrette transskriptioner er i udgangspunktet svære at forstå og jeg fandt ud af, at det ikke gav mening at præsentere disse for kvinderne. Dels er der mange gentagelser omhandlende det samme emne, dels bliver der brugt ord, som jeg kun kan forstå, ved at læse dem i sammenhæng med resten af historien. Jeg valgte derfor at sammenskrive hver enkelt kvindes historie og efterfølgende præsenterede den for de tre af kvinderne som kom med flere rettelser og kommentarer. Af de mange gentagelser lavede jeg en meningskondensering hvor kvindernes udtrykte meninger blev trukket sammen til kortere formuleringer. På denne baggrund vil jeg i mindre omfang bruge citater i min opgave fordi den enkelte sætning ofte ikke giver mening medmindre den forklares.

ANALFABETISME

Analfabetisme kan både være udviklingsbetinget og erhvervet og kan bestå af læse og stovevanskeligheder. For voksne kan det få den følge at deltagelse i samfunds- og arbejdsliv vanskeliggøres og for den enkelte kan det betyde, at vedkommende ikke får udnyttet sine fulde potentialer¹⁵.

¹⁴ *“Lingua franca”* er et fælles sprog, som benyttes til kommunikation mellem mennesker, der ikke har et fælles modersmål (Sebba 1997:16).

¹⁵ www.denstoredanske.dk. Søg efter analfabetisme.

De fire kvinder havde forskellige forudsætninger for at fortælle om sig selv. Joy har meget lidt skolegang fra hjemlandet og har ikke lært at læse hverken hjemlandets sprog eller engelsk. Hun havde svært ved at fortælle om sig selv og jeg tror, den manglende skolegang kan være medvirkende til, at hun ikke er vant til at formulere sig omkring sin situation. I interviewet med hende var min rolle derfor mere aktiv forstået således, at jeg interviewet igennem skulle hjælpe hende videre i fortællingen. Det skal dog pointeres, at Joy selv valgte sine temaer som jeg derefter spurgte ind til, når hun gik i stå. Ind imellem kunne det være svært at forstå hendes version af engelsk. I interviewet med hende var dette et vilkår jeg var opmærksom på og tog højde for.

SYSTEMATISERING AF DEN INDSAMLEDE EMPIRI

Jeg har bearbejdet mine data induktivt, i overensstemmelse med min fænomenologiske tilgang. I kodninger af data har jeg bestræbt mig på at meningskondensere således, at udtrykte meninger er blevet trukket sammen til kortere formuleringer og lange udsagn er sammenfattet til kortere udsagn. Hovedbetydningen af det, der er blevet sagt, er således blevet omformuleret i få ord (Kvale 2008). Meningskategoriseringen indebærer, at de fire interviews er kodet i kategorier. Kategorierne er opstået i løbet af analysen og er hentet både fra teori, fra dagligsproget som fra de interviewedes egne udtryk (Kvale 2008). Materialet er derefter blevet delt op i hovedkategorier eller hoveddimensioner, som Kvale betegner det som, og derefter yderligere delt op i underkategorier i forhold til en hovedkategori eller en hoveddimension.

ANONYMISERING

Jeg tog kvindernes krav om anonymitet særdeles alvorligt og forandrede vigtige detaljer i deres historie, eksempelvis alder og navn. Da kvinderne betegnet sig selv som afrikanske kvinder og som afrikanere, har jeg kun medtaget hvilken del af Afrika de kommer fra. Hertil kan det selvfølgelig stilles spørgsmålstegn ved "*reliabiliteten*" af specialet og om hvorvidt, kvindernes historier bliver "*forvasket*" for meget. Jeg mener ikke at det er relevant hvilke lande kvinderne kommer fra, fordi jeg ikke analyserer forholdene i de enkelte lande. Mine interesser ligger i kvindernes historier og jeg mener disse kommer frem og ikke er påvirket af, den anonymisering jeg har foretaget.

ANDRE METODER - KRITIK AF METODEN – OG BEGRÆNSNINGER

Årsvoll (2009) har i lighed med mig forsket i et område, hvor han også arbejder som socialarbejder. Jeg deler hans erfaring med, at det er i situationer udenfor interviewsituationerne, at kvinderne vil fortælle om deres liv. Årsvoll mener dette kan hænge sammen med, at det er nemmere for kvinderne

uden båndoptager og uden at han noterer ned, hvad de siger. Endvidere forestiller han sig, at deres åbenhed kan hænge sammen med, at de ønsker at tale med hjælperen frem for med forskeren (ibid.). Årsvoll finder desuden at det kan være svært at få adgang til data. Dels har kvinderne nok i deres gøremål, dels har de ringe interesse i at lade sig interviewe. Her oplever jeg også at kvinderne har deres egne liv med meget arbejde og lidt fritid.

Jeg havde oprindeligt den hensigt, at lave fokusgruppe interviews med mine kollegaer. Dette er fravalgt fordi jeg så ville have et andet udgangspunkt end kvindernes egne historier og det ville være misvisende i forhold til specialets fokus. Jeg tror den metode som bedst kunne supplere mit materiale er et antropologisk feltarbejde. Dette ville formentligt være med til at kvalificere materialet.

Det er svært, på baggrund af data og empiri at konkludere entydigt på afrikanske kvinder i prostitution, om deres liv og om, hvad de ønsker af fremtiden. Dette er et vilkår specialet deler med andre kvalitative undersøgelser (Skilbrei, Tveit og Brunovskis, 2006).

OPSUMMERING

Jeg har i afsnittet gjort rede for hvorledes og på hvilken baggrund jeg har gennemført interviews samt om de kontekster som interviewerne er foregået i. Den særdeles besværlige proces med at transskribere med udgangspunkt i pidginsprog og analfabetisme er forsøgt klargjort, ligesom jeg har redegjort for min induktive tilgang til mine data og for hvorledes systematisering af tema er foregået.

Afsnittet afsluttes med kritik af min metode samt overvejelser om, hvorvidt andre metoder ville tilføre specialet andre indsigter. Derudover har jeg gjort opmærksom på at jeg i specialet har svært ved, i lighed med andre kvalitative undersøgelser, entydigt at udlede generelle fakta om afrikanske kvinder i prostitution i Danmark.

DEN SVÆRE VEJ TIL EMPIRI

INDLEDNING

Det viste sig langt sværere end forventet at få kontakt med kvinder, der ville lade sig interviewe. Jeg vil i det følgende afsnit beskrive den lange, besværlige vej til specialets empiri.

UDVÆLGELSE AF KVINDER

Horsdal (2005) beskriver, hvorledes man som forsker bør forholde sig til de personer man interviewer. Man må gøre sig klart, at man møder sine fortællere professionelt. Ikke som en ny ven, der er parat til at tage et medansvar for interviewpersonens liv eller som en terapeut eller præst, som kan hjælpe i personens videre liv. I arbejdet med specialet har jeg også gjort mig selv klart, at jeg ikke kan interviewe kvinder som jeg direkte hjælper igennem mit arbejde. Dels fordi kvinderne herved kunne tro de ville opnå specielle fordele ved at deltage i undersøgelsen og dels fordi de kvinder, jeg arbejder med, ikke skulle føle sig forpligtigede til at deltage. Jeg har derfor fravalgt de kvinder jeg møder ved politiaktioner, i Vestre Fængsel og dem jeg arbejder med i forbindelse med en forberedt hjemsendelse. Mit arbejde i Mødestedet (MØS) er af en anden karakter. Dels er jeg ikke særlig meget i MØS, højst 1 gang om måneden dels har jeg sjældent forløb med de kvinder som kommer der. Min rolle i MØS er mest udover konkret rådgivning af socialfaglig karakter, at yde service og omsorg. Uanset rammerne i MØS, på grund af travlhed og larm, meget sjælden er sådan, at det er muligt at rette direkte henvendelser til kvinder med forespørgsel om medvirken i undersøgelsen har jeg gjort dette to gange. Begge kvinder ville gerne deltage, men det lykkedes mig kun at interviewe den ene.

Jeg har taget kontakt til kvinderne på følgende måder:

- Personlig kontakt til den enkelte kvinde med oplysning om undersøgelsen samt forespørgsel om hun vil deltage.
- Henvendelse til kollegaer, både internt i Center Mod Menneskehandel, kollegaer i Reden International og i Non Governmental Organisationer (NGO) og spurgt dem om de vil tage kontakt til afrikanske kvinder.

Resultat er, at alle de fire kvinder jeg har interviewet er i kontakt med tilbud som er rettet mod gruppen af udenlandske kvinder i prostitution, oprettet iht. Handlingsplanen.

Jeg har fire gange taget personlig kontakt til afrikanske kvinder som alle indvilgede i at fortælle sin livshistorie. Det er lykkedes mig at få interviews med tre af disse kvinder.

I min kontakt til samarbejdspartnere har jeg fortalt om mit speciale og at jeg gerne vil lave livshistorieinterviews med afrikanske kvinder hvor mit fokus var at beskrive kvinderne som andet end ofre for menneskehandel og som prostituerede. Jeg har mødt forskellige holdninger fra kollegaer. De fleste synes speciale idéen er god og interessant og et par af mine kollegaer har virkelig lagt et stort arbejde i, at finde afrikanske kvinder til mig.

Nogle af mine samarbejdspartnere svarede dels at kvinderne ville have betaling for at medvirke, og dels at de ikke var interesserede. Det er ikke tradition i Danmark for at betale mennesker til at medvirke til forskning, så jeg afviste at betale for at høre deres historie.

Andre kollegaer oplevede at kvinderne er trætte af at fortælle deres historier og at de ikke vil fortælle sin historie til en de ikke kender.

Samme erfaring har Marlene Spanger, der ligesom jeg oplevede, at det var svært at komme i kontakt med migranter i prostitution (Spanger 2001). Hun skitserer følgende vanskeligheder; Til trods for grundigt information, af såvel undersøger som socialarbejdere, forstår kvinderne ikke hvad undersøgelsen går ud. Nogle kvinder er derudover ikke interesserede i at deltage, fordi de går ud fra, at undersøgelsen ikke ville hjælpe dem yderligere. Og endelig har man som forsker ikke noget konkret at tilbyde kvinderne udover, at hun får mulighed for, at bidrage med viden om kvindelige migranternes liv i Danmark (Spanger 2006:13).

HELLERE EN SOCIALARBEJDER END EN FORSKER

I mit daglige arbejde i Center Mod Menneskehandel (CMM) har jeg kontakt til mange udenlandske kvinder i prostitution hvoraf flere uopfordret kontakter mig gentagne gange.

Jeg har et professionelt forhold til kvinderne som jeg enten møder i Mødestedet, hvor min opgave er omsorg og rådgivning, i det opsøgende arbejde på massageklinikker hvor jeg stiller mig til rådighed for rådgivning om sikker prostitutionsadfærd og om hjælpetilbud. Eller jeg møder dem som *"myndighedsperson"*, hvor jeg enten skal identificere dem som potentielt offer for menneskehandel eller arrangere deres hjemrejse. Kvinderne har enten en egen interesse i at tale med mig fordi jeg kan give en ydelse de er interesserede i - eller de er nødt til at tale med mig, fordi de er tilbageholdt af politiet eller fordi de har indgået en aftale med Udlændingesservice om en frivillig forberedt hjemsendelse.

Helt anderledes forholder det sig som speciale studerende, hvor jeg skal opsøge kvinderne og bede dem om at hjælpe mig. Dette er dog en erfaring jeg deler med andre undersøgere, bl.a. Marlene Spanger. Kvinderne vil hellere have kontakt til medarbejderne i de sociale organisationer, fordi de på forskellige måder tilbyder en ydelse kvinderne praktisk kan bruge, eksempelvis sundhed, bolig, rådgivning osv. (Spanger 2006).

Når jeg først havde fået kontakt til kvinder som ville lade sig interviewe var det også en udfordring at få et møde i stand. Jeg skulle f.eks. sende rigtig mange sms'er både for at minde dem om vores aftale og for at fastholde aftalerne. Dette mønster genkendes hos Khosravi (2006) som beskriver feltarbejdet med irregulære migranter som tidskrævende. Det er en lang og krævende proces at finde en informant og vinde vedkommendes fortrolighed (ibid.). (Se dagbogsnotater og sms'er der er vedlagt i bilag 2).

FORSKER OG SOCIALARBEJDER

Et andet eksempel på disse modsatrettede roller var min kontakt til Tina som jeg i forvejen kun kendte sporadisk. Jeg tænkte, at Tina ville være god at interviewe til min opgave og slog til da hun sendte mig en sms.

"Hi..berit long time how is family.just to say ello take care bye.tina".

(Yderligere sms konversation er vedlagt som bilag 3.)

Selv om Tina gav tilsagn til at blive interviewet, kontaktede hun mig ikke igen for at vi kunne aftale et møde. Efter sms konversation frem og tilbage opgav jeg at høre yderligere fra hende og min socialarbejder-identitet sagde også fra i forhold til at presse hende yderligere. De to roller kom dog senere i opposition til hinanden da jeg ville invitere Tina til Mødestedets julefrokost. Min første tanke var at det kunne være hyggeligt for hende at opleve denne aften, min næste var at så kunne jeg måske få en aftale i stand med hende. Min tredje tanke var om det var etisk forsvarligt at invitere hende, nu da jeg ikke engang selv var klar over egne motiver for indbydelsen.

Jeg valgte at være socialarbejder fordi det var min oplevelse, at Tina lever et meget isoleret liv og at hun udenfor arbejdstid for det meste opholder sig hvor hun bor, af frygt for, at blive opdaget som irregulær og som følge deraf blive sendt ud af landet. Dette er en tilstand som bliver beskrevet omkring det irregulære menneske (Khosravi 2006). Jeg troede desuden at hun ville have glæde af arrangementet. Jeg sendte følgende sms:

“Dear Tina, just to inform you. We are having a Christmas Celebration in the counselling centre tonight. I will be there and I hope you are able to come, best wishes Berit”.

Tina svarede med det samme:

“Hi..thanks berit, maby but I will try se you then”

Tina kom ikke til arrangementet og jeg var efterfølgende bekymret for, at jeg havde mistet kontakten til hende.

Forholdet til hende blev aktuelt igen i april 2010, hvor jeg tilfældigt var i Mødestedet. Tina var der også og blev glad for at se mig. Min kollega gjorde meget ud af at tale om mig som studerende (forsker) hvilket Tina overhørte. Hun valgte senere at henvende sig til mig, til socialarbejderen, fordi hun havde et konkret problem hun ønskede hjælp til.

Jeg vælger at analysere dette på to måder. Selv om Tina kender mig og er tryk ved mig som socialarbejder, kan hun ikke bruge forskeren til noget selv om det er mig der er forskeren. Derudover lever Tina som irregulær i Danmark. Hun har ikke ret til sociale ydelser, til skolegang, til arbejde og hun har formentligt svært ved at befinde sig på offentlige pladser af frygt for at blive afsløret som irregulær migrant. Om aftenen holder hun sig inde også af frygt for at blive opdaget. Irregulariteten fungerer som en disciplinerende mekanisme som kontrollerer hendes tilværelse (Khosravi 2006). Set i dette lys tager Tina det fra mig som hun har behov for og det er socialarbejderen. Forskeren har hun, i min forståelse, ikke den luksus at kunne beskæftige sig med.

OPLYSNINGER TIL KVINDERNE OM SPECIALET OG HVAD DET KAN BRUGES TIL

Ifølge Horsdal (2005) er menneskers liv og deres narrative fremstilling af livet ikke et neutralt, videnskabeligt objekt eller et empirisk materiale, man blot som forsker kan bruge, legitimeret af videnskabelig objektivitet. Man bør grundigt overveje, hvilken betydning det at man vil bruge historien, vil have for bidragsyderne. Således skal der være klarhed over at interviewpersonen ved, hvad interviewet går ud på, og at vilkår og formål er diskuteret og accepteret. Interviewsituationen skal være befordrende for åbenhed, tillid og tryghed og interviewpersonen skal føle sig imødekommet og respekteret. Endvidere er det vigtigt at gøre sig klart om resultatet af undersøgelsen er befordrende for interviewpersonens videre liv (Horsdal 2005). Også Winsløw beskriver forskerens etiske dilemmaer. I artiklen *“Sociologisk forulempning”* har han flere kommentarer til, hvorledes forskning kan være med til at skabe forventninger hos udsatte grupper. Forskeren kan, ved eksempelvis at

udvise sympati, være med til at give et grundløst håb hos interviewpersonen som derved også kan øge fortvivlelsen, når det viser sig at det vedkommende håber på, ikke sker (Winsløw 1991).

Jeg orienterede i flere omgange kvinderne om, hvad min undersøgelse gik ud på. Til trods for grundigt information, af såvel mig selv som kollegaer, forstod ikke kvinderne helt hvad undersøgelsen handlede om¹⁶. I den første kontakt fortalte jeg og at jeg skulle lave mit afsluttende speciale. Hvorvidt undersøgelsen bliver omtalt i aviser eller tv, kunne jeg ikke sige noget om. Jeg fortalte dem at jeg håbede på, at undersøgelsen kan være til at nuancere det billede det danske samfund har af disse kvinder, men det var ikke noget jeg kunne love dem.

Jeg kan ikke sige noget om, hvad undersøgelsen kan give de enkelte kvinder, men det er mit indtryk, at kvinderne var glade for at fortælle om sig selv, og at interviewerne igangsatte tanker hos dem selv omkring deres liv i Danmark, om deres fremtid og hvad de ønsker af den. To af informanterne, Deborah og Joy, håbede alligevel, at undersøgelsen vil hjælpe dem. Deborah således at hun får mulighed for at komme til penge og starte med at være handelskvinde igen og Joy således, at hun får lov til at blive i Danmark.

OPFØLGNING PÅ INTERVIEWERNE

Jeg har haft kontakt til kvinderne flere gange: først orientering om undersøgelsen, selve interviewet og opfølgning ad flere omgange på interviewet. Opfølgningen har dels haft til formål at stille afklarende spørgsmål. Dels været en kontrol af, at jeg har forstået det de har fortalt på den måde som det er ment.

Der har været de samme problemer i at aftale opfølgning af interviews som at afholde dem. Jeg skal minde kvinderne om vores aftale og jeg skal være vedholdende. (Jeg har i bilag 4 vedlagt sms konversation med Deborah omkring at aftale et nyt møde).

Som illustration vil jeg beskrive min kontakt med Lucy:

Jeg har gennemført et telefoninterview med Lucy som entusiastisk fortæller sin historie. Lucy er den mest imødekommende kvinde jeg har talt med i forbindelse med specialet og det er tydeligt, at hun nyder at fortælle sin historie.

¹⁶ (Dette genkendes også af Spanger 2001 og 2006)

Samtalen slutter med at jeg spørger Lucy om jeg kan ringe til hende igen hvis jeg har yderligere spørgsmål, forståelses problemer eller andet jeg er i tvivl om. Lucy siger overstrømmende at jeg kan ringe til hende til enhver tid, hvilket jeg er meget velkommen til at gøre.

Jeg kontakter Lucy når interviewet er renskrevet og vi aftaler, at jeg ringer den efterfølgende dag kl. 14.00. Da jeg ringer kl. 14.00 er Lucy på markedet, som hun siger, for at handle ind og hun kan ikke tale. Vi laver en ny aftale, hvor telefonen ikke bliver taget. Vi laver i alt 6 aftaler om at gennemgå interviewet, men Lucy er altid optaget, hun tager ikke telefonen eller hun ringer ikke tilbage. Lucy er altid imødekommende, men det lykkes mig aldrig, at få lave en ny aftale. Jeg beslutter derefter at bruge interviewet som det er, hvilket Lucy tidligere har givet tilladelse til.

Khosravi beskriver hvorledes den irregulære migrant, som jeg ved er Lucys situation, lever i et rum af non-existence hvilket indebærer usynlighed, alt skal undersøges, man er udenfor og i risiko for vold. Den irregulære situation påvirker alle områder i livet og alle aktiviteter er irregulære (Khosravi 2006). Jeg tror således ikke Lucy er i stand til at planlægge sin tid og at det er tilfældighederne som afgør, hvad hun bruger sin tid på. Hvorfor, det ikke lykkes mig at få en ny aftale med Lucy, ved jeg ikke. Men jeg vurderer, at det ikke har noget med vores samtale og vores relation at gøre. Forklaringen skal snarere findes i, at et opfølgende interview med mig ikke er noget hun har tid til eller noget, hun kan overskue, de gange hvor jeg kontaktede hende.

Herudover havde jeg flere aftaler om møder som ikke blev til noget (Se dagbogsnoteter vedlagt i bilag 5).

ETISKE UDFORDRINGER I FELTARBEJDET

Som nævnt tidligere har de forskellige roller som henholdsvis forsker og socialarbejder været en stor udfordring for mig i feltarbejdet. Forskerrollen indebærer at man er aktiv på egne vegne i forhold til at få kontakt til kvinderne og få gennemført interviews. Socialarbejder rollen er mere passiv og det er her op til kvinderne både at tage kontakt og beslutte hvad de vil tale om.

I forskningsinterviews med kvinderne bliver deres forsvarsmekanismer ofte aktiveret og dårlige minder, som de helst ikke vil huske, dukker op. Brennan (2005) taler om at man i arbejdet med ofre for menneskehandel skal være opmærksom på at ofre er i risiko for at blive retraumatiseret, ved gentagede gange at skulle fortælle deres historie.

I det første interview med Joy fortalte hun om hvorledes hun blev udvalgt til at skulle blive ofret i en "ju-ju" ceremoni og afsluttede med "*I don't want to remember this*". Socialarbejderen i mig tænkte her

på om det var hensigtsmæssigt at få Joy til at genopleve disse minder, som tydeligt var belastende for hende. Forskeren i mig var selvfølgelig også opmærksom på dette men tænkte derimod også, at disse minder kunne være nyttige for min opgave. De to roller som forsker og socialarbejder var flere gange i konflikt med hinanden og jeg var ofte i tvivl om, hvor meget jeg kunne tillade mig at "presse" kvinderne. Årsvold (2009) har lignende oplevelser af, at socialarbejderen og forskeren kan have forskellige interesser og af de etiske overvejelser forbundet med at presse kvinderne.

FORVENTNINGER TIL FORSKEREN

En af de ting som er blevet særdeles klart for mig er således hvor stor forskel det er på at være socialarbejder og på at være forsker. Marlene Spanger (2006) beskriver relationen mellem en kvinde og en socialarbejder som en "win-win" situation. Kvinden får en ydelse hun har brug for og socialarbejder møder en kvinde, hun kan hjælpe. Relationen de to imellem er således gensidigt givende og en succes for begge parter.

Som forsker står jeg helt udenfor denne relation. Kvinderne hjælper mig med mit speciale og det jeg kan give tilbage er at opgaven (måske) kan være med til at nuancere omverdenens syn på dem. I kvindernes travle dagligdag kan jeg godt se, at de kan være ligeglade med dette, fordi det kræver overskud.

Jeg har dog også mødt andre forventninger, som har været svære at have med at gøre. I forbindelse med det opsøgende arbejde som socialarbejder har jeg også en aftale i MØS en onsdag aften hvor lægeklinikken er åben. Her møder jeg Deborah, som jeg tidligere har interviewet. Hun spørger lidt fornærmet: "*I hear nothing from you, you didn't call me and hear if I was alright*". Som socialarbejder vil jeg aldrig bare ringe til en kvinde for at høre om hun har det godt, med mindre det er noget som vi har aftalt. Som forsker ved jeg slet ikke, hvad jeg skal gøre. Ud fra Deborahs perspektiv har hun givet mig noget, nu forventer hun noget igen og det er jo rimelig nok. I anerkendelse af dette vælger jeg at sige, at jeg kommer i MØS blandt andet for at hilse på hende og at det er rigtigt hyggeligt at se hende igen.

Denne oplevede tydeliggør, at der er forskel på min håndtering af at være socialarbejder og at være forsker. Som socialarbejder var jeg helt sikker på min rolle, opbygget som den er igennem mange år i socialt arbejde. Som forsker derimod oplevede jeg de private krav, såsom et krav om kontakt og om gensidig interesse for hinanden som vanskeligt håndterbare, fordi jeg som forsker, blev udfordret i min privatsfære. Kvinderne hjalp mig ved at fortælle deres historier. Hvordan kunne jeg betale dette tilbage således, at kvinderne fik det tilbage som de havde investeret i vores samtaler?

Winsløw beskriver hvorledes forskning i forhold til udsatte, ensomme grupper kan forveksles som invitation til venskab og således et tilbud til hjælp om at ophæve ensomheden. Winsløw oplevede at han ved at love sine informanter, at de kunne stole på ham som "forsker" (en kategori som var tom for dem), kom han reelt til at love dem at de kunne stole på ham og han kom derved til at love dem meget mere, end han havde til hensigt at love dem (Winsløw 1991).

Jeg er dog retrospektivt blevet klar over, at jeg ikke synes at forholdet mellem mig og de interviewede kvinder forholder sig sådan, at de har krav på en ydelse retur fra mig. Jeg har fra starten af forklaret opgavens præmis for dem og de har som voksne kvinder indvilget i at deltage. Jeg har været meget tydelig på hvad de kunne forvente at få ud af min opgave og særligt at jeg ikke kunne love dem, at opgaven ville hjælpe på deres situation. På den anden side er kvinderne irregulære i Danmark og således i en udsat og sårbar situation. Det kan derfor diskuteres om jeg på denne baggrund kan tillade mig at have de samme forventninger til dem, som jeg vil have til en dansk kvinde. Til at hun forstår hvad jeg siger og tager ansvaret for (eller er i stand til at indse rækkevidden af) sine egne beslutninger(?) Dertil kommer, at det ikke kan forventes, at kvinderne forstår, at jeg det ene øjeblik er bærer af rollen som socialarbejder – det andet som forsker. Navnlige når jeg selv har haft svært ved at jonglere mellem de to.

OVERVEJELSER OM FORSKNING PÅ FELTET

Jeg har flere overvejelser omkring, hvorfor det har været så svært for mig at få interviews med afrikanske kvinder. Den største gruppe afrikanske kvinder i prostitution i København er fra Nigeria og det er således til denne gruppe jeg har haft flest henvendelser (Holm 2006). I lighed med resten af Europa er der også fra denne gruppe flest asylansøgere (Carling 2004). En undersøgelse fra Holland viser, at bagmænd systematisk har brugt asylsystemet for at få kvinder ind i landet. Forskning viser, at flere af disse kvinder også har været udsat for menneskehandel og/eller for udnyttelse som følge deraf lever de i en udsat og sårbar situation (ibid.).

Khosravi (2006) beskriver den irregulære situation som en tilstand han betegner som "*Homo Sacer*" eller "*det nøgne liv*". Termen er taget fra det antikke Rom og blev brugt om det menneske som var blevet frataget sit medlemskab af samfundet og dermed også frataget sine rettigheder. Eksempelvis kunne en homo sacer myrdes uden at det blev betragtet som mord. En homo sacer blev reduceret til en nøgen krop, frataget alle rettigheder (ibid.). Irregulære migranter er ifølge Khosravi vores tids homo sacer. De er udelukket fra civile, politiske og sociale rettigheder i samfundet og er blevet forvandlet til en homo sacer. I sin egenskab af at være homo sacer er irregulære immigranter udelukket fra statens beskyttelse i form af reguleringer, politiske arrangementer, love, prioriteringer

og fra politiets beskyttelse. De er også udelukket fra almindelige medborgeres beskyttelse, og står således uden beskyttelse og forsvar (ibid.). Mens en kriminel er kriminel på grund af de kriminelle handlinger, han har begået, risikerer den irregulære person at blive betragtet som kriminel, i selve sin eksistens (ibid.). Hun er således kriminel alene på grund af sit nærvær, sit udokumenterede ophold, hvilket gør hende forsvarsløs mod andres overgreb. Irregulære migranter er således berøvet retten til sikkerhed og beskyttelse fra vold, hvilket er en central civil rettighed (ibid.).

De nigerianske kvinder i Danmark er generelt irregulære migranter. Mange søger asyl og en stor del er formentligt ofre for menneskehandel. Deres situation er således meget udsat og som følge deraf, forsøger de at beskytte sig så godt de kan. Norske undersøgelser viser at de nigerianske kvinder i prostitution i Norge også er særligt udsatte i forhold til andre grupper prostituerede eksempelvis i den måde de bor på. Mange kvinder bor sammen, de kan være flere om at dele en seng og har svært ved at lave ordentlig mad på grund af manglende køkkenfaciliteter. Kvinderne har få muligheder for at trække sig tilbage og få ro, noget der formentligt kan være behov for efter oplevelser i prostitution. Desuden har de meget lidt fri tid og der er fare for, at de ikke får tid væk fra prostitutionen (Skilbrei, Tveit og Brunovskis 2006). Intet tyder på, at det skulle være anderledes for de nigerianske kvinder i prostitution i Danmark. Som asylansøgere får denne gruppe generelt afslag på asyl og det er i forhold til denne gruppe, at der skal laves forberedte hjemsendelser under forudsætning af, at de er defineret som ofre for menneskehandel.

SOCIOLOGISK FORULEMPNING....?

Et problem jeg hører er også at kvinderne er trætte af at fortælle deres historie. Der er behov for viden, og det er mange der efterspørger denne. Fra studerende, fra dokumentarfilm, fra sociale organisationer, fra medierne og fra forskning er der også i øjeblikket et stort fokus på gruppen af afrikanske migrantprostituerede.

Jacob Hilden Winsløw anvender et begreb han kalder "*sociologisk forulempning*". Han stiller sig kritisk til den kvalitative socialforsknings anvendelse af informanter blandt socialt udsatte grupper og måden, man som forsker omgås disse grupper. Hertil kommer at forskning "*retfærdiggøres*" af en udbredt opfattelse af forskningsindsatsen som en "*politisk*" indsats i solidaritet med genstandene for denne (Winsløw 1991).

Jeg mener Winsløw går lidt for langt i sin opfattelse af hvorledes forskeren "*forulemper*" sit forskningsobjekt og jeg mener ikke at jeg (og jeg er ikke vidende om andre) forulemper kvinderne med min undersøgelse. Men jeg synes fokus på gruppen er stort og jeg kan godt forstå, hvis kvinderne

føler sig efterstræbt. Før vi igangsætter interview med disse kvinder er det vigtigt at være kritisk overfor, hvilken viden vi har brug for om gruppen og om denne viden allerede eksisterer i andre undersøgelser. Det er efter min mening alt for nemt at formulere et behov for viden uden grundigt at gennemtænke hvorledes vores "jagt" på viden bliver opfattet af den udsatte gruppe, og hvordan vores jagt påvirker gruppen.

I europæiske beskrivelser har Afrika altid været en del af begrebet "*de andre*", de eksotiske andre. Et billede som Said mener, er konstrueret af os europæere for at understrege det positive billede af os selv (Justesen 2010). Måske er der i vores bestræbelser på mere viden om de afrikanske migrantprostituerede en tendens til en jagt på den "*ædle vilde*? Hvorvidt det forholder sig sådan er ikke dette speciales fokus og spørgsmålet bliver ikke yderligere analyseret her. Det svære feltarbejde, kvindernes modstand og mine forskellige roller har dog fået mig til at reflektere over hvad alle disse problemer skyldes og om jeg og vi (media, forskere, studerende, Center Mod Menneskehandel) igennem vores ukritiske higen efter viden er med til at forulempe en i forvejen særdeles udsat og sårbar gruppe.

INDEFRA – UDEFRA PERSPEKTIV

Jeg troede i starten at mit indefra perspektiv udelukkende var en stor fordel fordi jeg kender kvinderne og nemt kan få kontakt til gruppen. Men det viste sig, at kvinderne blev usikre på mine forskellige roller fordi de kender mig fra specifikke jobfunktioner. Fordelene ved mit indefra perspektiv har været, at kvinderne vidste, at jeg kendte dem fra prostitutionsmiljøet og det var derfor ikke nødvendigt for dem at skjule prostitutionen eller "*retfærdiggøre*" den fordi de vidste, jeg kendte til deres situation. Kvinderne udelod, efter min mening, "*fiktive historier*" fordi de vidste, at de ikke bare kunne bilde mig hvad som helst ind. De vidste også at jeg kender til, hvor barsk miljøet er og kender vilkårene for hvordan det er at være irregulær i Danmark. Derfor kunne de tale om, hvor svær denne situation er og om de dilemmaer de stod i. Jeg mener jeg herved fik nogle ting at vide som andre ikke ville få kendskab til, fordi de kendte mig. Mine forskellige roller hhv. socialarbejder og som forsker har både haft fordele og ulemper for mig. Det har givet mig adgang til feltet, men samtidig forstyrret relationen til kvinderne. Dertil kommer, at jeg med mit indefra perspektiv kan tage ting for selvfølgheder og derfor kan komme til at overse problematikker som andre "*udenforstående*"

forskere ville have opdaget. En udenforstående forsker ville måske have været mere nysgerrig fordi vedkommende ikke er involveret i alle de doxiske¹⁷ antagelser der er på feltet.

OPSUMMERING

Kapitlet "*Den svære vej til empiri*" er langt og grundigt. Jeg har gjort dette fordi jeg mener, det er vigtigt at anskueliggøre hvor svært det har været, at få kontakt til denne gruppe kvinder. Jeg har også valgt at gøre det så grundigt fordi jeg mener, der er nogle principielle spørgsmål at tage stilling til, når vi både som socialarbejdere og forskere vil have kontakt med de samme mennesker. Disse vanskeligheder har dog været et vilkår for min undersøgelse. Den irregulære situation, kvinderne befinder sig i, er særdeles belastende og deres tilværelse sætter dem ude af stand til hverken at råde over egen tilværelse eller egen tid. Det handler således ikke kun om "*Afrikatid*" når kvinderne har svært ved at overholde aftaler. Dertil kommer at et stort fokus på gruppen dem efter min mening, gør dem yderligere udsatte og de bliver mistænksomme overfor hvilke motiver der er bag de mange henvendelser. Derudover er der flere etiske overvejelser at tage stilling til. Jeg har endeligt forsøgt at fremlægge hvilke fordele og ulemper der er ved at kende gruppen indefra.

¹⁷ Pierre Bourdieu (2004) bruger doxa i "*Skitse til teori og praksis*" til at betegne det som tages for givet/selvindlysende i et givent samfund.

SPECIALETS KVALITET

INDLEDNING

Jeg vil ud fra Kvales forståelse af begreberne generaliserbarhed, reliabilitet og validitet (Kvale 2008) diskutere specialets kvalitet. Ud fra Kvales forståelse af de tre begrebet vælger jeg at indlede hvert afsnit med en definition af begrebet.

GENERALISERBARHED

Ifølge Kvale indebærer analytisk generalisering en bedømmelse af "*.... i hvilken grad resultaterne fra en undersøgelse kan være vejledende for hvad der kan ske i en anden situation*" (Kvale 2008:228). I analyse af livshistorier er det vigtigt at gøre sig klart, hvad der er livshistoriens styrker og svagheder. En ofte udtalt kritik er at livshistorier er subjektive udsagn, en personlig historie som fortælles til en specifik person, i en bestemt kontekst, på et givent tidspunkt. Livshistoriens retrospektive fortællinger er nok heller ikke den bedste metode såfremt man ønsker historiske "*korrekte*" udsagn eller kvantitative oplysninger. Det man får at vide i en livshistorie er ikke præcise oplysninger om folks gøre og laden, men hvad der har været så betydningsfuldt for dem, at de husker det og genfortæller det på et senere tidspunkt. På denne måde bliver tidligere forhold for den enkelte brugt til at perspektivere nutiden, eller der fortælles om en anden tid med andre forhold i livet ud fra individets oplevelse af sin nutid (Horsdal 2005).

Det er livshistoriens styrke, at den giver os en viden om, hvad der er væsentligt, vigtigt, godt og ondt, rigtigt eller forkert for den enkelte. Her mener jeg mit speciale har sin berettigelse idet det tydeligt fremkommer, hvad der er vigtigt og meningsfuldt for de fire kvinder i deres liv. Ifølge Horsdal er dette en viden forskere har brug for, hvis man skal udtale sig om samtid og forstå, hvad som sker. Alle mennesker handler i forhold til egne oplevelser og erfaringer. Hertil har særlige begivenheder betydning i forhold til den erfaringssammenhæng, de indgår i (ibid). Specialet kan give en forståelse af de vilkår, disse kvinder er underlagt, og hvordan de handler på dem.

I forhold til generaliserbarhed er det vigtigt at gøre sig klart, at selv om en stor begivenhed påvirker mange mennesker eller en større gruppes tilværelse, betyder det ikke, at alle vil reflektere over begivenheden. Mennesker reflekterer over en begivenhed, når deres daglige rutiner forstyrres. Ifølge

Horsdal fortolker den enkelte en begivenhed i forhold til, hvordan begivenheden har skabt tvivl om personens narrative fortid eller fremtid.

Den enkeltes livshistorie har betydning for forskere fordi man kan se hvilke personlige eller historiske begivenheder som i den biografiske kontekst, har givet anledning til refleksioner. En analyse af indholdet af disse refleksioner og fortællinger kan give indblik i betydningen af personlige eller historiske begivenheder (Horsdal 2005).

RELIABILITET

Ifølge Kvale vedrører reliabilitet forskningsresultaternes konsistens som bl.a. øges af pålidelige interviews og transskriptioner (Kvale 2008). Jeg har tidligere i kapitlet gjort rede for mine metodiske valg og fravalg, således at det er muligt for andre at vurdere specialets pålidelighed. Da de fremkomne data er opstået i samspillet mellem kvinderne og mig er der ingen garanti for, at andre forskere ville nå frem til de samme resultater.

VALIDITET

Ifølge Kvale øges validiteten af, at forskeren sikrer overensstemmelse mellem de valgte metoder og forholder sig kritisk til sin analyse. Den producerede videnskabelige viden valideres af, at forskeren kan sige noget gyldigt om sit undersøgelsesfænomen (Kvale 2008:236f). Jeg mener jeg i mit speciale har skabt sammenhæng mellem problemstilling og undersøgelsesspørgsmål, design og den analysestrategi som jeg præsenterer efterfølgende. For at sikre mig at kvindernes beskrivelser og forklaringer blev opfattet rigtigt, har min empiri været styrende for hvilke temaer jeg brugte i mine analyser. Hertil skal det dog understreges, at data kan fortolkes forskelligt og at andre forskere formentligt ville tolke anderledes på min empiri (Kvale 2008). Andre forskere indenfor samme forskningstradition, den fænomenologisk-hermeneutiske tradition skulle dog gerne anerkende de samme metodiske grundregler som mig, og således verificere min fremgangsmåde, selv om de ville tolke anderledes på min empiri.

Jeg har efter hvert interview bestræbt mig på at sikre datavaliditeten. Under selve interviewet har jeg stillet meningsafklarende spørgsmål, oftest efter kvinderne havde afsluttet sin fortælling. Kvale anbefaler og påpeger at transskription fra tekst til tale betyder, at *"opmærksomheden retter sig mod det formelle, registrerede sprog, og de empatiske oplevede, levede betydninger i den oprindelig samtale svinder bort"* (Kvale 2008:169). Jeg har derfor efter hvert interview nedskrevet observationer, indtryk og de oplevelser jeg havde under samtalerne. Jeg har derudover sammenskrevet historierne hvilket jeg

har beskrevet på side 26. Jeg har kontinuerligt forholdt mine analyser til transskriptionerne for at sikre undersøgelsens validitet. På nær én kvinde, Lucy, har alle kvinder med korrektioner godkendt mine transskriptioner. Jeg har beskrevet problematikken omkring dette på side 35. Da kvinderne ikke har haft indvendinger imod min brug af deres historier vil jeg argumentere for, at jeg kan sige noget gyldigt om mit undersøgelsesfænomen og at validiteten og brugen af den indsamlede empiri er høj.

Jeg har gjort mig overvejelser omkring, hvad der kunne påvirke specialets validitet således at undersøgelsen på visse punkter kan være svækket. Særligt en kvinde var uvant med interviewsituationen og jeg stillede derfor flere spørgsmål til hende for at hjælpe hende videre i historien. Herved blev mit fænomenologiske udgangspunkt udfordret og jeg er herudover opmærksom på, at min forforståelse kunne spille en rolle i de spørgsmål jeg stillede hende. Jeg er herudover bevidst om at både mine roller som forsker og socialarbejder og mit indefra perspektiv kan have påvirket de fremkomne data.

Jeg mener, at det i høj grad er lykkedes mig, at inspirere kvinderne til at fortælle deres historie så åbent og ærligt det er dem muligt. Her er jeg selvfølgelig opmærksom på, at kontekst for interview og den position historien fortælles ud fra, er afgørende. Kvindernes åbenhed vil fremgå af den følgende analyse. Min fænomenologiske tilgang til kvinderne betyder, at jeg kun indfanger det som kvinderne er bevidste om og vælger at fortælle om. Jeg er opmærksom på at jeg herved ikke kan indfange fortrængninger eller strategisk handling. Til trods for dette vurderer jeg, at mine data er gyldige i forhold til mit undersøgelsesfænomen.

PRÆSENTATION AF DE FIRE KVINDER

LILLIAN

Familie og opvækst: Lillian er 34 år og kommer fra en lille landsby i Østafrika. Hun er den yngste ud af 7 søskende. Hendes far var skrædder og havde sin egen symaskine hvilket gjorde ham i stand til at forsørge sin familie. Familien ejede lidt jord som hendes mor var beskæftiget på. Lillians barndom og ungdom var præget af et tæt familiesammenhold, hvor hun i flere omgange boede hos sine ældre søstre.

Uddannelse: Lillian har en videregående uddannelse. Hun boede på skift hos sine forskellige søstre imens hun tog sin uddannelse. Lillians søstre hjalp også med til at betale for hendes skolegang.

Arbejde: Lillian havde svært ved at etablere sig på arbejdsmarkedet i hjemlandet. Dels var hun beskæftiget som lærer, dels havde hun på et tidspunkt sin egen restaurant og siden en bar. Da hendes far døde flyttede hun til sin onkel i hovedstaden, hvor hun hjalp til med at undervise hans børn.

Civilstand: Lillian er ugift men planlægger at gifte sig når hun kommer tilbage til hjemlandet.

Migration: Lillian mødte en mand i hovedstaden som fortalte hende, at han kunne få hende til Danmark, hvor hun kunne tjene mange penge. Hun optog lån i forbindelse med rejsen som blev arrangeret for hende.

Danmark: Lillian har nu været i Danmark i godt halvandet år. Livet i Danmark har ikke været det hun havde forestillet sig. Lillian er ikke blevet rig og det har været svært for hende at få et job som irregulær. Lillian har været beskæftiget med at vaske trappeopgange, et job som var for hårdt for hende. I efteråret 2009 blev Lillian indlagt på hospitalet hvor hun blev diagnosticeret med en livstruende sygdom. Lillian er senere blevet identificeret som offer for menneskehandel og har efterfølgende taget imod Handlingsplanens tilbud om en forberedt hjemsendelse.

DEBORAH

Familie og opvækst: Deborah er 44 år gammel og kommer fra Vestafrika, hvor hun voksede op i en stor by. Hendes far var uddannet lærer og hendes mor solgte ting på markeder, hvor Deborah hjalp hende. Deborah er den ældste af 6 søskende. Familien var en almindelig familie, de var hverken rige eller fattige.

Uddannelse: Deborah fuldførte grundskole og gymnasiet. Hendes far ville gerne at hun læste videre på universitetet. Deborah synes dog at det var hendes pligt som den ældste datter i familien at hjælpe til økonomisk, hvorfor hun startede med at arbejde.

Arbejde: Deborah havde forskellige jobs, blandt andet som sekretær i forsvarsministeriet og i et rejse bureau og hun arbejdede fortsat da hun blev gift og fik børn.

Civilstand: Deborahs mand døde i en trafikulykke da Deborah er 24 år. Hun blev alene med 3 børn, senere 2 børn, da hendes datter døde som 1-årrig. På grund af bekymringer efter mandens død blev det svært for hende at fastholde arbejdet i rejsebureauet og hun startede med at handle internt i hjemlandet, mest med brugt tøj.

Migration: Da dette ikke gik så godt for hende og da det var svært at forsørge børnene fik Deborah igennem venner ideen om at tage til Europa og kom efterfølgende til Spanien. Hun arbejdede 11 år i Spanien, først som irregulær på afsidesliggende fabrikker med meget hårdt fysisk arbejde. Senere fik Deborah opholdstilladelse og hun har nu mulighed for at søge statsborgerskab. På grund af den økonomiske krise har det ikke været nemt at få arbejde siden 2008. Det sidste sted hun arbejdede, var på en italiensk restaurant. Her blev hun afskediget som følge af fyringer. Deborah var herefter på arbejdsløshedsunderstøttelse i 6 måneder men kunne ikke finde et nyt arbejde.

Danmark: I forbindelse med den økonomiske krise og mangel på arbejde i Spanien, hørte Deborah igennem veninder om gode indtjeningsmuligheder i Danmark, og kom hertil i efteråret 2009. Deborah arbejder nu for første gang i prostitution. Deborah forsørger stadig sine to sønner og hun er meget stolt af dem. Den ældste læser på universitetet og hun håber på, at han på et tidspunkt vil overtage forsørgelsesforpligtigelsen i forhold til sin yngre bror.

Joy

Familie og opvækst: Joy er 30 år gammel og kommer fra en lille landsby i Vestafrika. Hendes forældre døde da hun var lille og hun og hendes bror voksede op på skift hos hendes mors og fars familie.

Uddannelse: Familierne var fattige og havde ikke råd til, at både deres egne børn og Joy og hendes bror kunne gå i skole. Joy har derfor kun sporadisk skolegang fra hjemlandet og kan ikke læse eller skrive sit eget sprog eller engelsk. Den manglende skolegang i barndommen præger Joys liv i dag, hvor hun har rigtig svært ved, at lære at læse og skrive.

Arbejde: Joy var ikke i arbejde i hjemlandet.

Civilstand: Joy er ugift men har en kæreste i Danmark.

Migration: Da Joy var omkring 15 år blev det bestemt, at hun -fordi hun var forældreløs - skulle ofres og dø i en ju-ju seriomoni¹⁸. Joy stak af til hovedstaden hvor hun selv tog kontakt til menneskehandlere for at komme væk. Joy indvilgede i at skulle tilbagebetale på en gæld og kom med menneskehandlernes hjælp til Spanien. Joy var først i Spanien i godt 5 måneder hvorefter hun blev sendt til Danmark for at tjene flere penge.

Danmark: Joy har nu på baggrund af sin historie fået ophold i Danmark hvor hun er godt i gang med at etablere sig og skabe sig en fremtid. Hendes største bekymring for fremtiden er hvorledes hun skal klare at lære det danske sprog, hvilket er en forudsætning for, at hun kan forblive i Danmark. Joy har fået opholdstilladelse i Danmark, men den skal fornyes efter 7 år. Joy har stadig kontakt med sin bror som fortsat bor i landsbyen, hvor han er arbejdsløs og ugift.

LUCY

Familie og opvækst: Lucy er 45 år og fra en lille landsby udenfor hovedstaden i hjemlandet i Centralafrika. Lucy voksede op hos sin bedstemor fordi hendes forældre havde mange børn og hendes bedstemor hjalp på denne måde hendes mor. Lucys bedstemor og hendes mand havde som indkomstgrundlag en kakaoplantage. Derudover handlede bedstemoderen med varer på markedet, noget Lucy hjalp hende med fra hun var 8 år gammel. Barndommen var hård og præget af stor fattigdom. Lucy blev gravid som 14-årig og fødte en datter som også voksede op hos bedstemoderen, mens Lucy flyttede til hovedstaden. Lucy boede i en periode hos sin onkel og hans kone.

Uddannelse: Lucy har 6 års skolegang.

Arbejde: Lucys onkel hjalp hende i gang med at lære at lave hår. Derudover gav han hende penge til at starte at handle for. Lucy handlede med mange forskellige varer som hun købte og solgte på markeder. Som 19-årig var Lucy glad for bylivet og boede på eget værelse. Hun havde sit eget tv og køleskab. Lucy hjalp sin familie ved, at hendes 2 mindre søskende på hhv. 7 og 5 år tog ophold hos hende og gik i skole. Senere kom Lucys ældre søster til og hun delte sine penge med hendes således at også søsteren kunne starte med at handle og sælge på markedet, hvilket søsteren var rigtigt god til. Søsteren rejste til landsbyen og handlede billigt og tog tilbage til byen og solgte det. Det gik så godt for hende, at hun tog

¹⁸ Ju-ju er en lokal religiøs/magisk praksis (Carling, 2004:59).

sig af to andre søskende, to drenge som også kom til byen. På denne måde hjalp de to søstre deres forældre ved at opfostre de mindre søskende.

Civilstand: Lucy er enlig og har aldrig været gift.

Migration: Lucys onkel hjalp hende senere med penge således at hun i begyndelsen af 20'erne kunne tage til Europa. Lucy boede i en årrække i flere lande, hhv. Holland, Belgien og Danmark. I Holland, hvor hun boede i 7 år, hjalp hun en af sine søstre til landet og en bror fulgte senere efter.

Danmark: Lucy bor nu udenfor København. I vores samtale taler Lucy ikke om prostitutionen men jeg ved fra min kollega, at hun prostituerer sig eller har prostitueret sig på gaden.

Lucy taler ikke om prostitution, hvilket jeg går ud fra er fordi hun er blevet introduceret til mig som en medarbejder i miljøet. Prostitutionen er derfor samtalen igennem noget indforstået mellem os. Lucy synes tilværelsen i Danmark er hård og hun vil gerne i gang igen med sit gamle fag, at være handelskvinde.

ANALYSESTRATEGI

INDLEDNING

I modsætning til kvantitativ forskning findes der ikke standardiserende analysemetoder til gennemførelse af kvalitative analyser. Olsen (2002) finder derfor en eksplicitering af analysestrategi som forudsætning for enhver kvalitativ undersøgelse og jeg vil derfor i det følgende præsentere min analysestrategi.

DET FØRSTE FORTOLKNINGSNIVEAU: SELVFORSTÅELSE

I fortolkningskonteksten "*selvforståelse*" bestræber forskeren sig på at give en omformuleret gengivelse af meningen med de interviewedes udsagn. Fortolkningen er jf. Kvale "*mere eller mindre begrænset til interviewpersonernes selvforståelse: en omformuleret sammenfatning af meningen med de interviewedes udsagn ud fra deres egne synspunkter, således som forskeren har forstået dem*" (Kvale 2008:211).

DET ANDET FORTOLKNINGSNIVEAU: "COMMONSENSE" FORTOLKNING

En *kritisk "common sence forståelse"* indbefatter at fortolkeren går videre med en omformulering af interviewpersonernes selvforståelse, herunder hvad de selv oplever og mener om et emne. Formålet er at fortolkningen skal præsentere en bredere forståelsesramme end interviewpersonens egen. Fortolkeren forholder sig kritisk til hvad der siges, og kan vælge at fokusere på udsagnets indhold eller på personen som fremsætter det. Ved at inddrage almindelig viden om udsagnets indhold er det således muligt at forstærke eller berige fortolkningen af et udsagn (Kvale 2008).

DET TREDJE FORTOLKNINGSNIVEAU: ANALYSEN, DEN TEORETISKE FORSTÅELSE

Det tredje fortolkningsniveau er "*den teoretiske forståelse*", hvor der anlægges en teoretisk ramme til at fortolke et udsagn. Ved at inddrage relevant litteratur og forskning vil fortolkningerne sandsynligvis overskride interviewpersonernes selvforståelse og gå videre end en common-sence forståelse (Kvale 2008).

Det er min hensigt at analysere de 3 undersøgelsesspørgsmål i konstant dialog med min empiri. Jeg vil som indledning analysere spørgsmålene på det første og andet fortolkningsniveau, hvilket vil sige at jeg beskriver og på common sence niveau forholder mig til kvindernes historier der er præsenteret på siderne 44 til 47.

Som afslutning på hvert punkt vil jeg på det teoretiske niveau analysere fortællingerne ved at inddrage Horsdals (2005) teorier om livshistorier. Jeg har fundet det mest hensigtsmæssigt at gøre det på denne måde, fordi analyse af livshistorier netop handler om det enkelte menneskes historie. I den grad jeg finder det relevant, vil jeg inddrage Antonovskys teorier om Oplevelse af sammenhæng (OAS).

Jeg vil til hvert spørgsmål identificere hvilke faktorer som er afgørende for at belyse spørgsmålet og eksplicite hvad jeg vil lægge vægt på i min livshistoriske analyse af faktoren. Som afslutning på hvert spørgsmål vil jeg lave en opsummering.

ANALYSE

HVILKE FAKTORER BIDRAGER TIL, AT KVINDEN I EUROPA INDSTILLER SIG PÅ AT FORSØRGE SIG SELV, DEN EFTERLADTE FAMILIE ELLER BØRN GENNEM PROSTITUTION?

Mit formål med specialet var ikke at skrive om prostitution, men at tage udgangspunkt i, hvad kvinderne talte om. Og, én af de ting de talte om var prostitution. Det kan selvfølgelig være flere grunde til dette. De ved godt at jeg ved, de prostituerer sig og at vi har kendskab til hinanden fra prostitutionsmiljøet. Kvinderne er eller har været i prostitution og prostitutionen er en del af deres liv i Danmark. Jeg vil i afsnittet undersøge, hvordan kvinderne beskriver de faktorer som ligger til grund for at de ernærer sig i prostitution i Danmark og for én kvindes vedkommende også i Spanien.

De faktorer som jeg har afdækket som afgørende for hvorfor kvinderne i Europa indstiller sig på at forsørge sig i prostitution er følgende: Familieforpligtigelser og familiemønstre, gæld til bagmænd, selvrealisering, begrænsede muligheder og den økonomiske krise.

FAMILIEFORPLIGTIGELSER OG FAMILIEMØNSTRE

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt indledningsvis forholde mig til kvindernes historier på det første og andet fortolkningsniveau. I analysen vil jeg forholde mig til den kulturelle fortællings betydning for kvindernes selvforståelse og tilværelsesfortolkning samt til betydningsfulde personer i deres opvækst. Jeg vil i forhold de enkelte kvinder inddrage Antonovskys oplevelse af sammenhæng (OAS) med særlig vægt på begrebet "*meningsfuldhed*".

Familierne betyder meget for alle 4 kvinder og samtaler om børn og familie er noget som kvinderne brugte meget tid på at tale om. Særligt forpligtigelserne fyldte meget, hvilket er et velkendt fænomen og beskrevet i flere undersøgelser hvor afrikanske kvinder og kvinder fra 3. verdenslande i øvrigt påtager sig eller pålægges en forsørgerrolle, ikke kun for sig selv men også for deres familie (bl.a. Holm 2006, Spanger, 2001). Rigtigt mange migrant kvinder ser det at sende penge hjem til familien som en

naturlig del af deres liv (Skilbrei, Tveit og Brunovskis, 2006). I Nigeria bliver kvinderne igennem sin opvækst opdraget til at være økonomisk ansvarlig for sig selv og ikke udelukkende være afhængig af en ægtemand. Kvinderne har derfor traditionelt været involveret i at handle med fødevarer, husholdningsprodukter osv. (Holm 2006).

DEBORAH

Deborah har siden hun var meget ung været med til at hjælpe sin familie økonomisk. Hun var den ældste datter af 6 børn og følte det som sin forpligtigelse at hjælpe til. Da hendes mand omkom i en trafikulykke forårsaget af en beruset bilist, mistede hun sit arbejde og startede med at handle med varer igen, et fag hun var blevet introduceret til af sin mor. Hendes tilværelse i dag er centreret omkring omsorgen og forsørgelsesforpligtigelserne overfor sine to sønner. Deborah har boet 12 år i Europa. 11 år i Spanien og ca. 1 år i Danmark. Hun beskriver denne tilværelse som præget af ensomhed, hvilket hun ikke kan lide. Deborah udtrykker det således: *"I was crazy for 11 years, and I don't like it, loneliness. This year it will make it 12 years, you know"*.

(Der henvises i øvrigt til Deborahs historie side 45-46).

Som den ældste datter i familien føler Deborah sig forpligtet til at hjælpe med ved forsørgelsen af sine søskende og hun forlader derfor skolen efter gymnasiet. Herved følger hun et velkendt mønster (Holm 2006) og bliver også en del af en fælles kulturel fortælling om at kvinder hjælper sin familie. Ifølge Horsdal (2005) kan det at hjælpe sin familie både være en kulturelt formidlet fortælling og en kollektiv fortælling. For Deborah betyder det, at dette ligger til grund for hendes selvforståelse og tilværelsestolkning.

I Deborahs fortælling er mandens død det store vendepunkt i hendes liv og afgørende for, hvad der videre skete. Mandens død bliver det uforudsete som gør at Deborahs tilværelse tager en ny vending. På grund af bekymringer for fremtiden mister hun sit arbejde i rejsebureauet og starter med at være handels kvinde.

Mandens død kan som uforudset hændelse jf. Horsdal beskrives således: den *"bryder radikalt med forventningssystemerne, og når der går revner i tilliden til, at det nok skal gå alt sammen, viser selvets skrøbelighed sig, og meningsløsheden kan krybe ind over selvforståelsen"* (Horsdal 2005:77). Mandens død gør, at Deborahs verdensbillede kommer i krise, og hun får behov for en ny fortælling om sin tilværelse. *"Først når en ny fortælling, en ny konfiguration af mening er skabt, kan man få verden til at hænge sammen igen"* (Horsdal 2005:45). Deborahs tilværelse ændrer herved retning og hun får behov for, at der sker noget nyt. Ansvar for børnene og forsørgelsesforpligtigelserne gør, at hun tager andre

valg, beslutter sig for at starte som handelskvinde igen og således skabes en ny fortælling. Forpligtigelserne overfor børnene som enlig mor, gør også at Deborah senere tager til Spanien for bedre at kunne forsørge dem og give dem en god skolegang. Deborahs tilværelse er i høj grad præget af hendes individuelle kulturelle historie som enlig forsørger og de to sønner er omdrejningspunktet og kernen i hendes fortælling.

Ifølge Horsdal kan det være relevant at undersøge, hvilke relationer enkeltpersoner eller grupper har i livshistorien. Horsdal bruger begrebet "*betydningsfulde andre*" som udtryk for "*en væsentlig personlig relation, som får stor betydning for fortællerens livsbane og udvikling*" (Horsdal 2005:133). Deborahs 2 sønner er *de betydningsfulde andre* i hendes historie og omsorgen for dem og fortællingen om omsorgen for dem er hendes holdepunkt. Herved er Deborahs selvforståelse som enlig forsørger vævet ind i den kulturelle historie om den enlige forsørger som ofrer sig for sine børn. De enkelte begivenheder knyttes sammen således, at de danner en fortælling. Den røde tråd i Deborahs fortælling er, at migrationen både til Spanien og senere til Danmark er noget hun gør for sine sønners skyld. Det er forsørgelsesforpligtigelserne og ansvaret for sønnerne som skaber sammenhæng i hendes fortælling og som gør fortællingen meningsfuld for hende. Ifølge Horsdal (2005) knytter fortællinger intention, handling og resultat sammen og hjælper os til retrospektivt at forklare og fortolke vores handlinger og følelser. Deborahs fortælling knytter således *intention* (det formål hun havde med at migrere), *handling* (ved at hun rejste til Spanien og senere Danmark) og *resultat* (at hun blev i stand til at forsørge sine sønner) sammen for hende og hjælper hende til retrospektivt at forklare og fortolke sit liv. Således knytter Deborah sin livshistoriske fortælling sammen af elementer som i rækkefølge skaber mening for hende. "*I den livshistoriske fortælling udtrykker sammenknytningen af handlinger og hændelser fortællerens identitet*" (Horsdal 2005:135) I spændingsfeltet mellem handlinger og hændelser i sit liv, finder Deborah således en selvforståelse som bygger på hendes ansvar og forsørgelses forpligtigelser. Plottet i hendes historie er ligeledes ansvaret og forsørgelses forpligtigelserne overfor sønnerne.

Antonovsky forholder sig ligeledes til at "*stressende livsbegivenheder*" kan udgøre en stressfaktor som værende "*et krav, der ikke er nogen automatisk respons på*" (Antonovsky 2000:48). Hvordan den enkelte reagerer på en sådan begivenhed er ikke til at sige, heller ikke om det har negative konsekvenser for personens OAS (Oplevelse af sammenhæng). De begivenheder der følger herefter skaber ifølge Antonovsky en spændingstilstand og det er styrken af OAS som bestemmer, om udfaldet af begivenhederne bliver skadeligt, neutralt eller helbredsfræmmende for den enkelte. Mandens død bliver for Deborah et vendepunkt og jf. Antonovsky en stressende livsbegivenhed. En person med en høj grad af OAS vil bedre være i stand til at håndtere en stressor, hvis vedkommende har en høj grad af

meningsfuldhed i sin tilværelse. Deborah fortæller, at det er ansvaret for sønnerne og for at de får en god uddannelse som gør at hun er i Europa. Selv om hun har følt sig ensom i snart 12 år er det sønnerne som gør denne tilværelse meningsfuld for hende. I Antonovskys optik har Deborah en høj grad af begribelighed som er det kognitive element. Det afgørende for OAS bliver, om hun forstår mestringssituationen (Antonovsky 2000). Fordi hendes liv fremstår begribeligt for hende øges også hendes oplevelse af at situationen er håndterbar. Spørgsmålet vil være om hendes ressourcer er tilstrækkelige til at mestre de problemer hun løbende støder ind i. Stillet overfor mandens død og livet i Europa, har Deborah en høj grad af meningsfuldhed i sin tilværelse fordi hun er fokuseret på, at dette er noget hun gør for sine sønners skyld. Ud fra Antonovskys optik kan man således sige at hun har en høj grad af OAS, fordi hun klarer at håndtere de stressorer hun møder og hun reagerer på dem. Dette skyldes at hun har en høj grad af meningsfuldhed, begribelighed og håndterbarhed i forhold til sin tilværelse i Europa og i forhold til sin mestring af de udfordringer, stressorer, hun møder.

LUCY

Lucy lægger i sin fortælling meget vægt på hvordan de i hendes familie har hjulpet hinanden til at få et bedre liv. Lucy voksede op hos sin bedstemor og beskriver hende således således: *"I thank God I was having a good grandmother" og senere "She sacrifice her life for us. Sometime if she cook, she see that the food is too small, she give me hers, so she was without food. She didn't eat, she see that we are children"*. Lucy flyttede senere til sin onkel i hovedstaden, hun beskriver ham således: *"He's a very good man, he passed away 3 years ago in America. He's the one giving most devoted family support and now they all became at least a little bit better"*. Lucy hjalp senere sine egne søskende hvor nogle af dem også flyttede til hende i storbyen. (Der henvises i øvrigt til Lucys historie side 47-48).

Selv om Lucy havde begge sine forældre fremtræder bedstemor som meget betydningsfuld i hendes historie og bedstemors hjælp og opofrelse blev et forbillede for hende. Bedstemoderen fik således gennem sine handlinger og væremåde afgørende betydning for Lucy. Lucys selvbillede og tilværelsesfortolkning er på baggrund af dette knyttet til fortællingen om bedstemoderen og den tradition de havde i familien for at hjælpe hinanden. Lucys onkel er også en betydningsfuld person i hendes historie. Lucy flyttede til sin onkel i hovedstaden ca. 1 år efter hun havde født sin datter. Datteren blev tilbage hos bedstemoderen. Flytningen til hovedstaden repræsenterer et vendepunkt i Lucys fortælling fordi hun på denne måde gjorde op med de fattige kår i landsbyen til fordel for håbet om en bedre tilværelse i storbyen. Her fremhæver Horsdal at *"de situative kontekster, vores oplevelser finder sted i, spiller med, når vi forsøger at skabe mening og sammenhæng i livets foranderlighed"* (Horsdal 2005:137). Den situative kontekst, som oplevelserne i landsbyen fandt sted i, ifølge Lucys

beskrivelser i fattigdom og armod, spiller med, når hun retrospektivt forsøger at forstå og få mening og sammenhæng i sit liv. Lucy kunne ikke holde fattigdommen ud og historien om den svære opvækst i fattige kår og viljen til at komme væk fra den, skaber mening i hendes historie. Det giver på denne måde god mening for hende at hun rejste fra fattigdommen i landsbyen for at hjælpe sin familie i hovedstaden.

Lucys barndom og ungdom var præget af, at familiemedlemmerne hjalp hinanden. Først hjalp bedstemor hendes mor med opfostring af en stor børneflokk. Senere trådte onklen til og Lucy flyttede til ham i hovedstaden. Lucy overtog som voksen familiens tradition om at hjælpe hinanden og hendes selvbillede er bygget op omkring dette. Først hjalp hun de mindre søskende ved, at de kunne bo hos hende. Så kom hendes ældre søster til, og sammen hjalp de resten af søskendeflokken. I Europa fortsatte hun med at hjælpe og ville stadig gerne hjælpe hvis hun kunne, men den økonomiske krise gør dette vanskeligt. Lucys kulturelle historie lægger vægt på hvordan familiemedlemmerne hjælper hinanden til et bedre liv. Retrospektivt knytter Lucy sin historie sammen således, at hun overtager bedstemoderens og onkelens rolle ved at hjælpe sin familie. Denne rolle skaber mening i hendes liv, går som en rød tråd igennem livet og er afgørende for, hvordan hun i dag kikker på sit liv. Tidens gang har for Lucy betydet, at hun ser tilbage på den hjælp hun har fået og den hjælp hun har givet, som noget centralt i sit liv. Ud fra egne erfaringer og oplevelser i dialog med de kulturelle fortællinger, hun er omgivet af, plotter hun individuelt sin fortælling og finder mening i sit liv.

I Antonovskys (2000) optik kan man også sige, at Lucy, på baggrund af sin kulturelle familie historie, har stor meningsfuldhed i sin migration til Europa, hvor hun fortætter med at forsørge familien. Antonovsky fremhæver meningsfuldhed som særligt vigtigt i OAS (oplevelse af sammenhæng) i livet. Ifølge Antonovsky er personer med stærk grad af OAS, personer som taler om områder i deres liv *"som betød meget for dem, som de var meget engagerede i, som "gav mening" i følelsesmæssig og ikke kun i kognitiv forstand"* (Antonovsky 2000:36). Familien er et gennemgående tema for Lucy og det er meningsfyldt for hende, at forsørge dem fra Europa. Således kan man, jf. Antonovsky analysere, at Lucy har en stærk grad af OAS i sit liv.

LILLIAN

Lillian forholder sig sin historie igennem til store familie. Lillian fortæller at familierne som oftest hjælper hinanden. Hun beskriver dog at nogle mennesker ikke har hvad hun kalder *"a helping heart"* og at det ikke er alle som hjælper. Lillian mener selv hun har *"a helping heart"* fordi hendes søstre har hjulpet hende og hun på denne måde har lært at hjælpe. Hun skal snart forloves og dette skal foregå ved at der holdes en stor fest for at hendes ven skal blive introduceret i familien. Senere skal hendes

familie forhandle med hendes ven og hans familie om hvad han skal betale for hende som *"bride price"*¹⁹. Lillians søskende vil stå for at planlægge hendes bryllup og forhandle for hende. Lillian taler rigtigt meget om sine søstre som var og er meget betydningsfulde for hende. Selv om hun boede hos sin onkel i hovedstaden har han ikke den samme status for hende, måske fordi hun synes forholdet er udlignet ved, at hun underviste hans børn.

(Der henvises iøvrigt til Lillians historie på side 45-46).

Der er i Lillians familie tradition for at man hjælper hinanden, men det er specielt hendes søstre som har haft disse roller overfor hende. Lillians søstre er således de personer som fremtræder mest betydningsfulde for hende. Det er et mønster i Lillians familie, at man hjælper hvis man kan, hvilket også hendes selvforståelse er bygget op omkring. Lillian er meget koncentreret om hvordan familien hjælper hinanden, men hun er også klar over, at ikke alle hjælper. Egenskaben med at hjælpe er dog noget hun værdsætter højt og som hun også mener hun selv er i besiddelse af. Spørgsmålet om hvem hun er, er uadskilleligt fra spørgsmålet om, hvordan hun er i forhold til andre og navnlig til sin familie. Lillian har således en selvforståelse som værende én som hjælper andre som en naturlig følge af at være en del af sin familie. Således bliver det at hjælpe udtryk for en fælles forståelse i familien samtidigt som det er afgørende for, hvordan Lillian ser på sin fremtid idet hun i forbindelse med sit bryllup forventer og har brug for familiens hjælp. Lillian skifter mellem at bruge "jeg" og "vi" i sin fortælling. Lillians migration til Europa har adskilt hende fra familien og hun har i højere grad end tidligere fremtrådt som et individuelt menneske. Hendes selvforståelse og selv billede er dog, som alle andres, ifølge Horsdal (2005) blevet til i samspil med andre og er både et spørgsmål om sammenhæng mellem det, der er sket i hendes liv, som af tilhørsforhold til andre og i høj grad til hendes familie.

JOY

Joy og hendes bror voksede som forældreløse op hos nære slægtninge, som behandlede dem godt, selv om de var fattige. Joys bror bor stadig i landsbyen hvor han er arbejdsløs og ugift og hun taler ofte med ham i telefonen. Joy drømmer om, at hun på et tidspunkt kan komme til at se sin bror. Joy mener ikke, hun kan rejse hjem og fortæller, at hun bliver nødt til at tage til et andet land hvis de skal mødes. Joy vil gerne se sin bror denne sommer, hvis hun kan få råd til det. Joy føler omsorg og forpligtigelser overfor

¹⁹ Ifølge Lillian er det tradition i hjemlandet at der betales *"bride prize"* for bruden som tak til familien for at de har opfostret hende.

sin bror. Hun har lige siden hun rejste hjemmefra ønsket at hjælpe ham således at han kunne gå i skole, hun har bare ikke haft mulighed for det (Joys historie bliver nærmere beskrevet på side 46-47).

Joy havde en svær barndom og hun blev som forældreløs taget vare på af familie som hun beskriver som gode mennesker, men med manglende muligheder for at hjælpe hende og hendes bror. Joy viser ikke i sin fortælling at hun føler sig nært forbundet med sine slægtninge, men de har været der for hende og har taget sig af hende som forældreløs. Familien har ved deres væremåde haft afgørende betydning for hende, formentligt på godt og ondt. Det er således min vurdering at disse slægtninge har haft stor betydning for hendes selvbillede og tilværelsesfortolkning, selv om hun ikke i sin historie bruger *vi* om den relation hun har til dem. Joy delte som forældreløs fælles erfaringer og skæbne med sin bror som bliver den mest betydningsfulde i hendes historie og han er således i Horsdals optik udtryk for en væsentlig personlig relation, som har stor betydning for hendes livsbane og udvikling.

GÆLD TIL BAGMÆND

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til Joys historie som offer for menneskehandel på første og andet fortolkningsniveau med henvisning til undersøgelser om trafficking. I den teoretiske analyse vil jeg se på hvorledes et skæbnesvangert øjeblik ændrer Joys tilværelse og bliver bestemmende for, hvad der videre sker. Der vil endvidere blive analyseret hvorledes Joy skaber mening i sin trafficking historie og hvor ansvaret for den bliver placeret.

JOY

Ifølge Joy er ju-ju et problem man har mange steder i Afrika hvor hele landsbyer kan ofre et menneske. Alle er bange for ju-ju og ingen ønsker at dø. Joy stak af hjemmefra på grund af dette.

Menneskehandlere lovede hende et god job i Europa. Joy vidste ikke hvad Europa var men tog afsted.

Joy udtrykker det således: *"I said yes, because in my condition, I had to go to stay alive, you understand, yes to survive"*.

Ifølge Carling (2004) forbindes Italien typisk med prostitution hvorimod en rejse til Spanien, Nederland eller Tyskland gør kvinderne mindre mistænksomme. På denne baggrund tror mange kvinder, at de skal have et andet arbejde end prostitution, når deres rejse går andre steder end Italien (ibid.). Joy indgik gæld for at få råd til rejsen til Europa og hun indvilgede i at betale et beløb til sin trafficker (bl.a. Carling 2004, Skilbrei, Tveit og Brunovskis 2006). Joy fandt efterfølgende ud af at hun

for at skaffe penge til at afdrage på sin gæld, skulle arbejde i gadeprostitution i Spanien. Joy fortæller at arbejdet på gaden var meget hårdt, og at hun nogle gange græd, når hun skulle på arbejde. Hun fortæller om de andre kvinder på gaden, at de hver især har deres egen historie. Ifølge Carling (2004) er menneskehandlerne meget mobile og flytter kvinderne rundt i Europa, mellem byer og over grænser. Dette bliver gjort for at skaffe kunderne variation, for at komplicere politietforskning og forhindre kvinderne i at få forhold til kunder (Carling, 2004). Det er typisk, at bagmændene lægger mere på kvindernes gæld, når de kommer til Europa. Joy mener ikke, at bagmændene kan tvinge kvinderne til at prostituere sig, men medgiver at kvinderne har et reelt problem, når de ikke betaler af på deres gæld. Joy er nu kommet på afstand af sin trafficking historie og kan i dag se, at den gæld hun havde til sin bagmand var for stor og at bagmændene tager alt for mange penge for at få kvinder til Europa.

Joy's traffickinghistorie er en aktiv fortælling hvor sammenhængen mellem "*intention, handling og resultat*" er fremtrædende (Horsdal 2005:121). Det er her interessant at analysere de grænser der er mellem vilje og vilkår i hendes historie, herunder hvem og hvad, der bestemmer, og hvor hun retrospektivt placerer ansvaret. Da Joy som forældreløs skulle ofres i en ju-ju seriomoni rømte hun hjemmefra og tog kontakt til mennesker som kunne hjælpe hende væk. Begivenheden blev det uforudsete, som gjorde, at tilværelsen for Joy tog en ny vending. Ju-ju ceremonien blev det Giddens (1996) omtaler som et skæbnesvangert øjeblik og repræsenterer et vendepunkt i hendes liv (Horsdal 2000). Dette vendepunkt var en afgørende ændring i Joy's tilværelse og bestemmende for, hvad der videre skete. Hendes vilkår var at hun skulle væk for at overleve. Joy's intention var som følge heraf at komme væk fordi hun frygtede for sit liv. Joy fulgte aktivt handlende op på sin intention ved at kontakte menneskehandlere, med det resultat at hun kom til Europa. Kontakten til menneskehandlerne er en blanding af det Horsdal kalder en prototypebegivenhed, idet der er rigtigt mange kontakter mellem menneskehandlere og kvinder, og en enkeltstående begivenhed for Joy, fordi hun frygtede for sit liv. Ansvaret for sin trafficking historie lægger Joy på de vilkår, der er i Afrika, hvor man i ju-ju ceremonier også ofrer mennesker og det var denne virkelighed som var bestemmende for at hun måtte væk. Joy konstruerer herved ubevidst en erindring, som er en sammensmeltning af flere adskilte beslægtede oplevelser, frem for at erindre hver episode adskilt. Joy fortolker sin fortælling ved at afgrænse dette forløb og give det en narrativ mening. Den narrative mening udfoldes i de årsagsforklaringer hun giver på sin migration væk fra hjemlandet, nødvendigheden af prostitution for at tilbagebetale gæld og dels hvad prostitutionen gjorde ved hende idet hun stod og græd på gaden. Joy skaber mening i traffickinghistorien ved at opleve den som et forløb, en fortælling. For at hun i dag kan forstå hvad der skete, er det vigtigt for hende, at hun har etableret en forløbsmæssig sammenhæng i

sin fortælling. Ligeledes er der i Joys erindring placeret et ansvar for traffickinghistorien, herunder hvad der var bestemmende for at hun blev nødt til at flygte.

Afstanden markerer hun blandt andet ved at udtale sig generelt om kvinder der arbejder på gaden, at de hver især har sine problemer og at alle historierne er forskellige. Joys historie indskriver sig både i en klassisk fælles historie om kvinder som bliver udnyttet men også i en individuel historie, hvor hun retrospektivt kan se at kvinderne var forskellige og havde deres egne problemer. Resultatet af den fælles historie er således at kvinderne er ofre for trafficking og/eller udnyttelse. Den fælles historie bygger dog på mange kvinders individuelle fortælling, hvilket synes at være det som i eftertid gør historien meningsfuld for Joy.

Joy forholder sig retrospektivt distancerende til historien og udelader mange detaljer. Selv om historien om trafficking, som er en skæbne, hun deler med mange andre kvinder, i Horsdals optik konstruerer skæbnefællesskab og tilhørsforhold for hende, er det ikke på baggrund af denne historie at hun i dag, efter min mening, fortolker sin tilværelse. Dette spørgsmål vil blive diskuteret i afsnittet om fremtidshåb.

BEGRÆNSEDE MULIGHEDER

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til hvorledes kvinderne handler på baggrund af de begrænsede muligheder de har. Nyere nordiske undersøgelser lægger vægt på at kvinderne ikke blot er ofre, men at de også handler som individuelle personer såvel i forhold til egne behov som til familien (Lisborg 2001; Holm 2006; Skilbrei, Tveit, Brunovskis 2006; Plambeck 2007). I den teoretiske analyse vil jeg kikke på hvorledes kvinderne forholder sig til og forklarer prostitution og om tilhørsforhold til andre personer.

Deborah og Lillian fortalte, hvorledes de prostituerede sig fordi de ikke så andre muligheder. Livet som irregulær gør, at de er bange for at blive opdaget og sendt ud af landet, hvilket medfører at de lever skjult og gemmer sig og derved har meget begrænsede muligheder for beskæftigelse (Khosrabi, 2006).

LILLIAN

Lillian beskrev, hvorledes hun ved ankomsten til Københavns Hovedbanegård blev ladet alene af den mand, som fulgte hende på rejsen fra hjemlandet med fly til Italien, fra Italien med bus til Tyskland og derefter med tog til Danmark. Manden havde fortalt hende, at hun ved at arbejde kunne blive rig i Danmark. Før manden forsvandt, viste han hende gaden, hvor kvinder tjener gode penge ved at prostituere sig. Lillian fortæller at hun blev meget bange og at hun nægtede at prostituere sig. Manden forklarede Lillian, at han ville kontakte venner og fortælle dem, at hun nu var i Danmark, og han ville købe et telefonkort til sin telefon. Manden forventede, at hun ville bo hos hans venner. Manden forsvandt og kom ikke tilbage, og Lillian var alene på Hovedbanegården, hvor hun ikke kendte nogen. Lillian ventede på manden i 14 dage. Hun fortæller, at hun opholdt sig på Hovedbanegården om dagen og tilbragte nætterne i Scala. Retrospektivt er Lillian ikke meget for at fortælle om denne periode, men det kommer efterhånden frem, at hun prostituerede sig.

Ankomsten til Danmark må for Lillian have været forbundet med stor spænding og en forventning om at blive rig. Hun havde set hvorledes europæere i hjemlandet fremstår rige og hun var blevet fortalt, af den mand som fulgte hende, at hun kunne tjene rigtigt mange penge. Retrospektivt er det svært for hende at tale om denne periode og om hvad som videre skete. Den første tid i København må således stå i skarp kontrast til de forventninger hun havde før hun kom. Fra at hun igennem hele sin fortælling er detaljeret, bliver beskrivelsen af omstændighederne omkring rejsen til Danmark og opholdet indtil hun bliver syg, forbigået unuanceret med få detaljer. *"I forholdet mellem intention og handling og i enkelte begivenheders indflydelse på hinanden"* (Horsdal 2005:38), er det tilfældigheder der afgør det videre forløb. Lillian tager til Danmark for at blive rig. Dette er således hendes intention, som hun følger op med at handle, idet hun takker ja til menneskehandlerens tilbud om at arrangere og følge hende på rejsen til Danmark. Lillians handling er en logisk konsekvens af hendes intention. Det uforudsete sker, når det viser sig, at Lillian bliver ladet alene på Hovedbanegården uden at kende nogen og næsten uden penge. Lillian er forinden blevet vist hvorledes hun kan tjene penge (ved prostitution), hvilket hun ikke er indforstået med. Ved at hun nægter dette forsvinder manden (i min forståelse). For Lillian må dette være to skæbnesvangre øjeblikke oveni hinanden, idet hun både får vist hvorledes hun kan blive rig (ved prostitution, hvilket chokerer hende) og hun bliver ladet alene i et fremmed land. Disse oplevelser må ifølge Horsdals optik bryde radikalt med de forventninger Lillian havde til opholdet i Danmark og må have slået revner i hendes tillid til, at alt nok skulle gå godt. Den mand som fulgte hende hele vejen til Danmark bliver ikke betegnet ved navn. Han fremstilles som meget venlig og han fortalte meget om, hvor mange penge hun kunne tjene i Danmark. Lillian beskriver ikke deres rejse til Danmark som noget de har gjort sammen, og manden bliver hele tiden betegnet i 3. person.

Hun føler ikke noget tilhørsforhold til manden, selv om de begge er fra det samme land, og hun i hvert fald indtil ankomsten til Danmark oplever, at han hjælper hende til at gøre noget som hun tror/forventer, bliver godt for hende selv. Retrospektivt distancerer Lillian sig fra manden, hvilket kan være et udtryk for, jf. Horsdal at den følelsesmæssige vurdering af rejsen til Danmark og forholdet til manden har flyttet sig i bakspejlet idet forholdene i Danmark er helt anderledes end hun forestillede sig før hun kom.

Lillian befinder sig pludselig alene i København og hendes muligheder for at handle som irregulær er begrænsede (dette genkendes hos Khosravi 2006). Lillian fortalte, at hun kun var i prostitution i en kort periode. Selv om hun blev introduceret til prostitutionen af manden som fulgte hende og hun nægtede at gøre det, så hun ingen andre muligheder for sig selv, da hun blev efterladt alene på hovedbanegården. For Lillian fører flere episoder af uventede brud til at hun ikke ser andre muligheder end at prostituere sig. Selv om det er sammenhæng mellem hendes intention om at blive rig og hendes handling ved at hun rejser til Danmark, er det de uventede brud og manglende muligheder der afgør at hun prostituerer sig.

I Antonovskis optik må Lillian, ved ankomsten til København og det som herefter skete, have brudt med den meningsfuldhed hun oprindeligt må have haft ved sin migration. Udfra Antonovskys begreber *"begribelighed"*, *"håndterbarhed"* og ikke mindst *"meningsfuldhed"*, må oplevelsen af sammenhæng (OAS) på denne måde blive udfordret. Men, jf. Antonovsky er det afgørende, hvordan vi hver især trækker grænser. *"Det, der sker uden for disse grænser, om det er begribeligt, håndterbart og meningsfyldt eller ej, betyder simpelthen ikke særligt meget for os"* (Antonovsky 2000:40). Således behøver man ikke, jf. Antonovsky at føle, at alt i livet er meningsfyldt, håndterbart og begribeligt for at have en stærk OAS. Det afgørende er her om der er livsområder som personen oplever som vigtige og om disse livsområder opleves som hhv. meningsfulde, begribelige og håndterbare. Antonovsky diskuterer hertil hvorvidt det er muligt for en person at indsnævre sine betydningsområder således at man kan udelukke indre følelser og tætte personlige relationer, sin primære rolleaktivitet og de eksistentielle forhold. Disse områder vil ifølge Antonovsky fremstå som betydningsfulde, fordi vi mennesker investerer for meget af os selv og vores energi i dem. Det afgørende for Lillian og hendes OAS vil her være, om hun på trods af de *"stressorer"* hun møder ved ankomsten til Danmark og i livet i Danmark, stadig har livsområder som for hende er meningsfulde, begribelige og håndterbare. Dette vil yderligere blive analyseret under undersøgelsesspørgsmål 2.

DEBORAH

Deborah prostituerer sig nu som 45-årig for første gang i Danmark og begrundet det med at hun må hjælpe sig selv, hun skal overleve og at hun må gøre hvad hun kan. Det har ikke været nemt for hende at starte i prostitution. Hun havde igennem veninder fået at vide, at man kan tjene gode penge i Danmark, hvilket hun føler hun er nødt til at prøve. Deborah forklarer også sit nuværende liv med at hun gør det for sin familie og at hun er glad for at Gud har givet hende et godt helbred og håb i livet. Han har, som hun siger, givet hende *"health, and hope"* og prostitutionen bliver yderligere retfærdiggjort ved følgende udtalelse: *"I know he will help me. Do what I'm doing, doing what I do right now doesn't please God, right but he will understand that I off the flash, I can not help myself"*. Deborah fortæller hvorledes hun oplever sig nedgjort i prostitutionen og hvor ked af det hun bliver når hun mødes med *"fuck you"* fra forbipasserende. Deborah fortæller, at hun nogle gange glemmer at hun prostituerer sig når hun står på gaden og at hun kan blive så flov over sig selv. Deborah finder dog mening i at være i prostitution lige nu ved at understrege at hun ikke har andre muligheder, at hun vil forsørge sine børn og at hun herved, med Guds hjælp, hjælper sig selv.

Deborah prostituerer sig som 45-årig for første gang og prøver igennem sin fortælling at finde mening i og forklare, hvorfor hun prostituerer sig. Sammenhænge etableres ved at hun fortæller om de episoder og de vilkår hun har haft forinden opholdet i Danmark. Meningen finder hun i at dette er den sidste mulighed før hun skal tigge, at hun gør det for at hjælpe sig selv således at hun kan hjælpe sine børn. For Deborah er det at hun befinder sig i København et skæbnesvangert brud på den tilværelse hun havde i Spanien, hvor hun har lovligt ophold. Herved er der sket noget hun ikke forventede, som har ændret hendes tilværelse. Deborahs livsrejse er herved præget af et kursskifte, hun laver nu noget som hun både føler sig nedgjort i og som hun er flov over og hun må (efter min mening) herved have taget sit liv op til revurdering. Deborah finder mening i sin historie ved at understrege for sig selv at hun ikke har andre muligheder som irregulær i Danmark (Khosravi 2006) og at hun hjælper sig selv og sin familie.

SELVREALISERING

INDLEDNING

I forlængelse af forrige punkt hvor kvinderne handler på baggrund af begrænsede muligheder vil jeg i dette punkt analysere hvorledes Lucy og Lillian har set migrationen som noget der kunne hjælpe dem selv. Kvinderne har dog haft meget forskelligt udbytte af deres strategi om at komme til Europa. I den

teoretiske analyse handler det for begge kvinder om at finde mening i en kompleks tilværelse og om hvordan brud kan forårsage et kursskifte, hvor kvinderne på baggrund af nutiden (ubevidst) bliver nødt til at revidere forestillingerne om fortiden og fremtiden.

Plambeck (2007) argumenterer for, at henlede opmærksomheden på kvindens eget ønske til at migrere og ikke ensidigt fokusere på udnyttelse eller tvang, herunder på menneskehandel. Kvinder kan således have ønske om at migrere for at realisere sig selv, få andre muligheder i livet osv. Selv om man skal anerkende kvindens eget ønske om nye muligheder og selvrealisering advarer Plambeck også om en ensidig favorisering af dette, fordi det således kan være fare for at der ikke tages højde for den udnyttelse som kvinden også kan udsættes for.

LUCY

Selv om Lucy havde et godt liv i hjemlandet, ville hun gerne rejse væk fra Afrika. Hun beskriver det således : *"I was 19 years and that time I really supported the city life"*. Lucy forklarer rejsen til Europa som et ønske om at komme væk fra Afrika et ønske hun deler med rigtig mange andre afrikanere (Carling, 2004; Skilbrei, Tveit og Brunovskis, 2006). Lucy gør sig i dag mange tanker om livet i Europa og hun er glad for at hun kom til kontinentet. Lucy mener, hun har fået noget nyttig viden fordi livet i Europa ikke kun handler om penge. Det er også med til at åbne ens sind. Hun mener, at man bliver intelligent, og at man lærer at klæde sig ordentlig på. Livet i Europa handler således ikke kun, ifølge Lucy, om penge, fordi man får så mange andre ting forærende. Eksempelvis er hun meget optaget af at sammenligne hollændere og danskere og finde ligheder i mentalitet og livsstil. Hun mener mentaliteten er den samme..

Lucy er således blevet optaget af andet end familien og hun gør sig nu tanker om, hvordan hun fremover skal hjælpe sig selv og skabe sit liv.

Lucys fortælling er en aktiv fortælling hvor der er sammenhæng mellem intention, handling og resultat. Selv om Lucy havde et godt liv i hovedstaden, havde hun drømmen om at komme til Vesten og fulgte sin onkels råd om at tage til Europa. Ifølge Giddens er det moderne menneske frigjort fra *"normative, traditionelle samfundsautoriteter og traditioner"* (Horsdal 2005:77) og har mulighed for, at finde sin egen livsstil. Flere valgmuligheder sætter således individet i stand til at planlægge sit liv. Rejsen til Europa var selvfølgelig for Lucy, betinget af flere krav i forhold til forsørgelse af familiemedlemmer. Men ud fra hendes fortælling virker det også som om, at hun selv havde personlige ambitioner om en anden fremtid end den, hun kunne få i Afrika, og således at hun som individ havde ønsker om at planlægge sit liv. Selv om familieforpligtigelserne fulgte med kom der efterhånden andre

aktuelle temaer til og Lucy er i dag optaget af at beskrive det gode liv i Europa og at sammenligne mennesker. Lucy sammenligner eksempelvis danskere og hollændere, deres livsstil og væremåde. Når hun kan udtale sig så præcist om de to nationaliteter er det på baggrund af erfaringer med borgere fra de to lande, med begivenheder og episoder hun har oplevet og som i hendes øjne har gjort hende klogere på livet. Lucy foretager sammenligninger, når hun identificerer det samme i forskellige kontekster, hhv. borgere i Danmark og i Holland og finder berøringspunkter i de to lande. Ifølge Horsdal er "*behov for sammenhæng*" (Horsdal 2005:20) måske det mest kreative i vores liv for jo større afstand, der er mellem det der sammenlignes, jo mere forskellighed kan vi forståelsesmæssigt rumme. Denne påstand kan diskuteres men jeg mener den i forhold til Lucy giver god mening. Som irregulær i Europa, som irregulær migrant fra Afrika, må der være meget afstand og forskellighed i hendes liv. Denne afstand og denne forskellighed gør at hun sammenligner hvad der sker og mennesker omkring sig, for at få sammenhæng i sit liv. Eksempelvis drager hun gennem sammenligninger af danskere og hollændere forbindelse til sit eget liv og det liv hun har haft i de to lande og hun sætter dele ind i helheder for, "at gøre verden beboelig". Den sammenhæng der er mellem del og helhed, dvs. livet i Holland og senere i Danmark, mellem intention, handling og resultat, dvs. migrationen til Europa og det gode liv eller bedre liv, mellem begivenhed og affekt, dvs. det der sker i Lucys liv, forener det tidsmæssigt adskilte for hende og er på afgørende måde med til at skabe mening i hendes tilværelse. Lucy sammenligner således nye oplevelser med de fortællinger, hun kender i forvejen. Spændvidden i fortællingen bliver betydningsfuld for hendes mulighed for, igennem sammenligninger, at skabe mening i en mangfoldig og kompleks verden.

Retrospektivt er Lucy glad for at være kommet til vesten, en tid som hun mener, har været meget lærerig. Ud fra hvor Lucy står i dag, tænker hun, at livet i Europa har været godt for hende. I forhold til nigerianske kvinder er der ifølge Skilbrei og Tveit et generelt mønster i måden de forholder sig til at vende retur til hjemlandet. Nogle kvinder føler at de i nogen grad har opnået de mål de satte sig før de kom til Europa. Målene er måske blevet justeret undervejs men de er tilfredse og mener deres nuværende situation er bedre end hvis de var forblevet i hjemlandet (Skilbrei og Tveit, 2007). Jeg mener denne beskrivelse kan passe godt til Lucys situation. Målene med hendes migration, ønsket om at forsørge familien og få et andet liv, er blevet justeret efterhånden som tiden er gået, men hun er alt i alt ret tilfreds med sin situation.

LILLIAN

Den mand som arrangerede Lillians rejse fortalte hende, at han havde hjulpet mange mennesker til Danmark. I lighed med rigtigt mange afrikanske kvinder blev hun fortalt, at hun i vesten kan tjene gode

penge ved flere forskellige jobs (Dette genkendes i andre undersøgelser eksempelvis: Carling 2004, Skilgrei, Tveit og Brunovskis 2006). Lillian betegner sig selv som en fattig kvinde fra et tredjeverdensland og fortæller at hun gerne vil være rig som de europæere hun så køre rundt i hjemlandet.

Lillian begrundes således rejsen til Danmark med ønsket om rigdom og hun så migrationen til Danmark som en vej til at nå dette mål. Lillians ophold i Danmark opfylder ikke de mål, hun havde da hun kom, og opholdet afbrydes desuden af alvorlig sygdom som nødvendiggør behandling med deraf ophævelse af den irregulære status. Lillian er nu på vej tilbage til hjemlandet og hendes strategi om at blive rig i Europa er ikke lykkedes.

Der er flere temaer i Lillians fortælling om emigrationen fra Afrika. Hovedtema er den fattige kvinde som ønsker rigdom i vesten, hvor hun for at opnå dette mål er villig til at tage chancer. Dette tema er knyttet sammen af en række sidetemaer, begyndende med håbet hun får da hun møder manden som lover at gøre hende rig. Næste tema er gældsættelse, hvor Lillian investerer i fremtidshåbet og som følge deraf temaet om rejsen til Danmark på vej til rigdommen. Sidetemaerne er en naturlig opfølgning på hendes fortællings hovedtema: den fattige kvindes ønske om rigdom. Som i andre fortællinger om aktive handlinger kan man her se sammenhæng mellem "*intention, handling og resultat*" (Horsdal 2005:121). Lillians intention har været at blive rig i vesten, og hun har meget målrettet foretaget den handling at rejse til Danmark på baggrund af gældsætning. Det forjættede land Danmark er blevet solgt godt og grundigt og dygtigt af den mand, som fulgte hende på rejsen og denne mand og tilliden til ham kombineret med fremtidsdrømmene har dannet baggrunden for hendes handling. Med resultatet forholder det sig anderledes og det står på ingen måde mål med de forventninger hun havde. Resultatet og de episoder og temaer som efter hinanden leder dertil, må for Lillian være forbundet med en række tab. Et tab relaterer til tab af håb og forestillinger, et tab relaterer til tab af identitet, fordi hun som irregulær fratages borgerens almindelige rettigheder i samfundet. Og et tab, der gør endelig op med fremtidshåbet om rigdom, idet alvorlig sygdom tvinder hende til at opgive den irregulære identitet. Realiteterne omkring opholdet i Danmark, den irregulære situation og de manglende muligheder for at arbejde legalt (dette genkendes hos Khosravi 2006) og endeligt den svære sygdom må for Lillian have medført flere "*skæbnesvangre øjeblikke*" (Horsdal 2005:77). Her bliver hendes livsrejse gentagende gange præget af "*kursskifte*" (Horsdal 2005:26) og disse øjeblikke må have brudt med de forventninger, hun havde til opholdet. Måske er der også gået revner i tilliden til at alt nok skulle gå godt. Yderligere kan tabet af fremtidsdrømmen have medført en forøget skrøbelighed, som får et yderligere sidste skub ved at hun bliver alvorligt syg og indlagt på hospitalet. I Horsdals optik kan dette føre til "*at meningsløsheden kan krybe ind over selvforståelsen*" (Horsdal

2005:77) og understrege selvets skrøbelighed. Den reflektive strategi Lillian har opnået ved at få hjælp til at komme videre, blandt andet hjulpet på vej af Handlingsplanen, er etablering af en revideret, biografisk fortælling. Hendes udkomme af mødet med livet som irregulær gør, at hun fra i dag retrospektivt genfortolker fortiden og korrigerer forestillingerne om fremtiden, der for hendes vedkommende ikke være i Danmark.

DEN ØKONOMISKE KRISE

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til de kulturelle fortællinger kvinderne skriver sig ind i kombineret med fakta om den økonomiske krise og om risikofaktorer ved kvindernes migration. Den teoretiske analyse viser hvorledes skæbnesvangre øjeblikke skaber ændringer i tilværelsen og hvorledes mening og forståelse hentes i selvforståelse og tilværelsesfortolkning. Begge de kvinder, analysen baserer sig på, reagerer desuden aktivt handlende på den modgang de møder.

Ifølge radioudsendelse på P1 den 3. februar 2010 steg arbejdsløsheden i Spanien fra 2008 til 2009 med 40 %. Der er en ungdomsarbejdsløshed på 39 % og i nogle regioner er arbejdsløsheden helt oppe på 27 %. 4,3 mill. mennesker er arbejdsløse hvilket er 18,8 % af befolkningen og prognoserne er pessimistiske. International Labour Organization (ILO) (2009) konkluderer, at den økonomiske krise har været alvorlig både for mænd og kvinder, men kvinderne er mere udsatte fordi de typisk er ansat i jobs med lav sikkerhed og med dårlig løn. I den vestlige verden er væksten faldet til under nul samtidigt som ledigheden er voldsomt stigende (Lund, 2009). Ifølge artikel i Kristeligt Dagblad af den 28. Oktober 2009 rammer krisen *"hårdest i befolkningsgrupper, der i forvejen er udsatte. Det gælder eneforsørgere, migranter og minoriteter, og værst ser det ud i østeuropæiske lande, hvor de sociale sikkerhedsnet er mindre udbyggede. Men også i de vesteuropæiske EU-lande kan krisen mærkes, og det gælder endog de nordiske lande"*.

Den økonomiske krise har betydet forandringer for Lucy og Deborah og den fylder en del i vores samtale. De beskriver, hvorledes krisen har gjort det væsentligt sværere for dem at forsørge sig selv og overholde sine forpligtigelser overfor børn og familie. For Deborah betyder krisen, at hun er i prostitution for første gang. Hun ser ingen andre muligheder for at forsørge sig selv og sin familie. Deborah er som irregulær migrant havnet i et såkaldt 3 D job (dirty, dangerous & degrading) (Rasmussen, 2007) hvor hun i lighed med andre kvindelige migranter, har en forøget risiko for at havne i prostitution (Tyldum og Brunowskys, 2004).

DEBORAH

Deborah boede i Spanien i 11 år. Efter en tid som irregulær opnåede hun permanent opholdstilladelse. Den økonomiske krise gjorde at hun mistede sit arbejde. Igennem veninder hørte hun om, at hun kunne tjene gode penge i Danmark og efter en tid som arbejdsløs bestemte hun sig for at tage til Danmark. Om sine overvejelser herved fortæller Deborah: *"Then I say ok, before I die of hunger, or start of going to beg, let me go and try"*. Deborah kom i 2009 til Danmark, hvor hun prostituerede sig for første gang.

Deborah indgår i en stor kulturel fortælling i beskrivelse af sin migration, en historie som strækker sig over et tidsrum på ca. 12-13 år. I lighed med mange andre afrikanere bruger hun en bestemt strategi for at komme til Europa, turistvisumet, og da hun senere opholder sig irregulært i landet deler hun arbejds- og livsvilkår med en stor gruppe irregulære borgere ved at arbejde i lavt lønnede og udsatte jobs (Carling, 2004, Khosravi, 2006). Deborahs historie er både den klassiske migrationshistorie og en kulturel fortælling om at hun som kvinde er rejst til udlandet for at forsørge sin familie og forbedre deres levevilkår. Hun indskrives sig herved i en arbejdskraft bevægelse som betegnes som *"feminization of migration"*. Kvinder har på verdensplan, siden 1960 udgjort en dominerende gruppe inden for arbejdsmigration, uanset regioner og forskellige migrationsformer. (Spanger, 2001, Castles & Miller, 1998).

Som Deborahs historie viser, oplevede hun, at hendes muligheder i Spanien blev begrænset som følge af den økonomiske krise, og hun bestemte sig for at prøve at komme til Danmark. Fortællingen kan herfra opdeles i episoder, hvilket dog kan være misvisende, fordi det ifølge Horsdal (2005) kan være vanskeligt at afgrænse en episode. En episode kan karakteriseres med en *"handling eller en hændelse"* (Horsdal 2005:118) og netop hændelsen er det centrale udgangspunkt for, at Deborah havner i Danmark. Deborah mister sit arbejde i Spanien, hun bliver arbejdsløs og det er ikke muligt for hende, trods store anstrengelser at få et nyt arbejde. Det skæbnesvangre øjeblik opstår herved for hende, og hun står uden forsørgelse til sig og sine sønner. Arbejdsperioden i Spanien afsluttes ved at Deborah tager til Danmark, før hun med egne ord *"..... die of hunger or start of going to beg....."*. Det bliver klart, blot i denne lille del af historien, i hvor høj grad fortællingen handler om konfiguration af mening. Deborah udvælger og hierarkiserer (ubevidst) episoder og forbinder dem. På denne måde aftegnes konturerne af hendes selvforståelse som forsørger og hendes tilværelsesfortolkning, idet hun skal arbejde (med hvad som helst) for at forsørge sine børn. Som udsigelses autoritet sætter jeg *"med hvad som helst"* i parentes, fordi det er min kommentar. Jeg henviser dog til at Deborah tidligere under sit ophold i Spanien har taget de ufaglærte jobs hun kunne få som irregulær og at hun som sådan her

griber til en tidligere velkendt strategi. Deborah handler aktivt på episoderne og hun tilpasser sig de ydre vilkår ved at rejse videre til Danmark.

Flere undersøgelser beskriver, hvorledes nigerianske kvinder fra Spanien eller Italien tager til Norden, hhv. Norge og Danmark for at prostituere sig (se f.eks. Carling 2004; Holm, 2006; Skilbrei, Tveit, Brunovskis, 2006). Deborahs livsrejse og bruddet med Spanien repræsenterer også et kursskifte som skal fortolkes for at give mening for hende. Meningen findes i Deborahs tilværelses fortolkning og i hendes selvforståelse som en forsørger som er indforstået med *"at lide"* for sine børn.

LUCY

Lucy, som jeg får kontakt til igennem en kollega som kender hende fra prostitutionsmiljøet, taler meget om de problemer hun og andre har som følge af den økonomiske krise. Lucy fortæller at hun indtil nu har hjulpet sin familie når hun kunne. I modsætning til tidligere beskrives livet i Europa nu som hårdt og krisen er alle vegne, hun siger: *"It's not like before, it's hard"*. Lucy leder efter andet at lave fordi livet i Europa er for vanskeligt i øjeblikket. Det er svært at få et job og det er nemt at miste det igen.

Lucy har formentligt været i prostitution i længere tid. Hun taler om krisen som noget der berører *"alle"* og krisen er *"alle steder"*. Fordi Lucys situation som illegal er usikker bliver krisen meget nærværende for hende og den gør hende bekymret for hvad der skal ske. Lucy identificerer sig her med dem krisen rammer og det får indflydelse på, hvordan hun tænker om fremtiden.

I forhold til livshistoriegenren kan der argumenteres for, at Lucy ser sit liv dels som et *"projekt"* og dels som et *"skæbnevilkår"* (Horsdal 2005:126). Hun er selv ansvarlig for, at det går godt, og at hun får opfyldt sine forpligtigelser, men hun er også underlagt vilkår (en skæbne), hun ikke selv råder over. Lucys fortælling er udtryk for aktiv intentionel handling, idet hun har rejst rundt i Europa for at forsørge sin familie. Lucy historie viser, at hun reagerer aktivt på de udfordringer hun møder. Det gør hun også i forbindelse med krisen, den udefrakommende *"modgang"*, hun ikke kan stille noget op overfor. Lucys situation som irregulær gør, at hun er særligt følsom når krisen rammer (dette genkendes hos Khosravi, 2006). På denne måde føler hun et *"skæbnefællesskab"* med dem krisen rammer, når hun taler om at alle bliver ramt og at krisen er alle steder (Horsdal 2005).

Skæbnefællesskabet placerer hende i en fælles fortolkningshorisont med andre i samme situation, og den er også handlingsanvisende for hende, fordi hun tvinges til at revurdere sin egen situation. Krisen har for Lucy skabt en forandring som betyder, at verden nu er anderledes i forhold til tidligere. Lucy

oplever at denne forandring er gået til det værre og hun har herigennem måtte revurdere sine værdimæssige holdninger om at forsørge sin familie.

OPSUMMERING

Kapitlet har vist, at kvinderne finder mening i at være i prostitution ud fra flere forskellige temaer. Ét tema træder dog særligt frem som den faktor, som gennemgående ligger til grund for de andre: Kvinderne fortæller om familieforpligtigelser og de kulturelle traditioner der er i det afrikanske samfund for at forsørge børn og familie.

Tre kvinder beskriver, hvorledes der i deres familier er tradition for at hjælpe hinanden. Deborah gik ud af skolen for at hjælpe til med økonomien i familien, Lucy fik hjælp af sin bedstemor og sin onkel og Lillian fik i flere omgange økonomisk hjælp af sine søstre. For Joy som forældreløs forholdt det sig anderledes, selv om hun og hendes lillebror også fik hjælp af familien ud fra deres begrænsede ressourcer.

I forhold til alle fire kvinder ligger der en fælles kulturel fortælling om at man hjælper sin familie, til grund for såvel selvforståelse som tilværelsesfortolkning.

For Deborah er det gennemgående tema omsorgen, kærligheden og forpligtigelserne overfor de to sønner. Lucy taler om sin bedstemor og sin onkel som ved deres eksempel var forbilleder i familien. Lillian fortæller om sine søstre og Joy om sin bror. Kapitlet viser, hvordan betydningsfulde personer ved deres tilstedeværelse i kvindernes liv og som forbilleder for Lucy og Lillian, præger deres forståelse af sig selv og omverdenen.

På hver deres måde knytter kvinderne deres livshistorier sammen af elementer som skaber mening for dem og i spændingsfeltet mellem hændelser i livet og de handlinger, der er foretaget, finder de hver deres selvforståelse.

Joy's fortælling er en barsk historie om en fattig opvækst som forældreløs. Hertil var hun i en udsat position, idet det blev bestemt, at hun skulle ofres i en ju-ju seriomoni. Joy flygtede, tog kontakt til menneskehandlere og kom til Spanien og senere til Danmark. For Joy's vedkommende gjaldt det, at hun måtte prostituere sig for at tilbagebetale gæld til bagmænd.

Joy's historie er en aktiv fortælling med sammenhæng mellem intention, handling og resultat. Historien viser, hvordan et skæbnesvangert øjeblik eller hændelse, ju-ju ceremonien, bliver det som får tilværelsen til at ændre retning. Den bliver et vendepunkt i hendes liv.

For to kvinder, Lillian og Deborah, er prostitutionen i Danmark et resultat af begrænsede muligheder. Man kan selvfølgelig argumentere for, at begrænsede muligheder er gældende for alle de fire kvinder, men i forhold til interview materialet og kodning af tema giver temaet "*begrænsede muligheder*" kun/navnlig mening at analysere i forhold til Lillian og Deborah.

Begge kvinder oplever, hvordan den irregulære situation lægger begrænsninger på deres handlemuligheder. Lillian var blevet lovet arbejde i Danmark og der er for hende sammenhæng mellem hendes intention om at blive rig og hendes rejse til Danmark, men det er de uventede brud og manglende muligheder, som afgør, at hun prostituerer sig.

For Deborah bliver sammenhængen skabt i fortællingen om de betingelser hun har haft og de episoder som ligger forud for opholdet i Danmark. Mening finder hun i, at hun ikke har haft andre muligheder for at hjælpe sig selv og forsørge sin familie.

For begge kvinder gælder det at skæbnesvangre brud/øjeblikke ændrer tilværelsen og får den til at skifte retning.

To kvinder, Lucy og Lillian, har set Europa som en mulighed for at opnå noget for sig selv. De to kvinder har dog forskelligt resultat af deres drøm.

Selv om forsørgelsesforpligtigelserne for Lucys vedkommende er fulgt med, mener hun tiden i Europa har været god for hende og hun har oplevet, at livet handler om andet end at tjene penge.

For Lillian, som kom til Europa med håbet om at blive rig, har opholdet haft et andet udfald. Hun opdagede, hvor svært det er at leve som irregulær og alvorlig sygdom gjorde også, at hun måtte opgive denne status.

Ifølge Horsdal er behovet for sammenhæng noget af det mest kreative i vores tilværelse. Lucy skaber sammenhæng i sin historie ved at sammenligne de komplekse oplevelser, hun har haft igennem sin migration. Således skaber hun forståelighed og meningsfuldhed i den tilværelse, hun har valgt eller således som tilværelsen har formet sig for hende.

For Lillian er tiden i Danmark præget af et kursskifte, som hun ikke havde forventet og som er tæt forbundet med tab af fremtidshåb og fremtidsdrømme. Herved ændrer tilværelsen retning og hun bliver nødt til, retrospektivt, at revidere sin fortælling om fortiden, fordi livet som irregulær i vesten har været for svært for hende. Fremtiden er nu for hendes vedkommende i hjemlandet.

Deborah og Lucy fortæller om, hvorledes den økonomiske krise har gjort det svært for dem at blive ved med at overholde forsørgelsesforpligtelserne overfor familien. Og den har for Deborahs vedkommende betydet, at hun for første gang forsørger sine to sønner og deres uddannelse ved at prostituere sig. Krisen betyder for Lucy, at hun som irregulær føler sig som en del af en gruppe som er udsatte.

Begge kvinder reagerer på den økonomiske krise ved at være aktivt handlende. For Deborah betyder krisen på ny et kursskifte, hun rejser til et andet land og henter stadig mening i den nye tilværelse i sin selvforståelse som forsørger.

Krisen betyder for Lucy, at hun føler sig særdeles udsat som irregulær. Heraf bliver hun nødt til at ændre sine prioriteter som værende én som forsørger sin familie og således medfører krisen, at hun bliver nødsaget til at ændre sin tilværelsesfortolkning som forsørger.

Der er flere fællestræk ved de to kvinders kulturelle fortællinger. På metaplan indskriver de to kvinder sig i en global migrationsbevægelse, som siden 1960'erne har været domineret af kvinder. Deborah bliver arbejdsløs som følge af den økonomiske krise, som rammer særdeles hårdt i Spanien og hun vælger en tilværelse som irregulær migrant i Danmark. En sådan tilværelse betyder, at hun er endt i et 3D (dirty, dangerous & degrading) job.

Eksisterende undersøgelser peger på, at kvinders migration til Vesten sker på baggrund af flere faktorer, hvilket min undersøgelse også bekræfter. Derudover bekræfter min undersøgelse, at de faktorer, som spiller ind, bygger på meget andet, end at de kvinderne kun er ofre og udnyttede. En sådan historie kan i øvrigt også i eftertid kan forandre sig for dem.

Kvindernes selvforståelse er på globalt plan bygget op om deres migration til Vesten, på det tættere plan af deres tilhørsforhold til familien i Afrika og på det personlige plan af de oplevelser de hver især har haft på vejen til og i Danmark.

På denne baggrund fremstår de fire kvinder meget forskellige men de indgår også i en stor fælles kulturel fortælling om kvindelig migration til Vesten.

Jeg har i forhold til enkelte kvinders situation analyseret dele af deres tilværelse i henhold til Antonovskys begreber om oplevelse af sammenhæng (OAS), hhv. begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed. Antonovsky argumenter for at særligt meningsfuldhed er afgørende for, at en person oplever en stærk grad af OAS i sit liv.

I forhold til Deborah er det afgørende for hendes OAS, at hun har en høj grad af meningsfuldhed i sit liv hvilket er centreret omkring omsorgen og forsørgelsesforpligtigelserne overfor hendes sønner.

Forsørgelsesforpligtigelserne og familietraditionerne i Lucys familie gør ligeledes, at hun oplever en stor grad af meningsfuldhed i sin tilværelse.

For Lillian derimod er spørgsmålet om hun, på baggrund af den tilværelse som møder hende i Europa, stadig har en stærk OAS i sit liv. Ifølge Antonovskys handler det her om hvilke grænser hun sætter for sit liv, hvilket yderligere vil blive analyseret i næste kapitel.

I det følgende kapitel vil jeg diskutere hvordan kvinderne håndterer deres tilværelse i prostitution. Jeg vil i dette kapitel særligt lægge vægt på Antonovskys begreber og analysere og argumentere for hvorledes håndterbarheden af prostitutionen og den irregulære tilværelse er afhængig af deres OAS.

HVILKE STRATEGIER GØR DET MULIGT FOR KVINDEN AT MESTRE SIN TILVÆRELSE I PROSTITUTION?

Ved gennemlæsning af empiri og kodning af tema bliver det tydeligt for mig at kvinderne taler om, hvordan de mestrer sin tilværelse i prostitution. De mest fremtrædende temaer er troen på Gud og at Gud altid vil hjælpe, samt hvordan ansvaret for børn og familie retfærdiggør/nødvendiggør prostitutionen. Det er dog forskel på, hvordan den enkelte kvinde taler om Gud og sin tro og på, hvordan hun praktiserer den. For Joy og Lillian er troen på Gud noget som *"bare er der"* og det er ikke et tema som bliver behandlet særskilt i vores samtale. For Deborah og Lucy derimod, er troen på Gud et emne de bruger meget tid på. Jeg vil på baggrund af mit materiale dele afsnittet op i tre underpunkter hhv. *"Gud som en naturlig del af livet"*, *"Gud som centrum i livet"* samt *"ansvaret for familien som overlevelsesstrategi"*.

GUD SOM EN NATURLIG DEL AF LIVET

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til hvordan troen opleves som en naturlig del af livet som skaber sammenhold og argumentere for, at troen for de afrikanske kvinder, med baggrund i de traditionelle religioner, bliver noget som favner hele tilværelsen. I analysen vil jeg kikke på hvorledes troen er noget som skaber forståelse i livet både som en del af en familie og som af det afrikanske folk. Troen bliver derved noget af det som skaber sammenhæng i tilværelsen. Ud fra Antonovskys begreber hhv. begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed vil jeg analysere hvorledes kvinderne oplever sammenhæng i deres tilværelse (OAS).

For alle 4 kvinder er Gud en naturlig del af livet. Kvinderne henviser både til sig selv som troende, som tilhørende en troende familie og de ser sig selv som tilhørende den kulturelle historie om at alle afrikanere er religiøse. Både Lillian og Joy forholder sig til Gud som noget så naturligt, at vi i vores samtale næsten ikke behøver at nævne ham.

Selv om kristen tro står stærkt i Afrika mener Mbiti (1991) ikke, at de kristne religioner kan favne hele tilværelsen således som de traditionelle afrikanske religioner. Det er ifølge Mbiti ikke nok for en afrikaner at være troende en eller to gange ugentligt i den lokale kirke og han mener at de fleste som

omvendes til kristen tro og islam vil fortsætte med at vende tilbage til deres oprindelige tro og praksis. Den traditionelle afrikanske religion er primært for fællesskabet: *"To be human is to belong to the whole community, and to do so involves to participating in the beliefs, ceremonies, rituals and festivals of the community"* (Mbiti, 1991:2).

Jeg kan ikke ud fra min empiri analysere hvorvidt kvinderne vil vende tilbage til deres oprindelige tro og praksis fordi de ikke siger noget om traditionelle religioner. Men det er tydeligt, at religionen er mere nærværende i deres liv end hvad der er generelt i en dansk kontekst, hvilket kan være en naturlig følge af kristen og islamisk tro i en afrikansk kontekst (Mbiti 1991).

Ifølge Årsvoll (2009) eksisterer traditionel afrikansk religion sammen med den kristne tro, hvilket giver sig udslag i praktiske handlinger i dagliglivet. Kvinderne taler dog ikke om den, den er verbalt stigmatiseret og kvinderne ønsker ikke at blive forbundet med den.

Ifølge Antonovsky kan et menneske som udsættes for store risici og belastninger stadig have et godt helbred og tåle meget. Det vigtige er, i hvilken grad mennesket oplever sammenhæng i sit liv, noget som er betinget af om mennesket forstår, handler og oplever mening i tilværelsen. Religionen er ifølge Antonovsky en af flere faktorer som kan svække eller styrke menneskets evne til at forstå, handle og opleve mening (Antonovsky 2000). Hertil taler Antonovsky om en *"legitim anden"* som blandt andet kan være Gud, som man føler man kan stole på og have tillid til. Såfremt man har en stærk oplevelse af håndterbarhed, vil man være i stand til at håndtere de *"stressorer"* som forekommer i tilværelsen.

LILLIAN

Når Lillian taler om tro er denne knyttet både til hendes familie og til det afrikanske samfund, som Lillian føler sig som en del af. Religionen kan ikke adskilles fra familien og hun fortæller om at *"we like praying because one of my sisters is married to a refernt"*. Lillian fortæller, at familien gik i kirke hver søndag, når de var raske og i stand til det. De fleste mennesker i hjemlandet er religiøse og går i kirke om søndagen, ifølge Lillian fordi landet er en gammel engelsk koloni. Hun beskriver videre, hvorledes afrikanere er meget religiøse som følge af påvirkninger fra den anglikanske kirke. Som hun udtrykker det: *"Anglicans people they usually come and pray like that, so that's how life is in Africa"*. Da Lillian selv fremhæver den anglikanske kirke må jeg antage, at hun er medlem af denne.

I forhold til familien taler Lillian ofte om *vi* og det er tydeligt, at hun følger sig som en del af et positivt, stærkt fællesskab. Lillian oplever, at familien gjorde ting sammen, de oplevede de samme ting og fik fælles erfaringer. Tilværelsen som familiemenneske betød at de *"levede i en fælles kulturel horisont"* (Horsdal 2005:64) som de fik ved at indgå i et kulturelt fællesskab som havde og skabte fælles

betydninger. Lillian betegner afrikanere som nogle der beder, hvilket hun mener, har sin oprindelse i koloniseringen. Lillian identificerer sig herved både som en del af en familie og derudover som en del af det afrikanske folk. Vi bliver således et fællesudtryk for både at tilhøre en familie som at tilhøre det afrikanske folk. Lillian betegner både sig selv og sin familie som kristne, det er noget de har et fællesskab omkring og hun ser også dette som en naturlig del af livet i Afrika. "Vi" er både i forhold til familien og til livet som afrikaner udtryk for "*fælles intention, fælles handlinger*" ved at bede og gå i kirke og "*fælles værdiorienteringer*" ved at være religiøse (Horsdal 2005:132). Lillian har her både en selvforståelse som familiemenneske og som afrikaner. Mbiti (1991) beskriver traditionel afrikansk tro og filosofi, som noget af det mest grundlæggende og betydningsfulde i en afrikaners liv. Religionen er en del af tilværelsen og er bestemmende for, hvordan afrikanere lever og tænker sit liv. Med filosofi mener Mbiti: "*understanding, attitude of mind, logic and perception behind the manner in which African peoples think, act or speak*" (Mbiti 1991:2).

Lillian finder mening i sit liv ved at fortælle om sin familie og ved at troen er noget som knytter dem sammen. Hun siger flere gange "*it's up to God*" og "*if God wants it....*" og sætter således sin lid til, at Gud vil hjælpe hende. Selv om Lillians helbred er svækket grundet hendes sygdom har hun en stærk tro på at Gud og på, at familien vil hjælpe hende, og hendes oplevelse af sammenhæng (OAS) styrker hende i en vanskelig situation. I Antonovskys optik er Gud for Lillian en stærk "*legitim anden*" som hun stoler på og har tillid til. Troen på Gud giver hende derudover en tro på, at hun kan håndtere de "*stressorer*" hun møder i tilværelsen (Antonovsky 2000).

JOY

Joy fortæller, at hun plejer at gå i en kirke på Nørrebro. Med hendes nuværende skiftende arbejdstider er dette svært for hende fordi hun bliver træt. Joy stoler på Gud og på at han altid vil hjælpe hende. Således var hun sikker på, at Gud ville hjælpe hende, da hendes sag blev behandlet i retten. Joy taler ikke så meget om Gud i sin historie men med måden hun fortæller om ham på er det tydeligt, at troen er en central og naturlig del af hendes liv.

Gud er for Joy noget som er en central del af hendes liv og noget som bare er der. Gud skaber sammenhæng i hendes liv og hun stoler på, at han vil hjælpe hende. Ifølge Horsdal er vores behov for sammenhæng noget af det mest kreative i vores liv. Hun argumenterer for at jo større afstand der er mellem de emner, som sammenlignes, desto mere forskellighed er vi som mennesker i stand til forståelsesmæssigt at rumme. Hele Joys tilværelse er fra tidlig barndom præget af situationer som er meget forskellige og som ofte har budt på noget nyt og fremmed. I Horsdals optik er det blandt andet Joys tro på Gud, som gør hende i stand til at rumme de store forskelligheder, der findes i hendes

tilværelse. Troen på Gud skaber sammenhæng i Joys liv og hun har også klaret sin tilværelse ved at tro på, at Gud ville hjælpe hende. Selv om hun ikke lige nu går i kirke er hun religiøs. Ifølge Ammerman tager mennesket sin religiøse tro med sig også på steder man ikke forventer at finde den. Religiøs tro er til stede i alt hverdagsliv, på tværs af kultur og sociale situationer (Ammerman 2007). Således er det også for Joy, som har en religion og en tro, som hun forholder sig til og dyrker.

I lighed med Lillian fungerer Gud som en *"legitim anden"* for Joy. Gud styrker hende i bevidstheden om, at hun er i stand til at klare de uheldige ting, *"stressorer"*, som forekommer i tilværelsen og at hun er i stand til at håndtere dem (Antonovsky 2000).

GUD SOM CENTRUM I LIVET

INDLEDNING

I forrige punkt blev der argumenteret for at kristen tro kombineret med traditionel afrikansk tro bliver noget som i høj grad naturligt favner hele tilværelsen og skaber sammenhold både som individ i en familie som afrikaner. I forlængelse heraf vil jeg her analysere, hvorledes troen endnu tydeligere giver sig udtryk for Deborah og Lucy. I den teoretiske analyse bliver det tydeligt, at forholdet til Gud løber som en rød tråd igennem kvindernes tilværelse og troen på ham er udtryk for en stærk personlig relation.

Både Deborah og Lucy beskriver deres tro på Gud som noget af det mest centrale i deres liv. For begge kvinder gælder, at de er religiøse både som et personligt valg, men i lige så høj grad fordi de troen er et fælleselement for deres familie og for afrikanske folk. De to kvinder påtager sig således en selvforståelse som religiøs afrikaner for hvem, Gud som *anden* person, er særdeles vigtig i deres liv. Flere studier af forskellige grupper migranter viser, at kvinderne bl.a. mestrer sin vanskelig tilværelse med at bede og ved at sætte deres lid til Gud (se bl.a. Gonsalez 1998:96, Carling 2005:9).

DEBORAH

Deborah taler flere gange om Gud i sin historie. Om sin barndom fortæller hun, at hun voksede op i en kristen familie og at hun var 6 år da hun begyndte at gå i kirke. Deborah fortæller således: *"...her mother put in the fear of God in her and said, that according to the bible she should obey her father and mother if her days should be long, so she really had the fear of her parents"*. Denne frygt for både forældre og Gud kom bl.a. til udtryk på et tidspunkt hvor Deborah som ung kvinde havde sin første kæreste. Manden tilhørte en stamme som hendes far ikke accepterede hvorfor han forbød hende at se

manden, hvilket Deborah efterlevede. Om sin tilværelse i Danmark fortæller Deborah at hun hver søndag ser gudstjeneste i fjernsynet. Gud giver hende styrke og håb. Deborah tror på ham og hun kan ikke lide, at være separeret fra ham. Hun uddyber ikke hvornår hun er separeret fra ham. Deborah er sikker på, at Gud vil hjælpe hende også i fremtiden, hvordan ved hun ikke fordi det er Guds mirakel. Guds arbejde er, ifølge Deborah, mirakuløst. Hun fortsætter: *"I have faith in him, he will help me I don't know how, because nobody knows the ways of God"*. Deborah siger, at hun godt ved, Gud ikke billiger at hun nu prostituerer sig. Men hun stoler på, at han vil forstå hun ikke har andre muligheder.

Ifølge Horsdal og Antonovsky drejer vores behov for mening sig om forståelse af sammenhæng i tilværelsen. Forholdet til Gud løber som en rød tråd igennem Deborahs tilværelse, fra barndom, som ung pige og til nu i Danmark, hvor hun prostituerer sig på gaden. Gud forbinder de løse ender i hendes liv, han giver hende styrke og håb og hun er sikker på, at han også vil hjælpe hende i fremtiden. Ifølge Årsvoll har de nigerianske kvinder i hans undersøgelse tydeligt tilegnet sig den kristne lære. Velkendte begreber i den kristne lære som eksempelvis skabelse, synd og skyld, tilgivelse og håb bliver brugt af kvinderne (Årsvoll 2009). Deborah taler om dette således: *"Do what I'm doing, doing what I do right now doesn't please God, right, but he will understand that I'm off the flash, I can not help myself"*. Lignende tilgange til prostitution og skyld genkendes af Årsvoll, hvor flere af hans informanter snakker om det, men også giver udtryk for, at Gud forstår at de må hjælpe sig selv (Årsvoll 2009). Det narrative plot, som gentagende gange integrerer Gud i Deborahs fortælling, skaber fortællingens forklaringsværdi og viser, hvordan Deborah mestrer sin tilværelse. Gud bliver igennem hele hendes fortælling gentagende gange forklaret ved hans tilstedeværelse og hvorledes han hjælper hende og skaber sammenhæng for hende i tid og rum. Gud er for Deborah en meget konkret *"legitim anden"* og troen på ham gør, at Deborah har en stærk tro på, at hun skal klare de *"stressorer"* hun møder (Antonovsky 2000). Der er tale om en væsentlig personlig relation som siden barndommen har haft og fortsat har stor betydning for hendes livsbane og udvikling og for hvordan, hun møder sit liv. I Antonovskys optik har Deborah en oplevelse af begribelighed fordi hun (ubevidst) forventer, at de *"stressorer"* hun vil møde er nogle hun kan passe ind i en sammenhæng og forklare (ved at det er Guds vilje). Det er derfor en *"høj grad sandsynlighed for, at tingene vil gå så godt, som man med rimelighed kan forvente"* (Antonovsky 2000:35). Håndterbarheden finder Deborah ved, at hun bla. andet har Gud som en *"legitim anden"*, som hun stoler på og har tillid til. Meningsfuldheden finder hun ved at livet rent følelsesmæssigt er forståeligt, hvilket medfører at, hun gør sit bedste for værdigt at klare sig igennem visse af de *"stressorer"*, hun møder (Antonovsky 2000).

LUCY

Lucy fortæller, at hun er dybt troende. Gud styrer hendes liv, hun er 100% et barn af ham og hun stoler på ham betingelsesløst. Lucy ved godt hun er en synder, alle er syndere, men hun stoler alligevel på Gud. Lucy tilskriver Gud at hun kom til Europa og væk fra Afrika, hvor hun beskriver sit liv i barndommen som svært og i stor fattigdom. På denne måde har Gud skabt mirakler i hendes liv. Lucy er afrikaner og hun kender ingen afrikanere som ikke tror på Gud. Det er måden afrikanere er på, de beder, uanset hvordan de har det. Lucy tilskriver også Gud, at hun har fået kontakt til og hjælp af socialarbejderne i Reden International. Socialarbejdernes måde at hjælpe på, mener Lucy, er Guds værk. På denne måde mener Lucy, at socialarbejderne i Reden International udfører Guds arbejde, fordi de hjælper kvinderne når de kan.

Lucy bruger meget tid på at fortælle om sit forhold til Gud. Guds tilstedeværelse i hendes liv giver retrospektivt livet mening og konfigurationen af elementer hvor han styrer hendes tilværelse, går som en rød tråd fra barndom og ungdom frem til hvor hun er i dag. Ifølge Årsvoll er kvinderne Gud taknemlig for at han har skabt dem og for at de lever. Dette genses hos Lucy, som mener Gud har skabt mirakler i hendes liv ved blandt andet at få hende væk fra fattigdommen i hjemlandet. Lucy mener, Gud favner hele tilværelsen. Denne tilgang til Gud genkendes også af Årsvoll, hvor kvinderne giver udtryk for at Gud giver alt liv, og at han hører og svarer bøn, selv om det kan tage tid (Årsvoll 2009).

Forholdet til Gud er også for Lucy en del af det at være afrikaner. Lucy deler her skæbnefællesskab med andre afrikanere som ifølge hende alle er religiøse og tror på Gud. For Lucy er dette skæbnefællesskab også handlingsanvisende, noget hun bl.a efterlever ved bøn og ved at gå i kirke. I Horsdals optik er fælles fortællinger, som f.eks. ved udførelsen af ritualer og gennem særlige samværsformer og således knyttet sammen af praksisformer, i særlig høj grad medvirkende til, at opbygge følelser af fællesskab og tilhørsforhold (Horsdal 2005). Gud skaber for Lucy en høj grad af "*meningsfuldhed*" i hendes tilværelse. Antonovsky beskriver meningsfuldheden som det centrale i oplevelsen af sammenhæng (OAS). Uden at have mening i tilværelsen vil man kun i begrænset omfang have "*begribelighed*" og "*håndterbarhed*". I Antonovskis optik er begribeligheden det næst vigtigste fordi håndterbarheden i høj grad afhænger af at man forstår sin situation. For mig at se forstår Lucy de vilkår hun lever under i Europa. Med henvisning til afsnittet om den økonomiske krise og Lucys situation som irregulær kender hun alt for godt til sin udsatte tilværelse. Hun ved, hvad den økonomiske krise kan gøre ved hende og kender til de begrænsede muligheder hun herved forventer at få. Således er hendes "*begribelighed*" høj og hun reformulerer sine muligheder ved at gøre sig tanker om, hvordan hun fremover skal håndtere sin tilværelse.

ANSVARET FOR FAMILIEN SOM OVERLEVELSESSTRATEGI

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt kort forholde mig til, hvorledes én kvinde taler om ansvaret for familien som overlevelsesstrategi. I analysen har jeg i tidligere punkter argumenteret for, hvordan ansvar for familie er en del af kvindernes selvforståelse og tilværelsesfortolkning. I dette punkt bliver disse to faktorer knyttet sammen således, at ansvar for familie som overlevelsesstrategi, bliver en naturlig følge af hendes selvforståelse som forsørger.

DEBORAH

Ansvar for de to sønner fylder meget hos Deborah. Hun mener intet sted er som hjemme hvor hendes børn er og hun tænker også meget på det barn hun har mistet. Deborah fortæller, at hun flere gange har haft lyst til at begå selvmord, men det kan hun ikke for hvad ville så ske med hendes børn. Fraværet af sønnerne har også gjort at hun nu på 12. år er ensom i Europa, som hun udtrykker det. Deborah mener hun må tage hånd om sønnerne nu og hun forventer, at de en dag vil tage sig af hende. Først håber hun, at hendes ældste søn kan blive færdig på universitetet således, at han kan forsørge sin yngre bror og Deborah på den måde kan koncentrere sig om sig selv. Ifølge Deborah må hun ofre sig for sine børn nu. For Deborah er ansvaret for sønnerne og livet i Europa såvel en fælles kulturel fortælling hun deler med mange andre kvinder fra 3. verdens lande, som en personlig fortælling, hvor hun har været alene og ensom i Europa i snart 12 år.

Ansvar for børn og familie er velkendte årsager til kvindelig migration, herunder kvindelig migrantprostitution og visheden om, at kvinden hjælper sin børn gør prostitutionen udholdelig (bla. Skilbrei, Tveit og Brunovskis, 2006, Brunovskis og Surtees, 2007, Årsvoll, 2009, Servicestyrelsen, 2010).

Deborahs sønner optræder igennem hele hendes fortælling. Der er tale om personlige, vigtige relationer og sønnerne og omsorgen for dem er plottet i hendes historie. Sønnerne er de betydningsfulde personer som i Horsdals optik i høj grad får stor betydning for hendes livsbane og udvikling (Horsdal 2005). I Antonovskys optik skaber kærligheden og omsorgen til sønnerne en høj grad af "meningsfuldhed" i Deborahs historie. Meningsfuldheden bliver derefter blandt andet beskrevet som vigtigheden af at være "involveret" som "deltager i de processer, der former ens skæbne såvel som ens daglige erfaringer" (Antonovsky 2000:36). Deborah er involveret i sønnernes tilværelse og det er meningsfuldt for hende, at forsørge dem. Sønnerne har betydning for hendes selvforståelse som

forsørger og i måden, hvorpå hun tolker sin tilværelse. Deborah oplever, tolker og skaber sammenhæng og mening når hun fortæller om episoder, som omhandler livets omskiftelighed og når hun skal have fortid, nutid og fremtid til at hænge sammen. En stor del af forståelsen for livet omhandler hendes fortællings plot, nemlig omsorgen og forsørgelsen af sønnerne.

OPSUMMERING

For Lillian skaber troen på Gud tilhørsforhold både som familiemenneske og som afrikaner. Hun betegner afrikanere som religiøse og de anglikanske kristne for nogle der kan lide at bede. Lillian henter sin selvforståelse både som familiemenneske, afrikaner og som troende, hvilket på denne måde bliver udtryk for en fælles intention, fælles handlinger ved at bede og gå i kirke og fælles værdiorienteringer ved at være religiøse.

Joy oplever, at hun har fået konkret hjælp af Gud, bl.a ved at hun har fået opholdstilladelse i Danmark. Troen på Gud har skabt sammenhæng i hendes liv, som har været fyldt med vanskelige modsætninger.

Gud er både for Lillian og Joy i Antonovskys optik en "*legitim anden*" som de føler de kan stole på og som de har tillid til.

Deborah og Lucy går videre i deres beskrivelser af troen som i deres fortællinger bliver et centralt midtpunkt i livet. Troen skaber for Deborah både frygt og respekt, såvel som den giver håb for fremtiden og syndsforladelse i forhold til hendes prostitution. Lucy tillægger Gud alle gode egenskaber og alt hvad der er godt i hendes liv bliver en del af Guds gerninger; både hverdagen og det sociale arbejde.

For Deborah skaber Gud sammenhæng i hendes tilværelse, troen på ham er den røde tråd fra tidlig barndom til i dag, han giver hende styrke og håb for fremtiden. For Deborah er Gud også den forstående Gud, som forstår at hun lige nu er i prostitution, fordi hun ikke har andre valgmuligheder. Gud er også for Deborah "*en legitim anden*" i Antonovskis optik som hun har tillid til og som har og altid har haft, stor betydning for hendes livsbane og udvikling.

Forholdet til Gud giver Lucys liv mening og det går som en rød tråd igennem hele hendes tilværelse. For Lucy er det at være afrikaner også at være troende. Som troende afrikaner føler hun sig som en del af et skæbnefællesskab hvor fælles praksisformer i at dyrke Gud skaber tilhørsforhold.

Ifølge Mbiti (1991) har den afrikanske traditionelle tilgang til religion og filosofi, indflydelse på alle livets forhold hvilket også får betydning for, hvorledes afrikanerne praktiserer den kristne tro. Således bliver den kristne tro kombineret med afrikansk traditionel religion og filosofi en integreret og naturlig del af livet som viser sig ved en følelse af et konkret nærvær af Gud.

Det fremgår af fortællingerne, at forholdet til Gud er vigtigt for alle de fire kvinder og at Gud er en gennemgående og stabil relation i deres liv. Gud er også for dem en del af det at være afrikaner og relationen til ham indgår således i en fælles kulturel selvforståelse som afrikaner. Troen på Gud bliver i en afrikansk kontekst noget der favner hele tilværelsen og således bliver forholdet til Gud en særdeles nærværende relation i kvindernes liv.

Antonovski beskriver, at troen på Gud kan styrke et menneskets evne til at forstå, handle og opleve mening i tilværelsen. Såfremt troen på Gud styrker disse elementer, betyder det i Antonovskis optik, at mennesket bedre kan tåle stressorer og bevare sin helse, eksempelvis i prostitution. Såfremt de fire kvinder har en religion som styrker deres evne til at begribe, håndtere og opleve mening i livet, vil dette have indvirkning på deres helsesituation og på hvad de kan tåle af stressorer. Til trods for, at kvinderne lever en udsat tilværelse som irregulære (for tre kvinders vedkommende) bidrager troen på Gud til at de har en stærk oplevelse af sammenhæng i deres tilværelse og troen gør det nemmere for dem, at mestre negative påvirkninger i prostitutionslivet.

Kapitlet viser også at vægtningen af ansvarlighed overfor familien, specielt for Deborah, også er en overlevelsesmekanisme. Ansvar for sønnerne giver også stor meningsfuldhed i hendes tilværelse og således kan man i Antonovskys optik forklare, at ansvarsfor familien er med til at skabe en oplevelse af sammenhæng i tilværelsen. Ansvarsfor de to sønner er hendes grund til migrationen og det som giver ensomheden mening. Hvis hun ikke havde sønnerne, kunne hun lige så godt begå selvmord. For Deborah bliver hendes ansvar for familien som overlevelsesstrategi en naturlig følge af hendes selvforståelse som enlig forsørger. Ansvarsfor sønnerne er plottet i Deborahs historie, der får nutid, fortid og fremtid til at hænge sammen for hende og det er dette ansvar som er medvirkende til at hun kan forstå og skabe mening i sit liv.

HVILKE DRØMME FOR FREMTIDEN HAR KVINDERNE?

De fire kvinder står forskellige steder i deres liv og de har på hver deres måde tanker om og ønsker til fremtiden. Kun Joy forventer at blive i Danmark og hendes fremtidsønsker afspejler således det perspektiv hun har ved at skulle etablere sig her. For Lucy og Deborah handler fremtiden om at starte med at handle igen, være sælgere. Også for Lilian skal fremtiden være i hjemlandet, med hjælp fra den danske regering.

DEN SVÆRE SKOLEGANG

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til Joys liv i dag, som er præget af hendes ophold i Danmark og således af de individuelle krav der stilles til hende som kvinde i en vestlig kontekst. I den teoretiske analyse vil jeg diskutere, hvad der i dag konstruerer hendes selvforståelse.

JOY

Joy har fået ophold i Danmark og er således godt i gang med at etablere sig og skabe sig en fremtid. Joy er kommet på afstand af sin trafficking historie og hendes tanker går blandt andet på, hvordan hendes fortid og de problemer hun havde i hjemlandet, herunder den manglende skolegang, vanskeliggør hendes tilværelse i dag. Joy tror det ville være nemmere for hende at lære dansk, hvis hun i det mindste havde lært at læse og skrive engelsk. Da Joy sidder og fortæller sin historie til mig i Danmark er det ca. 20 år siden hun begyndte i skole i hjemlandet. Joy er blevet en ung kvinde som er præget af, at bo i Danmark forstået således, at hun er optaget af de krav der stilles til hende om at lære dansk.

Om sin skolegang i Danmark fortæller Joy, at der er mange problemer. Hun fortæller om, hvor pinligt det var for hende da hun skulle læse på sprogskolen. Når det blev hendes tur til at læse følte hun at alle kikkede på hende, hun blev forvirret og begyndte at græde. Joy gjorde sig tanker om hvad de andre måtte tænke, specielt om at hun som en voksen kvinde ikke kunne læse og hun følte at de andre studerende grinede af hende.

Joy har store bekymringer for, hvad der vil ske, hvis det ikke lykkes hende at lære det danske sprog. Hun er bekymret for, at de danske myndigheder vil ombestemme sig og sende hende tilbage til hjemlandet.

I Joys historie er det nødvendigt at være opmærksom på, hvor meget enkelte livsafsnit fylder i hendes fortælling og specielt på, hvad hun er i stand til og har lyst til at udtrykke. Herved mener jeg, at der kan være perioder i hendes liv hun gerne vil glemme, fordi de er for smertefulde for hende. Således fylder trafficking historien forholdsvis lidt i hendes fortælling i forhold til, hvor voldsom jeg tænker den må have været. Her mener jeg det er væsentligt at være indforstået med, at Joy i sin fortælling skubber det væk hun ikke kan rumme. Fra hvor Joy står i dag er hun koncentreret om, hvad der skal ske i fremtiden. Hun har på baggrund af sin historie fra hjemlandet fået ophold i Danmark men hun oplever, at der er betingelser som skal opfyldes, for at hun får lov til at blive permanent. For Joy handler livet i Danmark i høj grad om at lære at læse, hvilket hun har rigtig svært ved. Dette er et hovedtema for hende. Joy knytter sin historie retrospektivt sammen således, at hun finder gode og naturlige forklaringer på, hvorfor hun i dag har så svært ved at lære dansk. Hun kan godt se, at hun med sin opvækst uden forældre ikke har haft mulighed for at gå i skole, noget som gør hendes voksenliv besværligt. Denne selvkaraktistik af barndommen, som det forældreløse barn som ikke gik i skole, kan ifølge Horsdal læses som en profeti. Fra det sted hvor Joy står i dag, som ung kvinde i Danmark med indlæringsproblemer, giver det god mening for hendes selvforståelse og tilværelsestolkning at se barndommen i dette lys. Joys fortolkning af fortiden er således bestemmende for den måde hun i dag lægger planer, laver aftaler, håber og drømmer på. I Horsdals optik er hendes fortællinger om fortiden og fremtiden bestemt af hvor hun står i dag og det er denne fortælling som bliver bærende for hendes selvforståelse og som skaber betydning, forståelse og forklaring i hendes liv (Horsdal).

HANDELSDRØMME

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til Deborahs og Lucys ønsker for sin fremtid. Begge kvinders børn er ved at blive voksne og de kan se at der er en ende på forsørgelsesforpligtigelserne. Det er tale om handlekraftige kvinder som er vant til at finde løsninger på de problemer de møder. I den teoretiske analyse vil jeg se på hvorledes de både er præget af den tradition der er for handel i deres familie, på deres fælles selvforståelse og på, hvordan de i en vestlig kontekst oplever sig som selvstændige kvinder.

Både Deborah og Lucy ønsker at komme til at være sælgere igen forstået således at de vil handle, købe og sælge og leve af det.

DEBORAH

Deborah håber i dag at hun snart kan slippe forsørgelsen for sine børn og koncentrere sig om sig selv. Hvis Gud skulle hjælpe hende i morgen kommer hun til penge, som vil gøre hende i stand til at købe forskellige ting som hun eksempelvis kan tage med tilbage til sit hjemland og efterfølgende sælge der. Men hun har behov for kapital, så hun kan starte med at handle igen.

Fra hvor Deborah står i dag, giver det mest mening for hende, at genoptage denne beskæftigelse. Dels er handel noget hun har lært fra sin mor og dels har det hjulpet hende at handle, da hun mistede sin mand. Deborah har ingen uddannelse udover gymnasiet så da handel er noget hun har prøvet før, er det den løsning hun kan se for sin fremtid. Men handels drømmene kan også for Deborah have andre følgevirkninger. For første gang i sin historie tænker Deborah udover sin familie og tænker på løsninger for, hvordan hun fremover skal kunne klare sig selv. På længere sigt skulle denne fremtid gerne være i hjemlandet, hvor hun forventer at få hjælp af sine sønner.

Historien om det at handle med ting og varer er også en kulturel historie Deborah har sammen med sin mor (og mange andre afrikanske kvinder). Det er fælles gods og fælles erfaringer med at handle, og som sådan bliver det at handle et udtryk for en fælles selvforståelse som kvinde. Når Deborah nu i forhold til sin fremtid tænker individuelt og på egne chancer, tror jeg det er et udtryk for, at hun som et moderne menneske vurderer mulighederne for at finde sin egen livsstil. Giddens taler om det moderne menneske og *"selvets refleksive projekt"*, hvor det moderne menneske er frigjort fra normative, traditionelle samfunds autoriteter og traditioner: *"Selvets refleksive projekt, som består i at opretholde sammenhængende, men konstant reviderede biografiske fortællinger, finder sted i en kontekst af mangfoldige valgmuligheder, der filtreres gennem abstrakte systemer"* (Giddens 1996:14). Denne analyse kan i forhold til Deborah som fattig afrikansk kvinde i Danmark synes absurd og den er formentligt også misvisende når man ser på de muligheder Deborah har for at vælge. Citatet er dog taget med fordi det kan give god mening i anskuelsen af Deborahs muligheder for at blive præget af sit ophold i en vestlig kontekst, hun har bare ikke de mangfoldige valgmuligheder. Deborahs selvforståelse er både farvet af hendes opvækst og en fælles kulturel identitet med sin mor og sin familie som den nu er præget af hendes tilværelse, om end under særdeles vanskelige vilkår, som et moderne menneske i vesten. På denne måde hænger Deborahs fortolkning af fortiden i Horsdals optik sammen med hvor hun står i dag og den måde hun planlægger, lever sit liv, håber og drømmer på. Deborahs fortællinger om fortid og fremtid er bestemt af hvor hun er i dag, og således hænger hendes liv sammen for hende.

I Antonovskys optik kan man også sige, at Deborah må opleve en stor "oplevelse af sammenhæng" i sit liv, fordi hun i dag er i stand til at lægge planer for sin fremtid og se ud over den svære tilværelse hun har som irregulær i Danmark

LUCY

Selv om Lucy synes tilværelsen er OK for hende nu ønsker hun snart at begynde at handle igen, fra Europa til Afrika. Lucy kender til at være handelskvinde. Fra hun kun var 8 år da hun hjalp sin bedstemor med at handle på markedet i landsbyen. Lucy vil gerne starte en forretning op fra bunden af, men hun har behov for kapital og det har hun ikke. Hun gør sig tanker om, hvordan hun kan rejse til Kina for at købe billigt tøj som hun efterfølgende kan sælge i Afrika. Hun mener ikke, sådan en forretning kan kræve den helt store investering. Lucy har gjort op med sig selv at hun vil begynde at handle igen, det er hendes tidligere fag, som hun kender til og hun ved hvordan hun skal gøre. Lucy tror, at hendes liv vil blive bedre, hvis hun starter som handelskvinde igen.

Lucys historie omkring handel tager afset i at hun var 8 år da hun startede til i dag hvor hun er 43 år og spænder således over et tidsrum på 35 år. Senere var hun selv handels kvinde og handlede både alene og sammen med sin søster og hun oplevede at handelen hjalp hende til at forbedre sin tilværelse.

Det at være handelskvinde er for Lucy udtryk for en fælles kulturel identitet hun har sammen med sin bedstemor, sin søster men også med onkelen som hjalp hende med startkapital.

Lucys tale om at handle fra Asien til Afrika kan synes at være noget vidtløftige men kan også ses i lyset af at hun selv er rejst langt hjemmefra. Lucy forlod sit hjemland for at forsørge sit barn og sin familie i Europa. Det er traditionelt set ikke usædvanligt at mødre forlader deres børn for at bo i og forsørge dem fra en storby i nærheden. Men migrationen er i dag kvantitativt større, forstået således at kvinder rejser over halve og hele kloden (Ehrenreich et al. 2002) og set i det lys, er det måske ikke så mærkeligt at Lucy tænker globalt omkring sit handelsliv. Ifølge Winnicott (1990) kan dette også være udtryk for dagdrømmeri eller kulturelle aktiviteter som leg og digterisk fortælling. Efter Winnicotts opfattelse, har fantasien og dagdrømmeri noget med hallucinatorisk ønskeopfyldelse at gøre (Horsdal 2005). I forhold til Lucy giver denne fortolkning god mening, at hun i sin vanskelige tilværelse som irregulær tillader sig at drømme om fremtiden. I Horsdals optik kan man se dagdrømmeriet som en flugt og som et modsvar på de skuffelser som tilværelsen giver (Horsdal 2005). For Lucy betyder dette, at hun flygter ind i dagdrømmen som dog ikke er helt vilkårlig, men som har dybe rødder i hendes fortid og i hendes tilværelses fortolkning. I dagdrømmen kan man også tillade sig at drømme om at det vidunderlige ville ske, hvis verden nu var som den burde. Når man

fantaserer, sker der ikke noget, hvorimod lege og kulturelle oplevelser foregår i tid og rum, mellem mennesker som deler og skaber en fælles, forestillet virkelighed. Ifølge Horsdal ville vores tilværelse være dybt forarmet hvis vi ikke havde drømme, utopiske forestillinger eller håb (Horsdal 2005) Hvorvidt Lucys drøm om at handle igen alene er en drøm eller om der er realiteter i den, kan jeg ikke afgøre. Men på baggrund af hendes situation som irregulær kan det være svært at forestille sig, at hun vil blive i stand til at opbygge den kapital der skal til, for at drømmen går i opfyldelse.. Som udsigelsesautoritet bliver jeg her nødt til at tilføje, at behovet for utopiske dagdrømme særdeles god mening for Lucy, der befinder sig i en irregulær, vanskelig livssituation.

FREMTIDEN I HJEMLANDET

INDLEDNING

Jeg vil i dette punkt forholde mig til hvorledes Lillians fremtidsdrømme er skabt af de vilkår hun har i sin tilværelse i dag. Fremtidsdrømmene er farvet af hendes sygdom og de behov hun har for behandling. De er også farvet af den frygt for at dø hun, på baggrund af sit personlige kendskab til sundhedssystemet i hjemlandet, har. Lillian har en praktisk tilgang til disse problematikker og arbejder hårdt på at skabe sig en fremtid, hjulpet på vej af Handlingsplanen. I den teoretiske bliver det tydeligt, at Lillians situation som irregulær og som alvorlig syg ændrer hendes syn på de muligheder, hun har.

LILLIAN

Lillian planlægger sin fremtid i hjemlandet. Hendes tanker om fremtiden fokuserer på tre områder, henholdsvis at skabe et økonomisk fundament for sig selv, få behandling og at blive gift.

Om tiden i Danmark fortæller Lillian, at hun har set, hvor svært det er at klare sig. Hun siger om dette: *"Because I'm not working, as I told you, I'm not working, what do I do?"* og senere: *"Because when I don't have papers here what do I do as I told you my story"*. Lillian har også vurderet mulighederne for at søge asyl, noget hun er blevet frarådet. Som offer for menneskehandel har Lillian sagt ja til regeringens handlingsplan om at få arrangeret en frivillig forberedt hjemsendelse og der arbejdes nu på, at hun kan starte sin egen lille virksomhed. Lillian har helt konkrete bud på en god forretnings idé og International Organisation for Migration (IOM) mener ikke, at den er urealistisk.

Lillians udgangspunkt er, at hun er en afrikansk kvinde fra et tredje verdensland og hun har som mange andre søgt lykken i Europa (Dette genkendes bla. hos Carling 2004). Hun har opdaget, hvor

svært det er at klare sig i Danmark og mener ikke, hun kan forblive som irregulær blandt andet fordi hun ikke kan få et legitimt arbejde. Lillian har mange hensyn at tage stilling til når hun skal planlægge sin fremtid. Handlingsplanens tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse, synes at være det bedste bud hun nu har på en mulig løsning af sine problemer.

Lillians største bekymring er, hvordan hun skal få behandling for sin sygdom i hjemlandet. Lillian taler meget om sygdom i sin historie og er fokuseret på, hvorledes hospitalssystemet i hjemlandet har svigtet i forhold til både hendes far og en svoger, hvis sygdomme blev opdaget for sent, således at de døde. Lillian siger om offentlige hospitaler, at de nogle gange ordinerer medicin som ikke er tilgængelig. Lillian har ikke meget tiltro til det offentlige hospitalssystem og er naturligt bekymret for sin egen situation. Hun er helt klar over, at manglende behandling kan blive et afgørende problem for hende.

Lillian planlægger at blive gift på et tidspunkt når hun kommer hjem. I første omgang er der tale om en forlovelse, hvor hendes kommende mand skal introduceres til familien. Begge Lillians forældre er døde og der er i øjeblikket ikke økonomiske midler til et bryllup, midler hun skal hente i sin familie. Heller ikke Lillians ven har disse midler. Lillian beskriver flere steder i sin historie hvorledes mange unge kvinder mange gange ikke har andre muligheder for forsørgelse end at blive gift.

Når vi lægger planer for fremtiden, står vi ifølge Horsdal *"i et dilemma mellem at få afklaret forholdet mellem det ønskelige og det mulige"* (Horsdal 2005:81). Dette gælder også for Lillian. Som fattig kvinde fra et 3. verdensland havde hun i lighed med mange andre kvinder fra 3. verdens lande, drømme om at blive rig i Europa (dette genkendes hos Carling 2004). Retrospektivt kan Lillian se, at disse drømme ikke er realistiske fordi hun som irregulær ikke kan få et arbejde og således ikke blive i stand til at forsørge sig selv. Det, hun ønskede af sit liv, rigdom i Europa, var ikke muligt for hende som irregulær. Hendes mulighed er nu at skabe en fremtid i hjemlandet. Lillian har på sin rejse til Europa bevæget sig imellem forskellige kontekster, hun har haft kontakt med forskellige mennesker på forskellige tidspunkter og i forskellige sammenhænge. Hun har fået sine egne oplevelser og har gjort sig sine egne erfaringer, forskellig fra andres og i høj grad forskellig fra sin familie. Fra hun tidligere i sit liv havde fælles erfaringer og levede i en fælles kulturel horisont med hendes familie, har rejsen til Europa og tilværelsen i Danmark været præget af at hun har været alene. Lillians forestillinger om vesten er nu korrigeret og på baggrund af dette er hendes forhold til fortiden og fremtiden bestemt af den kontekst hun nu befinder sig i. Hun vil gerne hjem igen, nu da andre muligheder er udtømte. Et resultat af Lillians møder med Europa og den irregulære situation betyder, at hun retrospektivt genfortolker fortiden og fremtiden,.

Sygdom er et vigtigt tema i Lillians fortælling. Når det gælder sygdom er Lillians forhold og forventninger til fremtiden præget af de erfaringer hun har med sig fra sin familie. Det er erfaringer om et ringe hospitals- og behandlingssystem, som i hendes bevidsthed har medført to familiemedlemmers for tidlige død. Episoder om sygdom er knyttet sammen således, at de for hende danner et mønster om hvor svært det er at være syg i hjemlandet. I forhold til hendes egen sygdom bliver erfaringerne fra fortiden særdeles aktuelle, fordi hendes overlevelse er tæt knyttet sammen med et velfungerende hospitalsvæsen. Hendes fortælling handler her i høj grad om at skabe mening i tilværelsen. Ifølge Horsdal bliver det tydeligt, *"i hvor høj grad fortællingen handler om konfiguration af mening. I selektionen og hierarkiseringen af episoder og i den måde, de forbindes på, aftegnes konturerne af fortællerens identitetsforståelse og tilværelsestolkning"* (Horsdal 2005:119). Episoderne omkring Lillians far og svogers død var præget af hændelser, hvor familien passivt måtte affinde sig med og indordne sig de ydre vilkår, i dette tilfælde forholdene i hjemlandets hospitalsvæsen. I dette lys bliver det tydeligt, hvorfor Lillian nu er så aktivt handlende på at være med til at skabe sig en fremtid i hjemlandet, med et kontinuerligt fokus på behandlingsmulighederne.

Lillian skal giftes når hun kommer hjem. Herved ved hun, at hun yderligere er sikret i forhold til sin fremtid og hun indgår også i en tradition og i en fælles kulturel fortælling med andre kvinder, hvor ægteskabet for mange kvinders vedkommende, er deres eneste mulighed for forsørgelse.

OPSUMMERING

Kapitlet viser, at alle fire kvinder har ønsker til fremtiden. Ønsker som binder fortid, nutid og fremtid sammen. Kvindernes ønsker er begrundet i deres aktuelle situation men også af tidligere oplevelser, som præger deres liv og tilværelsesfortolkning.

Som forældreløs gik Joy kun sporadisk i skole og lærte ikke at læse og skrive. Hun har i dag rigtig svært at lære dansk og tilskriver det den manglende skolegang fra hjemlandet. Joy har en tidsfrist for sit ophold i Danmark. Hun mener, hun skal lære dansk, hvis opholdet skal forlænges og hun er rigtig bekymret for, hvad der vil ske hvis hun ikke evner dette. Et hovedtema hos Joy er at lære dansk.

Joy har lagt traffickinghistorien bag sig og skubber den væk i sin fortælling, fordi den er svær at rumme. Fra hvor Joy står i dag, som en ung kvinde der skal lære dansk, har hun gode og fornuftige forklaringer på, hvorfor det er så svært for hende at lære sproget. Disse forklaringer giver god mening for hende og får nutid, fortid og fremtid til at hænge sammen. På baggrund af fortiden har hun problemer i dag med at lære dansk og ved at se barndommen i dette lys, sætter hun sin selvforståelse

og tilværelsesfortolkning ind i meningsfulde rammer. Joys håb for fremtiden er at få lov til at blive i Danmark og at hun kommer til at lære dansk.

For Lucy og Deborah gælder det, at de på baggrund af tidligere erfaringer drømmer om at komme til at være handelskvinder igen. Lucy er aktuelt uden forsørgelsesforpligtigelser og Deborah forudser, at hendes ældste søn overtager forsørgelsen af sin mindre bror, når han er færdig på universitetet. Begge kvinder tager derfor udgangspunkt i sig selv, når de drømmer om fremtiden. Begge kvinder er påvirket af tilværelsen i Europa, men deres handelsdrømme om fremtiden er også begrundet i fortiden og i det velkendte. Begge kvinder drømmer om, at komme til at handle igen og således være i stand til at forsørge sig selv. Som konsekvens af livet som migranter tænker kvinderne globalt om deres handelsdrømme.

For begge kvinder gælder det at *handel* for dem er en del af en kulturel fortælling om kvinder som handler. Der er tale om fælles gods og fælles erfaringer som de har med andre kvinder og med familien og som sådan er det, at handle, også udtryk for en fælles selvforståelse med den nærmeste familie. Med rod i fortiden er Deborah også præget af sin nuværende tilværelse i Europa, hvor individet i højere grad ser tilværelsen som et projekt med mangfoldige muligheder. Selv om Deborah som irregulær ikke har disse muligheder, præger livet i vesten hende og således hænger nutid og dermed fortid og fremtid sammen, i hendes drømme og håb for, hvad fremtiden skal bringe.

Lucys drømme om fremtiden har også rod i, at hun startede tidligt med at handle sammen med sin bedstemor, en person som igennem hele livet har været betydningsfuld for hende. Lucys drømme om at handle kan synes fantastiske/urealistiske og uden rod i virkeligheden. Efter min vurdering kan drømmene på den ene side ses som et resultat af hendes globale tilværelse, men de kan også være udtryk for, at hun dagdrømmer. Hendes udgangspunkt som irregulær kan betyde at drømmen er urealistisk, fordi hun mangler kapital. Ifølge Horsdal ville vores tilværelse være dybt forarmet hvis vi ikke havde drømme, utopiske forestillinger eller håb.

Lillian skal som den eneste af de fire kvinder tilbringe den nære fremtid i sit hjemland. Hun har sagt ja til Handlingsplanens tilbud om en frivillig, forberedt hjemsendelse og er i gang med at planlægge sin fremtid med hjælp fra International Organisation for Migration (IOM). Lillians store bekymring er, om hun kan få relevant behandling for sin sygdom i hjemlandet.

Lillian har været på en lang rejse for at finde ud af, at det hun ønskede af Danmark, rigdom, ikke er muligt og i tillæg hertil har hun fået en alvorlig sygdom. Ud fra dette perspektiv er hun i sin historie naturligt centreret omkring sygdom og hendes tidligere erfaring med sygdom i den nærmeste familie har en fremtrædende plads. Lillian ved, at hun skal være aktivt handlende på sin sygdom og erindringer,

hvordan familien passivt måtte se til da hendes far og svoger døde som følge af mangler i hjemlandets hospitalsvæsen. Lillian arbejder således med Handlingsplanens hjælp på at skabe sig en fremtid, hvor hun også får behandling. Herudover søger hun via ægteskab yderligere at sikre sin fremtid og følger en kulturel historie om, hvorledes kvinder sikrer deres fremtid i Afrika.

SAMLET KONKLUSION

Min motivation til at skrive dette speciale var, at imødegå den stereotype opfattelse der præger synet på og debatten om afrikanske kvinder i prostitution i Danmark. Kvinderne bliver entydigt beskrevet som ofre for menneskehandel og som sex slaver, hvilket betyder at andre elementer i deres liv bliver overset eller anset som ikke eksisterende. De sociale indsatser overfor gruppen tager også deres udgangspunkt i, at kvinderne er ofre. Ud fra et ønske om at få et mere nuanceret billede af kvinderne valgte jeg derfor at lave livshistorieinterviews med fire kvinder.

Jeg ønskede at forstå de sociale fænomener ud fra kvindernes egne perspektiver og deres egne beskrivelser af sin verden, sådan som de oplever den. Derfor valgte jeg en fænomenologisk tilgang. På denne måde er de temaer som kvinderne fremhævede i interviewerne blevet de temaer som er behandlet i analysen.

Jeg har også valgt en konstruktivistisk tilgang til forståelsen af kvindernes historier fordi jeg mener, rammerne er afgørende for, hvad der fortælles til mig i den enkeltes livshistorie. Jeg mener herved at kvindernes situation, for tre kvinders vedkommende som irregulære i Danmark, gør at de er opmærksomme på at fortælle "*de rigtige*" fortællinger i "*de rigtige*" kontekster. Ifølge Horsdal er der visse fortællinger, som ikke skal fortælles i en bestemt sammenhæng, fordi "*de vil bryde den forståelsesramme, som de legitime fortællinger sætter*" (Horsdal 2005:83). Endvidere er der ifølge Horsdal klart, "*at der er kulturelle, sociale og psykiske begrænsninger i forhold til, hvad der kan fortælles i hvilke sammenhænge og på hvilken måde*" (ibid.).

Jeg vil i det følgende præsentere undersøgelsens hovedpointer. En uddybende og nuanceret beskrivelse af kvinderne og deres situation er der redegjort for under de enkelte analysespørgsmål.

- **Hvilke faktorer bidrager til, at kvinden i Europa indstiller sig på at forsørge sig selv og den efterladte familie eller børn gennem prostitution?**

For at få en forståelse for hvad der har betydning for kvindernes valg af at rejse til Europa og forsørge sig selv, børn og familie via prostitution, søgte jeg i dette undersøgelses spørgsmål at få svar på hvilke faktorer der ligger til grund for deres valg. I relation hertil kan det konkluderes, at der dels ligger en fælles kulturel fortælling og tradition for, at de skal forsørge deres familier men også, at de hver især har interesser for deres eget liv. For nogle kvinders vedkommende har den økonomiske krise medført, at de har set sig nødsaget til at ændre sin migrationsstrategi og slutte med at forsørge sin familie eller

forsørge familien på en anden måde, end de hidtil har gjort. Af ovenstående kan det sluttes, at der er såvel fælles, kulturelle grunde som individuelle til, at de vælger at ernære sig ved prostitution.

Undersøgelsesspørgsmålet tegner et billede af, at kvinderne har flere strategier for deres migration til Europa. For at belyse hvordan kvinderne mestrer deres irregulære situation søgte jeg i det næste spørgsmål at få en forståelse af, hvilke strategier der gør det muligt for dem at mestre deres tilværelse i prostitution.

- **Hvilke strategier gør det muligt for kvinden at mestre sin tilværelse i prostitution?**

Undersøgelsen viser, at alle kvinder håndterer deres liv og deres prostitution blandt andet ved at sætte deres lid til Gud. Det er tydeligt, at troen på Gud skaber mening i kvindernes liv. Det fremgår af fortællingerne, at forholdet til Gud er vigtigt for alle de fire kvinder og at Gud er en gennemgående og stabil relation i deres liv. For dem er Gud også en del af det at være afrikaner og relationen til Gud indgår således i en fælles kulturel selvforståelse som afrikaner. Troen på Gud bliver i en afrikansk kontekst noget der favner hele tilværelsen og således bliver forholdet til Gud en særdeles nærværende relation i kvindernes liv.

Forholdet til Gud har for kvinderne forskellig karakter, men kan beskrives således:

- Troen på Gud skaber tilhørsforhold både som familiemenneske og som afrikaner
- Troen på Gud er konkret og skaber sammenhæng i livet
- Gud tillægges alle gode egenskaber og er skaber af alt som er godt i livet
- Gud giver styrke og håb for fremtiden
- Gud er en *"legitim anden"* som kvinderne føler de kan stole på og som de har tillid til
- Forholdet til Gud giver livet mening og går for flere kvinders vedkommende som en rød tråd igennem tilværelsen

Ud fra analyserne i undersøgelsesspørgsmålet kan det konkluderes, at kvinderne samlet benytter troen på Gud som strategi for at mestre sin irregulære tilværelse. Derudover er det gældende for især én kvinde, at også visheden om, at hun forsørger sine børn gør det muligt for hende, at mestre og finde mening i sin irregulære tilværelse i prostitution. Herved fungerer ansvaret for børnene som en overlevelsesmekanisme. Der tegnes således et billede af at troen på Gud og meningsfuldheden i, at man ofrer sig for sine børn, skaber en *"oplevelse af sammenhæng"* i kvindernes liv. Disse faktorer har derfor en afgørende betydning for at kvinderne kan mestre deres tilværelse.

Konklusionerne på de to første undersøgelses spørgsmål leder naturligt videre til det næste undersøgelses spørgsmål, om hvilke håb kvinderne har for deres fremtid.

- **Hvilke drømme for fremtiden har kvinderne?**

Undersøgelsen viser, at alle fire kvinder har ønsker til fremtiden, som binder fortid, nutid og fremtid sammen. Kvindernes ønsker er begrundet i den aktuelle situation men er også præget af tidligere oplevelser, som har haft indflydelse på deres liv og på måden de ser og fortolker deres tilværelse på.

- For én kvinde gælder det at fremtiden er centreret om at lære dansk, hvilket er en forudsætning for at hun kan få lov til at blive i Danmark
- To kvinder drømmer om på sigt at komme til at være handelskvinder igen. Dette er noget de før har beskæftiget sig med og det er et fag de kender
- For én kvindes vedkommende skal fremtiden være i hjemlandet, hvilket hun får hjælp til fra Handlingsplanen.

Af undersøgelses spørgsmål 3 kan det konkluderes, at kvinderne har drømme for deres fremtid, som afspejler den situation de aktuelt befinder sig i. Deres håb og drømme tegner et billede af handlekraftige kvinder som agerer i sit eget liv. Kvinderne tænker i løsninger på deres situation, løsninger som på baggrund af nutidens muligheder, hænger sammen med både fortid og fremtid. Analyserne i spørgsmålet viser også at kvinderne er omstillingsparate og at de handler, når deres tilværelse forandrer sig. For en kvinde er migrationsstrategien om en tilværelse i Europa ikke lykkedes, hun er blevet syg og blev derfor "tvunget" til at opgive den irregulære status. For denne kvinde viser der sig nye muligheder, som hun aktivt handler på. Som et led i hendes strategi benytter hun sig af de muligheder om en ny tilværelse i hjemlandet, hun som offer for menneskehandel, bliver tilbudt.

DISKUTERENDE KONKLUSION

INDEHOLDER HANDLINGSPLANEN TILBUD, DER KAN FREMSTÅ SOM RELEVANTE FOR DE INTERVIEWEDE KVINDER?

Analyserne af ovenstående spørgsmål leder frem til en diskuterende konklusion om hvorvidt Handlingsplanen indeholder tilbud, som tre af kvinderne kan bruge. Handlingsplanens tilbud er ikke aktuelt for Joy, som arbejder på en legal fremtid i Danmark.

Handlingsplanen indeholder flere elementer. I den diskuterende konklusion vil jeg ud fra analyserne i de tre undersøgelsesspørgsmål alene forholde mig til Handlingsplanens tilbud om en forberedt hjemsendelse. Afsnittet vil blive diskuteret ud fra følgende underspørgsmål:

- Hvordan harmonerer Handlingsplanen med kvindernes tilværelsesvilkår og ønsker for fremtiden?
- Hvilket syn på kvinderne lægger Handlingsplanen op til?

Ved at inddrage Antonovskys, har jeg i tillæg til den indsigt jeg har fået ved at bruge Horsdals teorier om livshistorier, fået en dybere indsigt i, hvad som er vigtigt for kvinderne. Herunder hvad som giver deres liv mening og hvordan mening i livet kan gøre tilværelsen mere håndterbar for dem. Ved også at inddrage Antonovskys begreber i en diskussion af, hvilke tiltag som kan være relevant overfor denne gruppe kvinder, kan det efter min mening være muligt, at få en dybere indsigt i den enkelte kvindes situation. Ved at tage højde for, hvad der er meningsfuldt for hende, kan man/socialt tilbud/Danmark have mulighed for at tilbyde hende en hjælp hun selv mener, hun kan bruge. En dybere indsigt i kvindernes situation kan også få os til at forstå, hvorfor hun eventuelt afviser den hjælp hun får tilbudt.

HVORDAN HARMONERER HANDLINGSPLANEN MED KVINDERNES ØNSKER?

INDLEDNING

Jeg vil i dette spørgsmål diskutere Handlingsplanens tilbud om hvorvidt en forberedt hjemsendelse tilgodeser de ønsker kvinderne har for deres liv. Jeg vil tage afsæt i den situation som opstår, når kvinderne på den ene eller den anden måde "tvinges" til at opgive sin irregulære status.

En opgørelse for 2009²⁰ viste, at Udlændingetjenesten havde vurderet 49 personer handlet i perioden fra den 1. august 2007 til 30. april 2009. I alt har 186 sager været fremlagt til vurdering. Heraf har 8 personer søgt asyl. 41 personer har været vurderet handlet og har som følge heraf fået fastsat en refleksionsperiode på 30 dage. Det er bemærkelsesværdigt at ud af de 41 personer, der blev vurderet som handlet, er 30 forsvundet. Muligvis lever de fortsat illegalt i Danmark men de kan også være rejst ud af landet for egne midler. 6 kvinder har modtaget tilbuddet om en frivillig forberedt hjemsendelse. Det fremgår af rapporten at det er Center Mod Menneskehandels erfaring, at kun få kvinder ønsker at gøre brug af muligheden for en refleksionsperiode i Danmark på 100 dage og en frivillig hjemsendelse.

Lucy og Deborah opholder sig illegalt i Danmark. Et meget sandsynligt scenarie er, at de bliver mødt i prostitution enten på gaden eller på en massageklinik og tages med på politistationen. Når politiet erfarer, at de opholder sig irregulært i Danmark, vil de komme til at tale med en medarbejder fra de sociale organisationer. På baggrund af denne samtale og politiets afhøringsrapport, vil Udlændingetjenesten vurdere, om kvinderne har været udsat for menneskehandel. Ofre for menneskehandel tildeles en refleksionsperiode på 30 dage samt et tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse. Modtages dette tilbud forlænges refleksionsperioden til 100 dage.

Nyere forskning viser, at kvinder ofte ikke selv mener, de er ofre for menneskehandel. Mange kvinder har svært ved at identificere sig som hjælpeløse ofte, dels fordi de er vant til at klare sig selv, de oplever sig selv som handlekraftige, og det kan for mange være nedværdigende at modtage hjælp (Brunovskis og Surtees, 2008; Plambeck og Lisborg, 2008). Kvinderne kan afvise den hjælp de får tilbudt bl.a. fordi de kun oplever, at de bliver opfattet som ofre og ikke som de søstre, døtre, kærester, mødre, hustruer, naboer, veninder og kvinder, de også er (Plambeck og Lisborg, 2008). For mange kvinder er prostitutionsmigration en strategi, et middel til at forbedre deres liv derhjemme. Disse kvinder har som alle andre kvinder drømme om et godt liv og om at kunne hjælpe familie og børn. Kvinderne bliver som ofre ikke altid tilbudt den hjælp de selv mener, de har brug for. Derudover viser undersøgelser at de frygter stigmatisering og at de nærer stor mistro til socialarbejdere og myndigheder (Brunovskis og Surtees, 2008; Plambeck og Lisborg, 2008, Lisborg, 2009).

²⁰ http://www.lige.dk/files/PDF/Handel/status_handel_juni2009.pdf. Rapporten er udgivet af den tværministerielle arbejdsgruppe til bekæmpelse af menneskehandel i juni 2009.

HVORDAN HARMONERER HANDLINGSPLANEN MED KVINDERNES TILVÆRELSESVILKÅR OG ØNSKER FOR FREMTIDEN?

Flere temaer vil spille ind her, bl.a. kvindens bevæggrunde for den oprindelige migration, den aktuelle situation herunder forhold til menneskehandlere og forholdet/forpligtigelserne til familien.

Herudover viser undersøgelser, at kvinder ofte ikke forstår den hjælp de bliver tilbudt og at hjælpen i øvrigt kan minde dem om den menneskehandels situation de har været udsat for (Brunovskis og Surtees, 2008). På baggrund af min viden om Deborah og Lucy kommer jeg nedenfor med min vurdering af/gæt på, hvordan de vil reagere såfremt de bliver antruffet af politiet.

Deborah

For Deborah gælder at hun er i Europa for at forsørge sine børn. Efter 11 år i Spanien er hun rejst til Danmark og hun er startet i prostitution. Den økonomiske krise gør tilværelsen hård og Deborah håber for sin fremtid, at hun kan begynde at være handelskvinde igen. Deborahs forsørgelsesforpligtigelser er ikke kun konkrete men de er også med til at give hendes liv mening.

Både omstændighederne omkring politiets anholdelse af hende og samtalen med en socialarbejder, vil for Deborah formentligt være ukendte situationer. Hun ved i første omgang ikke, hvor politiet kører hende hen og det er sandsynligt, at hun skal vente i en celle indtil hun skal afhøres. På et tidspunkt, vil hun komme til at tale med en socialarbejder. Det er ikke sikkert at hun helt forstår nuancerne i hvad socialarbejderen siger. Situationen kan derfor forekomme hende kaotisk, hun kan være traumatiseret og forvirret over, hvad der sker og være usikker på, hvem de potentielle hjælpere egentlig er. Deborah kan således være i en så ustabil tilstand, at hun på ingen måde kan overskue konsekvenserne af at acceptere eller afvise den hjælp som bliver hende tilbudt. Undersøgelser viser, at succeskriteriet for, at Deborah modtager hjælp, beror på om socialarbejderen formår både at informere hende og skabe tillid, på et tidspunkt hvor hun formentligt er traumatiseret og forvirret (Brunovskis og Surtees, 2008).

Således er chancerne for, at Deborah fra starten af afviser hjælp ret store. Grunderne hertil kan være flere, bl.a. :

- Hun kan være bange for at hun er i en ny menneskehandels situation
- Hun er traumatiseret og forvirret
- Hun nærer mistro til socialarbejderen
- Hun forstår ikke den hjælp hun får tilbudt

Herudover er det Deborahs situation, at hun fortsat skal forsørge sine sønner. På nuværende tidspunkt er sønnerne stadig afhængige af hendes økonomiske hjælp og situationen i hjemlandet har derfor ikke

ændret sig. Derudover har hun måske en gæld at afbetale på og det forventes af hende af menneskehandlerne, at hun stadig afdrager på denne. Hun kan også være udsat for trusler fra deres side.

Såfremt Deborah accepterer Handlingsplanens tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse til Spanien (hvor hun har fast ophold), vil hun i en periode formentligt ikke være i stand til at sende penge hjem, hvilket rokker ved sønnernes eksistensvilkår ligesom hun ikke vil kunne afdrage på en evt. gæld til menneskehandlerne. Disse forhindringer kan gøre det umuligt for Deborah at modtage hjælp efter Handlingsplanen.

Samtidig er det er min vurdering, at tilbuddet om en forberedt hjemsendelse faktisk godt kan passe til Deborahs ønsker for sin fremtid. Hun vil gerne begynde at handle igen og det kunne godt være at man under Handlingsplanen og i samarbejde med International Organisation for Migration og humanitære organisationer i Spanien kunne hjælpe hende i gang med sin lille handels virksomhed, som på sigt kunne gøre hende selvforsørgende.

Lucy

For Lucy gælder, at hun nu på grund af den økonomiske krise kun kan tjene penge til sig selv. Hun ville gerne hjælpe sine familiemedlemmer fortsat, men krisen gør dette umuligt for hende. Lucy fortæller ikke, om hun har opholdstilladelse i et andet Europæisk land, men hun fortæller om, hvor svært hun synes det er på grund af den økonomiske krise. Skilbrei og Tveit (2007) ser et generelt mønster for, hvornår nigerianske kvinder er rede til at vende tilbage til sit hjemland. De deler kvinderne op i fire grupper, hvor én af grupperne passer til Lucys situation. Denne gruppe omhandler kvinder som synes at de i nogen grad har opnået det de kom til Europa for og at deres tilværelse er bedre nu, end hvis de var forblevet i hjemlandet. Selv om tiderne er svære for Lucy, er hun stort set tilfreds og er i gang med at lægge nye planer for sit liv. Hun vil gerne være handelskvinde igen og hun tænker globalt om dette. I forbindelse med en forberedt hjemsendelse ville Lucy formentligt blive sendt tilbage til hjemlandet, på nuværende tidspunkt uden en opsparing. På denne måde kunne hun returnere som en "failed migrant" en situation som flere ofre for menneskehandel frygter. Anders Lisborgs undersøgelse viser, at hovedparten af de thailandske og filippinske kvinder i hans undersøgelse var bekymrede for sine gældsforpligtigelser og mangel på opsparing og derefter for samfundets reaktion og for stigmatisering (Anders Lisborg, 2009). Faktisk gav flere thai kvinder udtryk for, at frygten for at blive stigmatiseret på grund af prostitution blev overskygget af frygten for at blive stigmatiseret ved at komme hjem uden penge (ibid.). Da Lucy har bygget sin tilværelse op omkring forsørgelsesforpligtigelser overfor

familien, er det svært at forestille sig, at hun skulle være interesseret i, at blive sendt retur uden en opsparing.

Det er dog min vurdering, at Handlingsplanen også for Lucy kunne være et godt udgangspunkt for at starte med at handle igen og på sigt blive selvforsørgende.

VILLE LILLIAN STADIG OPHOLDE SIG I DANMARK IRREGULÆRT, HVIS HUN IKKE VAR BLEVET SYG?

Brunovskis og Surtees undersøgelse viser, at de fleste ofre for menneskehandel kun accepterer hjælp når de er i særlig desperate situationer og ikke har andre alternativer (Brunovskis og Surtees, 2008). For Lillian, som drømte om rigdom i Vesten, har livet i Europa været meget sværere for hende end hun troede det ville blive og hun har fundet ud af, at hun i længden ikke kan klare sig som irregulær.

Som irregulær har Lillian været den ideelle arbejdskraft. Ifølge Khosravi har en irregulær indvandrer en rød mærkat, en ekstrapris på sig, hvor der er 50% rabat på hendes arbejdskraft (Khosravi 2006). Lillian blev syg og fik behov for medicinsk behandling. Som irregulær havde hun ikke adgang til medicin og blev derfor nødt til, at opgive sin irregulære tilværelse i Danmark. Hvis Lillian ikke var blevet syg er det ifølge flere undersøgelser sandsynligt (Brunovskis og Surtees, 2008; Lisborg, 2009), at hun formentligt var blevet i Danmark som irregulær af frygten for at komme hjem som "failed migrant". Derudover viser andre undersøgelser, at der er et generelt mønster i forhold til hvornår kvinderne er rede til at repatriere (Skilbrei og Tveit, 2007). Kvinderne kan groft sagt deles op i 4 grupper, hvor i hvert fald én af grupperne kan være relevant i forhold til Lillians situation. Dette er kvinder som har forsøgt lykken i Europa og som ikke har opnået de mål de satte sig. Det er sværere at klare sig i Europa end de troede og nogle af kvinderne er relativt positive overfor at rejse hjem hvis der er udsigt til penge eller arbejde. De lægger vægt på, at de vil være afhængig af en sikker indkomst for at rejse tilbage (ibid.).

Lillians situation kan sammenlignes med kvinderne i denne gruppe. Handlingsplanen er formentlig for Lillian, en måde hvorpå hun kan komme hjem, stadig få støtte i en periode og forhåbentligt på sigt blive selvforsørgende. Handlingsplanens hjælp vil også betyde, at hun i en periode får tilgang til medicin og forhåbentligt kan hun på sigt få behandling i hjemlandet.

Brunovskys og Surtees undersøgelser viser, at alene det at modtage hjælp, hvad enten det er tale om et ophold på et krisecenter eller hjælp fra en humanitær anti-trafficking organisation, kan føre til stigmatisering og eksklusion. Stigmaet kan komme til at berøve såvel den enkelte kvinde, hendes familie som lokalsamfundet (Brunovskys og Surtees, 2008). Lillian kommer ikke til at bo sammen med sin familie når hun returnerer. Hun vil komme til at bo i en større by, hvor hun i den første tid skal

bo/opholde sig i et beskyttet tilbud. Herfra skal hun bygge sin tilværelse op og forsøge at blive selvforsørgende. På denne måde bliver det forhåbentligt ikke så tydeligt, at hun modtager hjælp fra en humanitær organisation. Brunovskys og Surtees undersøgelser viser hertil, at ofre for menneskehandel, som modtager hjælp og støtte som andre i samfundet også gerne vil have og har brug for, kan blive mødt med jalousi og misbilligelse, noget som kan forstærke stigmatisering (ibid.).

OPSUMMERING

For de kvinder, jeg har talt med, gælder, at de er handlekraftige og vant til at agere i sit liv. De er i Europa for at tjene penge til sig selv og/eller for at forsørge sine børn eller familie. Ikke kun fordi det er en nødvendighed for dem men også fordi, det er den måde, hvorpå de definerer deres liv og forstår sig selv. I Antonovskys optik giver disse forpligtigelser kvinderne mening i deres tilværelse. De er kvinder, de er mødre, søster eller døtre og medlemmer af familier som hjælper hinanden.

Jeg mener, Handlingsplanens tilbud om en frivillig forberedt hjemsendelse kan være et godt tilbud til såvel Lucy, Deborah og Lillian. Men jeg vurderer også, at Lucy og Deborah formentligt vil afvise tilbuddet. Det er der flere grunde til, grunde som både tager afsæt i deres aktuelle situation og i den situation de vil havne i som ofre for menneskehandel. Deres aktuelle situation er således at Deborah stadig har forsørgelsesforpligtigelserne overfor sønnerne og evt. gæld til bagmænd. En hjemsendelse til Spanien vil for Deborah betyde, at hun i en periode ikke vil kunne forsørge sine sønner. Lucy er faktisk glad for livet i Europa, om end det er vanskeligt lige nu. En hjemsendelse vil for Lucy formentlig betyde, at hun kommer hjem som en "failed migrant". Herved vil billedet af familiens forsørger, som hun har bygget op igennem mange år, krakelere. Lucy har bygget sit liv op omkring denne identitet og hendes selvforståelse og tilværelsesfortolkning afhænger af den. Det er derfor svært at forestille sig, at Lucy nu skulle være interesseret i, at vende tilbage til sit hjemland.

Hvorvidt Lillian vender hjem som en "failed migrant" er svært at vurdere. Fakta er, at hun ikke har opnået det hun ville da hun kom til Europa. Jeg tror meget afhænger af, hvor synlig den hjælp hun får er og, hvor tæt hun er på sin familie. Jeg ved ikke, hvad Lillian har fortalt om sin situation og jeg tror ikke, at familien er vidende om, at hun i Danmark bliver anset som et offer for menneskehandel. Måske kan Lillian få "drejet" sin historie således, at hun efter et ophold i Danmark er i stand til at starte sin egen lille virksomhed, ja, så er det jo en succeshistorie.

For alle tre kvinder vil en accept af at være ofre for menneskehandel formentligt betyde, at de fundamentalt må ændre syn på sig selv. Brunovskys og Surtees undersøgelser viser, at nogle kvinder ved at acceptere hjælp bliver nødt til at acceptere rollen og identiteten som offer for menneskehandel.

Denne rolle kan være stigmatiserende for dem, men den kan også betyde, at de af omgivelserne, medier og humanitære organisationer, næsten bliver omtalt i "glorificerende vendinger".

Menneskeofferrollen at således ikke en nem rolle at tage på sig og kvinderne kan, ved at acceptere hjælp, også i nogen grad, blive nødt til at erkende alvorligheden i det de har oplevet. Herved kan det være svært for dem at opretholde de naturlige forsvarsmekanismer som opstår når man har haft traumatiske oplevelser. Problemer relateret til rollen som offer for menneskehandel har således både at gøre med menneskehandelstermen som med det at være et offer generelt og at modtage hjælp (Brunovskys og Surtees, 2008).

HVILKET SYN PÅ KVINDERNE LÆGGER HANDLINGSPLANEN OP TIL?

I forordet til handlingsplanen "*Et Andet Liv*" fra 2005 slås det fast at prostitution er forbundet med store negative helbredsmæssige og sociale konsekvenser og at prostitutionsdebuten er begrundet i sociale årsager.²¹ I den første handlingsplan mod menneskehandel (2002) beskrives, hvorledes kvinder på grund af gæld tvinges til at prostituere sig under kummerlige forhold. Årsagerne til menneskehandlen beskrives dels som et fattigdomsproblem, dels som et resultat af "*feminisering af fattigdom*" og således som et ligestillingsproblem (Handlingsplanen 2002:7). Det er tale om mennesker som bliver udnyttet, de er *ofre* dvs. mennesker som noget går ud over ²².

Den nye Handlingsplans fokus er at styrke efterforskning så bagmænd kan straffes og ofre kan støttes via sociale tilbud. Derudover skal menneskehandel forebygges, det internationale samarbejde og det sociale arbejde i afsenderlandene forbedres. Handlingsplanen tager udgangspunkt i at der skønsmæssigt er 4732 prostituerede i Danmark hvoraf halvdelen er af udenlandsk oprindelse. Hvor mange af disse der er offer for menneskehandel vides ikke (Handlingsplanen 2007-2010:6).

Jeg vælger at tage udgangspunkt i Handlingsplanens fokus på kvinderne som ofre for menneskehandel. Ifølge Plambech og Lisborg (2008) afviser op til 80 procent af migrantkvinderne i prostitution i mange lande enhver hjælp som politi og socialarbejdere tilbyder dem. Grunden hertil simplificeres ofte til at kvinderne er bange for at vidne og for at "*ryge lige i kløerne på bagmænd i hjemlandet*" (ibid.).

²¹ Det skal dog bemærkes, at handlingsplanen har fokus på kvinder, der opholder sig permanent i Danmark. Derved tager den ikke højde for den globale ulighed og at prostitution kan have meget forskellig betydning for den enkelte.

²² Jf. Politikens Retskrivnings- og Betydningsordbog 1999.

De fire kvinder jeg har interviewet er alle optaget af, at fortælle om deres familier og om, hvilken rolle de hver især har i familien. De er optaget af sig selv om kristne afrikanere og forholdet til familien og troen på Gud skaber for dem i Antonovskis optik en varierende grad af meningsfuldhed i deres tilværelse. De fire kvinder bruger på intet tidspunkt betegnelsen offer om sig selv eller ser sig selv som værende én som noget er gået ud over. Derimod betragter de sig på et strukturelt plan som fattige kvinder med svære livsvilkår. Kvindernes opfattelse af sig selv hænger godt sammen med nyere forskning som viser, at kvinder ofte ikke oplever de hjælpetiltag de får tilbudt som hjælp. hovedårsagerne er, at kvinderne ikke selv mener, de er ofre for menneskehandel. Selv om kvinderne ifølge de juridiske definitioner kan være ofre for menneskehandel kan rollen som offer være problematisk for dem. De er vant til at klare sig selv, de oplever at de selv kan handle i sit liv og derved bliver det for nogle kvinders vedkommende nedværdigende at modtage hjælp (Plambech og Lisborg, 2008).

KVINDERNE SOM OFRE – EN BEKVEM DISKURS?

Som nævnt tager Handlingsplanen udgangspunkt i, at kvinderne er ofre. Undersøgelser viser, at mange kvinder, som skal modtage hjælpen, ikke opfatter sig sådan (Plambech og Lisborg, 2008). De ser ikke sig selv som de hjælpeløse ofre, de bliver gjort til, både af medier som af humanitære organisationer. Derudover tager tilbuddene sit udgangspunkt i at ofre bør tilbydes "*behandling*" i form af psykologisk, socialpædagogisk og sundhedsfremmende behandling. Brunovskys og Surtees undersøgelser viser, at mange kvinder er mistænksomme overfor nogle former for hjælp, eksempelvis psykologisk behandling som i nogle samfund giver negative associationer (Brunovskis og Surtees, 2008).

Handlingsplanen er ikke alene om at se på kvinderne som ofre. Billedet understøttes af såvel medier som sociale humanitære organisationer hvor kvinden beskrives som en vare der er købt og som tvangsmæssigt bliver udnyttet. Eksempler på dette ses på flere organisationernes hjemmesider. Bl.a. kan man finde en beskrivelse af, hvorledes "*grænse fri*" ufrivillig sex med 10-15 kunder om dagen er almindeligt og at kvinderne ikke selv kan sige fra overfor dette²³. Andre skriver at kvinderne bliver spærret inde, banket og voldtaget af bagmænd før de sendes til Europa²⁴ og at voldtægt, mishandling

²³ www.hopenow.dk

²⁴ www.christiansvenner.dk

og trusler er en del af hverdagen for disse kvinder²⁵. Ved at taste "*slave100*" kan man støtte en humanitær organisation²⁶.

En beskrivelse af kvinderne som ofre er således almindeligt godkendt både af medier, myndigheder og af sociale humanitære organisationer. Et spørgsmål hertil kan være: Hvis beskrivelsen af kvinderne som ofre og som udnyttede viljeløse sexslaver ikke stemmer overens med det syn mange kvinder har på sig selv, hvordan kan det så være at dette syn er fremherskende? Det er ikke specialets formål, at give svar på disse spørgsmål og der er formentligt heller ikke et enkelt og entydigt svar. På den ene side kan "*offerstrategien*" gøre det nemmere for de humanitære organisationer at "*sælge*" deres budskab. Det kan også være nemmere at forstå at kvinder har behov for hjælp, hvis de entydigt bliver beskrevet som værende i situationer som for de fleste mennesker må fremstå som ubærlige. Man kan således påstå at offerstrategien er et virksomt middel, hvis organisationerne skal få befolkningens bevågenhed og derudover få midler til sit arbejde. Offerstrategien er også god, fordi den får os til at tænke med "*maven og følelserne*", får os til at tænke: "*hvad hvis dette overgik os selv?*" og "*hvordan ville jeg have det med at sælge tvungen sex til 10 personer hver dag?*" Historien er ikke langt nær så god hvis det viser sig at kvinden faktisk "*kun*" er en fattig kvinde som selv har valgt at være i Danmark for at forsørge sine børn. Hun har måske også selv taget kontakt til menneskehandlere og er indforstået med, at betale af på sin gæld til dem.

HVORDAN HAR VI DET MED FATTIGE MENNESKER, MENNESKEHANDEL OG PROSTITUTION?

Det er ikke så mærkeligt, at synet på kvinderne som ofre har så stor gennemslagskraft, fordi man dagligt bliver konfronteret med det. Der er mange aktører på feltet, som kan have egne interesser i, at italesætte kvinderne på denne måde.

Hvis kvinderne derimod "*kun*" er fattige, de har måske selv "*valgt*" at være i prostitution om end under meget dårlige vilkår, så er det sværere for os at se på dem som udnyttede, viljeløse ofre som har brug for vores hjælp og som vi gerne vil hjælpe og "*redde*". Hvis vi tager denne tanke alvorligt bliver vi måske nødt til at tænke over hvad vi egentlig skal mene om mennesker som "*bare*" er fattige og som kommer til Danmark for at tjene penge. Vil vi som land tage imod disse fattigdomsflygtninge, hvis de ikke er "*offer for menneskehandel*" og "*sexslaver*"? I stedet for, at vi offentligt tager denne diskussion og

²⁵ www.redeninternational.dk

²⁶ www.safe-and-alive.dk

tager stilling til denne problematik er det måske bedre for os alle, at de fortsætter med, at være irregulære i Danmark?

I 2001 kom den daværende radikale udviklingsminister Anita Bay Bundgaard ud i et politisk stormvejr fordi hun foreslog, at Danmark udover kvoteflygtninge også skulle være forberedt på at modtage mennesker som flygter fra sult og fattigdom²⁷. Herudover mente hun, at man ikke kan løse verdens fattigdomsproblemer ved at stramme flygtningelovgivningen og skære i ulandsbistanden. Hun blev afvist/diskussionen blev tiet ihjel/...Jeg vil ikke yderligere gå ind i denne debat med blot påpege, at vi dengang og formentlig heller ikke nu, er åbne for en diskussion af, hvorvidt vi vil hjælpe mennesker som "bare" er fattige og som ønsker sig andre muligheder i tilværelsen. Er vi villige til at hjælpe en fattig kvinde som selv har meninger om, hvad hun behøver? Er vi villige til at hjælpe en kvinde som ikke opfatter sig selv som offer? Og er vi villige til at kvinden bliver hjulpet i Danmark og herved eventuelt "risikere" at hun lovligt tager ophold i vores land?

Et entydigt fokus på kvinderne som ofre friholder os også for den vanskelige snak om, hvad vi egentlig skal mene om prostitution, en størrelse som for mange er svær at rumme. Mange mænd finder prostitution som en helt acceptabel løsning på deres situation og mange danske (og udenlandske) prostituerede fremstår velfungerende og påstår, at de ikke er ofre.

Men det er nemmere for os, hvis prostitutionskunden er "et svin" og kvinden han går til er "et offer" som er blevet pisket og voldtaget. Herved er vi fritaget for at skulle forholde os til hvad vi mener om prostitution, fattige mennesker og om, hvem der i så fald er værdige til at blive "reddet" og hjulpet.

²⁷ www.danske-nyheder.dk. Søg efter arkiv, minister i stormvejr.

Epilog

Selvfølgelig skal vi hjælpe ofre for menneskehandel, en problematik Danmark som nation har internationale forpligtigelser overfor. Problemet er lige nu, at mange ofre ikke tager imod den hjælp de får tilbudt og herved sendes hjem til en tilværelse som måske er værre for dem, end den de forlod da de migrerede til udlandet. Der er derfor behov for at revidere den nuværende Handlingsplan så den i højere grad tager højde for målgruppens situation og selvforståelse.

Ud fra deres SIREN report "*Why victims of trafficking decline assistance*" anbefaler Brunovskys og Surtees eksempelvis følgende for at forbedre indsatserne overfor "ofre" for menneskehandel:

- At der udarbejdes tilgængelig information på relevante sprog, hvor det tages hensyn til alder og uddannelsesniveau.
- At vi retter opmærksomheden på hvordan regler og reguleringer opfattes af ofrene og udarbejder retningslinjer for hvordan der tages hensyn til etnicitet og ofrenes rettigheder.
- At vi er opmærksomme på kvaliteten af den hjælp som bliver tilbudt.
- At der tildeles området tilstrækkelige ressourcer med mulighed for alternative løsninger.
- At der udvikles programmer som forebygger stigmatisering og som sigter mod en ikke-identifikation som ofre (Brunovskys og Surtees, 2008).

LITTERATURLISTE

- Adepoju, Aderanti (2005): "Review of Research and Data on Human Trafficking in sub-Saharan Africa", I Frank Laczko and Elzbieta Gozdian (red.): *Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey Offprint of the Special Issue of International Migration* Vol. 43 (1/2) Geneva: IOM, s. 78.
- Alheit, Peter (1993): "Changing basic rules of biographical construction: Modern biographies at the end of the 20th century". *Tekster til Voksenpædagogisk teoriudvikling, SHF, nr. 10. RUC, 1993.*
- Ammerman, Nancy T. (2007): "*Everyday religion*". New York: Oxford University Press. Side 221.
- Antonovsky, Aaron (2000): "*Helbredets mysterium. At tåle stress og forblive rask*". Hans Reitzels Forlag, 1.udg. 7. oplag. Kap. 1 og 2.
- Årsvoll, Helge (2009): "*Når jeg er med en mann hjem, tegner jeg korsets tegn i det jeg går over dørterskelen. Religionens betydning for nigerianske kvinner i prostitution*". Masteroppgave. Master i globale studier.
- Brennan, Denise (2005): "Methodological Challenges in Reserch with Trafficked Persons: Tales from the field". *I Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey*. Side 38.
- Bruner, Jerome (1986): "*Actual minds, Possible Worlds*". Harvard University Press, side 122.
- Brunovskis, Anette og Surtees, Rebecca (2007): "*Leavning the past behind. Why victims of trafficking decline assistance*". SIREN report 2008.
- Carling, Jørgen (2004): "*Migraton, Human Smuggling and Trafficking from Nigeria to Europe*". Prepared for IOM by International Peace Research Institute, Oslo (PRIO).
- Carling, Jørgen (2005): "*Global Migration Perspectives*". No. 35. Global Commission on International Migration.
- Castles, Stephen & Miller, Mark J (2003): "*The Migratory Process and the Formation of Ethnic Minorities*" i "*The Age of Migration*" side: 18-42, 67. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- COWI, 2006: *"Evaluering af handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel"*.
- Ehrenreich, Barbara og Hochschild, Arlie Russell (2002): I "Introduction" I Ehrenreich, Barbara og Hochschild (red): *"Global women: nannies, maids, and sex workers in the new economy"*. Metropolitan Books, New York. Side 5, 8-9.
- Fuglsang, Lars og Olsen, Poul Bitch (red) (2004): *"Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne"*. Roskilde Universitetsforlag. Kap. 9. og kap. 8.
- Gadamer, Hans-Georg (2007): *"Sandhed og Metode. Grundtræk af en filosofisk hermeneutik"*. Academica. 2. udgave, 1. oplag side: 137, 253 – 286.
- Giddens, Anthony (1996): *"Modernitet og selvidentitet"*. Reitzel side 14.
- Gonsalez, J.L. (1998): "Philippine labour migration: Critical dimensions of public policy". In C. Blanc (eds): *"Towards a transnational perspective on migration"*, New Youk: NYAS. Side 96.
- Holm, Majbrit Gamborg (2006): *"Nigerianske kvinder I prostitution I Danmark – migranter, sexarbejdere og midt imellem"*. Integreret speciale ved Internationale Udviklingsstudier og socialvidenskab, Roskilde Universitetscenter, efterår 2006. Kap.1.
- Horsdal, Marianne (2005): *"Livets fortællinger – en bog om livshistorier og identitet"*. Borgen. Kap.
- Høvsgaard, Jens (2007): *"Solgt til sex. Menneskehandlens ofre og bagmænd"*. Forlag: Peoples Press.
- Justesen, Ole (2010): *"Afrika i Danmark, Danmark i Ghana. Erfaringer fra dansk afrikahistorie"*. CAS Africa papers, januar 2010. Side 1-5.
- Khosravi, Shahram (2006): "Territorialiserad mänekklighet: irreguljära immigranter och det nackna livet" s. 283-311 i *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgerskapet*.
- Kvale, Steinar (2008): *"Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview"*. I udg. 15 oplag. Kap. 3, 12,14.
- Lisborg, Anders (2001): *"Fra moderne slaver til modige entreprenører – om prostitutionsrelateret migration fra Thailand til Danmark"*. I *kvinder, køn og forskning, nr. 3, 2001*.

- Lund, Henrik Herløv (2009): *"Den Økonomiske krise i Danmark: Baggrund, udsiger og hvad kan der gøres?"*. s. 10.
- Mbiti, John (1991): *"African religions and philosophy"*. Oxford: Heinemann.
- Olsen, Henning (2002): *"Kvalitative kvaler"*. København: Akademisk Forlag.
- Plambeck, Sine (2007): *"Managing Migration – Risks and Remittances among Migrant Thai Women"*. Speciale Lunds Universitet. Afdeling for Social Antropologi.
- Rasmussen, Nell. Servicestyrelsen (2007): *"Prostitution I Danmark"*.
- Sebba, Mark (1997): *"Contact Languages Pidgins and creoles"*. Kap. 1.
- Servicestyrelsen (2010): *"Udenlandske kvinder i prostitution I Danmark". Migrantprostituerede og ofre for menneskehandel"*. Afventer udgivelse.
- Skilbrei, May-Len og Tveit, Marianne (2007): *"Facing Return. Perceptions of Repatriation among Nigerian Women in Prostitution in Norway"*. Fafo report 2007:1.
- Skilbrei, Tveit og Brunovskis (2006): *"African Dreams on European Streets"*. Fafo report 525, 2006. Kap. 2, 7 og 8.
- Skytte, Marianne (2008): *"Livshistorier som videnskilde i socialt arbejde"*. Artiklen indgår i Michael Hviid & Keith Pringle (red). *At forstå det sociale*. Hans Reitzels Forlag, 2008.
- Spanger, Marlene (2001): *"Between Suppression and Independence, Transnational Prostitution of Black Women in Denmark"*.
- Spanger, Marlene (2006): *"Thailandske migranternes salg af seksuelle tjenester"*.
- Taylor, Charles (1989): *"Sources of the Self, The Making of Modern identity"*. Cambridge University Press.
- Tyldum, Guri, Tveit, Marianne og Brunowski, Anette (2005): *"Taking Stock. A review on the existing research on trafficking of sexual exploitation"*. FaFo-report 493, Norge.
- United Nations (2008): *"Trends in Total Migrant Stock: The 2008 Revision"*.
- VFC (Videns- og formidlingscentret for Socialt Udsatte) (2006): *"Slutrapport – Implementering af regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel"*.

- West, Asger og Hansen, Jette: "Kvinder skamferes og sælges til sex". Artikel I Jyllandsposten den 14. marts 2009.
- Winsløw, Jacob Hilden (1991): "Sociologisk forulempning". *Tema Etik & Sociologi*. Social Kritik 17/91. Side 12-25.
- www.centermodmenneskehandel.dk. Søg efter indsatsen i Danmark og herunder Forberedt hjemsendelse for voksne ofre for menneskehandel.
- www.centermodmenneskehandel.dk. Søg efter internationale forpligtigelser, Europarådets definition af menneskehandel.
- www.centermodmenneskehandel.dk. Søg efter internationale forpligtigelser, og herunder Palermoprotokollen.
- www.danske-nyheder.dk. Søg efter arkiv, minister i stormvejr.
- www.denstoredanske.dk. Søg efter analfabetisme.
- www.leksikon.org. Søg efter sundhed. En berømt og omstridt definition af sundhed er givet af Verdens Sundhedsorganisationen (WHO): «Sundhed er en tilstand af fuldkommen legemlig, sjælelig og socialt velvære og ikke blot fravær af sygdom og gener».
- www.leksikon.org. Søg efter tredje verden. I Vesten er den tredje verden "de fattige lande" i Afrika, Asien og Syd- og Mellemerika.
- www.servicestyrelsen.dk. Søg efter udsatte, prostitution, udgivelser på prostitutionsområdet og herunder "Prostitutionens omfang og former".

ENGLISH ABSTRACT

The data for this thesis is based on the life stories of four African women, who all have been illegal immigrants and have earned a living by prostitution. In the public debate, female victims of human trafficking are often described as sex slaves and victims of force and exploitation. To counteract the stereotyped perception surrounding these women, the starting point of this thesis has been to hear the stories from the women themselves, hear who they are, and what they think is important in their lives.

Based on a phenomenological approach to the women's stories, combined with a hermeneutic analysis, the focus of the thesis has been on the issues the women themselves talk about. Based on the women's stories as told by them during the interviews, I prepared three overarching questions for analysis:

- Which factors contribute to immigrant women living in Europe choosing to support themselves, their bereaved families and/or children through prostitution?
- Which strategies make it possible for them to master a life in prostitution?
- Which dreams for the future do the women have?

Denmark has an Action Plan to combat human trafficking, which among other elements, outlines the national social work initiatives concerning this group of women. An important element in the action plan concerns offering victims "*An Assisted Voluntary Return*" to their country of origin. In my discussions with the four informants, I was therefore interested in whether this initiative was applicable to the situations of the women.

Throughout the analysis, it is made clear that all four women are powerful and are able to cope with what happens in their lives. Several differing contributing factors are present when a woman decides to support children or family through prostitution. Based on this, I conclude, that there are mutually cultural as well as individual grounds for their choosing prostitution as a way to make a living. In addition, factors such as the current world economic crisis have also had a direct effect on some of the women; one informant has started in prostitution directly due to the financial crisis.

All four women master their life in prostitution by their trust in God. It became clear throughout the interviews, that a strong belief in God gave meaning to many of the women's lives. Strong religious

beliefs are an integral element of many African cultures, and a belief in God is often part of a common cultural self understanding as an African.

All the women have wishes for their futures that combine the past, present and future. The women's wishes are substantiated in their present situation but are also characterised by previous experiences, which have had influence on their lives and the way they look and interpret their existence.

The Action Plan against human trafficking and the assisted voluntary return initiative can be a positive solution for some. Despite this, this thesis' analysis shows that it can be difficult for the women to accept this offer; a pattern which also is recognised in international research (Brunovskys og Surtees, 2008, Anders Lisborg, 2009). Several factors contribute to victims of human trafficking rejection of assistance; for example, many women do not self-identify themselves as victims. Furthermore, it can be difficult for them to return to their families and local communities as *"failed migrants"*, a situation the women discuss as being more stigmatic than being linked to prostitution.

The thesis concludes with a discussion of why the stigmatized view of the women as victims is so dominant in the Danish debate on victims of human trafficking, and the recommendations of Brunovskys and Surtees are presented regarding how victims of human trafficking better can be helped.

BILAG

BILAG 1, EUROPARÅDETS DEFINITION AF MENNESKEHANDEL

Ifølge konventionens Artikel 4 forstås menneskehandel, som:

- a) "... rekruttering, transportering, overførsel, skjul eller modtagelse af personer ved brug af eller ved trussel om brug af magt eller andre former for tvang, bortførelse, svindel, bedrageri, misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar stilling eller ved, at der ydes eller modtages betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har myndighed over en anden person, med henblik på udnyttelse. Udnyttelse skal som minimum omfatte udnyttelse af andre til prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende handlinger, strafarbejde eller fjernelse af organer.
- b) Den omstændighed, at et offer for menneskehandel har givet sit samtykke til den intenderende udnyttelse som beskrevet i paragraf a) er uden betydning, hvis der er gjort brug af et af de i stk. a) nævnte midler.
- c) Rekruttering, transportering, overførsel, skjul eller modtagelse af et barn med henblik på udnyttelse skal betragtes som menneskehandel, selvom der ikke er gjort brug af de i stk. a) nævnte midler.
- d) Et "barn" er enhver person under 18 år.
- e) Et "offer" for menneskehandel er en person, der har været udsat for menneskehandel, som defineret i denne artikel²⁸.

²⁸ www.centermodmenneskehandel.dk søg efter internationale forpligtigelser, Europarådets definition af menneskehandel.

BILAG 2, AT AFTALE ET MØDE

Når jeg først havde fået kontakt til relevante kvinder som ville lade sig interviewe var det også en udfordring at få et møde i stand. Følgende sms'er og dagbogsnotater belyser denne problemstilling:

Dagbogsnotat af den 11.12.2009:

"Det har været en rigtig god aften i MØS. Jeg dristede mig derfor til at spørge både Deborah og Angel om interviews. Begge er interesserede!! Aftalt at jeg ringer dem i løbet af ugen og aftaler nærmere. Dette lover godt!"

Dagbogsnotat af den 15.12.2009:

"Jeg har kontaktet Angel og aftalt interview den 18.12. kl. 18.00 i Mødestedet. Aftalt at jeg ringer fredag for at minde hende om det. Jeg fik også fat i Deborah og har aftalt interview den 17.12 kl. 16.00 i Mødestedet. Aftalt at jeg ringer ved 12 tiden samme dag for at minde hende om det".

Jeg skriver senere samme uge følgende i min dagbog af den 16.12.2010:

"Hvis jeg skal få et interview med kvinderne, så skal jeg minde dem om det, samme dag. Men, jeg skal ikke ringe for tidligt, for så sover de, og derefter spiser de og så skal de på arbejde igen..... Det kan også hurtigt komme noget i vejen og så kommer de ikke."

Den 17.12. 2009, ringer jeg til Deborah for at minde hende om vores interview kl. 16 samme dag.

Dagbog fra den samme dag kl. 17.00:

"Hvor bliver du af Deborah? Jeg ved jo godt, at kvinderne er på "Afrika tid"²⁹ men behøver det at tage så lang tid. Det værste er, at jeg faktisk ikke ved om hun kommer. Måske sidder jeg forgæves.....".

Lidt over kl. 17.00 ringer Deborah og siger, at hun er forsinket. Hun kommer dog kl. 18.00 og vi laver herefter livshistorieinterviewet.

Jeg har aftalt interview med Angel i Mødestedet den 18.12.2009 kl. 18.00 og har også aftalt med hende at jeg ringer samme dag.

²⁹ Et udtryk for at man ikke går op i faste tider.

Dagbogsnotat fra den 18.12.2009.

"Jeg har ringet til Angel kl. 16, kl. 16.30 og kl. 17.00. Hun tager ikke sin telefon. Nu er hele eftermiddagen gået med at finde ud af, om hun kommer. Det kunne være dejligt at hun siger hun ikke kommer, eller ikke har tid..... så kan jeg gøre andet end at vente".

Jeg sender efterfølgende sms til hende:

"Hello, I am Berit from the Counselling Center. How are you? We talked last Friday about me interviewing you about your story. I have tried to call you today, and please call me again, if you can meet me this afternoon at 6 pm. at the Centre, best wishes from Berit".

BILAG 3, SMS KONVERSATION MED OG DAGBOGSNOTATER VEDR. TINA:

"Hi..berit long time how is family.just to say ello take care bye.tina".

Jeg svarede hende:

"Hello Tina, very nice to hear from you. I'm fine thank you, hope you are fine too. I will phone you tomorrow, best wishes from Berit".

Jeg talte efterfølgende med Tina om min opgave som hun straks indvilgede at deltage i og jeg skrev i min dagbog:

"Det vil være rigtigt interessant at interviewe Tina. Selv om jeg har snakket med hende mange gang, ved jeg ikke, hvem hun er og jeg ved ikke noget som helst om hendes situation. Hun siger, hun ikke arbejder på gaden, men med rengøring og med hår. Jeg ved det ikke..... Hun virker heller ikke til at være præget af gade livet, men virker rolig, uddannet og velovervejet. Men, hun har mange hemmeligheder..... og jeg ved ikke, om hun har lyst til at fortælle dem(?)"

I efterfølgende sms'er forsøgte jeg som forsker at få en aftale i stand med Tina om et interview.

"Dear Tina, how are you? Hope you are all right. Can you write me or call me so we can make an appointment, about the conversation we talked about. Best wishes from Berit.

Tina svarede straks tilbage:

Am ok thanks but now am busy,and I dony know when but I will call bye..

Og vi afsluttede denne sms conversation med:

Okay dear Tina, have a nice day, Berit.

Som forsker havde jeg virkelig brug for at få kontakt til Tina og jeg overvejede, hvorledes jeg skulle få hende til at medvirke i et interview. Som socialarbejder var det dog min klare opfattelse på dette tidspunkt, at jeg ikke skulle presse Tina yderligere. Jeg var dog ret frustreret da jeg skrev i min dagbog:

"Jeg tror ikke, at Tina ringer. Er lidt bekymret for, at jeg mister kontakt til hende fordi hun ikke vil skuffe mig.... Nu må vi se".

"Dear Tina, just to inform you. We are having a Christmas Celebration in the counselling centre tonight. I will be there and I hope you are able to come, best wishes Berit".

Tina svarede med det samme:

"Hi..thanks berit, maby but I will try se you then"

Tina kom ikke denne aften og jeg har siden kun hørt fra hende én gang hvor hun i forbindelse med det nye år sendte følgende sms:

"A hug is a great gift,its size fit all,it can be given 4any occasion&it easy 2 exchange,so i-m sending u a hug compliment of d season. 4rom Tina".

Jeg svarede tilbage som socialarbejder ved at sende denne sms til Tina:

"Dear Tina, thank you very much. Happy New Year to you, hope you are ok. See you, best wishes Berit".

BILAG 4, AT AFTALE OPFØLGNING PÅ INTERVIEW

Efter interviewet med Deborah ville jeg gerne gennemgå det med hende og jeg sender hende følgende sms:

"Hello Deborah, I hope you are ok. I would like to talk to you about the interview, can you please call me. Best wishes from Berit, the Womans Centre".

Jeg får følgende svar:

"Hai, is too windy .am indoor .i will call u on Friday".

Jeg svarer:

"Dear Deborah, I agree, the weather is terrible. Hope you are ok. Best wishes from Berit".

Den efterfølgende fredag skriver jeg til hende:

"Dear Deborah, I am not coming to the Women Centre tonight, but if you come on Monday or Wednesday, please give me a call or text me. Hope you are ok, best wishes from Berit.

Hvorefter hun svarer:

"I will be there on Monday".

Vi har måske en aftale og jeg skriver til hende:

"Ok see you then".

Om mandagen skriver jeg til hende for at finde ud af, om vi har en aftale:

"Hello Deborah, how are you? Are you coming to the Women Centre tonight? If you can't or have other plans, I'm working Friday night, best wishes from Berit".

Om tirsdagen får jeg en sms fra hende som er sendt om mandagen:

"I will be there by 8.30 pm today".

Og jeg svarer hende:

"Hello Deborah, I'm very sorry, but I didn't get your message last night. I want very much to see you, is there another day that's good for you, or can you come Friday? Best wishes Berit.

Efter en række samtaler på sms lykkes det os at mødes om fredagen da jeg alligevel er på arbejde i Mødestedet og Deborah får udleveret kopi af interviewet. Vi aftaler, at hun går hjem og kikker på det og at vi mødes den efterfølgende mandag til rettelser og kommentarer. Deborah har ikke så mange rettelser til det indholdsmæssige men har med rød tus rettet mine engelske skrivefejl og omformuleret en del sætninger! Jeg synes dette viser at Deborah, til trods for en vanskelig situation som irregulær, alligevel har overskud til at rette mine skrivefejl.

BILAG 5, MØDER SOM IKKE BLEV TIL NOGET.....

En af mine gode kollegaer arrangerer på mine vegne et interview i Mødestedet. Kvinden taler dog kun fransk og min kollega ville derfor fungere som tolk.

Fra min dagbog:

"Min kollega har aftalt med Sonja, at vi skal mødes i MØS og at hun skal fortælle sin historie. Der er taget kontakt til hende både tirsdag og torsdag, hun vil gerne komme og vi fastholder aftalen om torsdag kl. 15.00".

Fra min dagbog senere samme dag kl. 16.00:

"Nu har vi ringet til Sonja flere gange, både fra min kollega og fra min telefon. Klokkeren er 16, vi har ventet i en time, og må nok indse, at hun ikke kommer. Øv, havde ellers store forhåbninger til dette interview, giver den lige ½ time mere....."

Sonja kommer ikke og giver ikke besked.

En anden kollega mødes med Frida i MØS og spørger om, hun vil deltage i et interview. Frida tænker sig godt om og vi aftaler, at jeg ringer til hende i løbet af ugen for at minde hende på vores aftale og at vi laver et interview den 12. februar.

Fra min dagbog:

"Jeg har ringet til Frida både onsdag og fredag. I første omgang vidste hun ikke om hun kunne være med til interviewet på fredag, men sagde hun vil ringe til mig. Da jeg jo har erfaringer med, at jeg selv skal ringe lavede vi den aftale, at jeg ringede til hende på fredag eftermiddag for at høre, om vi havde en aftale. Da jeg ringede i dag kan hun ikke i eftermiddag og vil ringe en anden dag. Jeg gentog at interviewet er anonymt. Vi aftalte at hun ringer til mig. Jeg tror ikke, Frida ringer..... Hold da op, hvor er det svært det her".

Flere aftaler om interviews med kvinder havde næsten identiske forløb og jeg gjorde mig derfor mange tanker om, hvad det kunne skyldes. Jeg har fremhævet, at kvinderne foretrækker socialarbejderen frem for forskeren, hvilket kan være én årsag til, at kvinderne ikke vil tale med mig. Derudover beskriver jeg mine forskellige roller som socialarbejder, hvilket tydeligt bliver misforstået af kvinderne som tror jeg er mere magtfuld end jeg er. Det er specielt ift kvinder fra Nigeria at jeg har oplevet dette. Hvorvidt dette hænger sammen med de nigerianske kvinders situation som den største

gruppe blandt de udenlandske kvinder i prostitution, en gruppe hvor der også er mange asylansøgere, er uafklaret.